

ΝΙΑΟΥΣΤΑ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ
ΝΑΟΥΣΗΣ

Τό Σέλι καί τά Τρία Πηγάδια

Χιονοδρομικό κέντρο «Τρία Πηγάδια»
Φωτογραφία Χρ. Παλιούγκα

Ὁ Κώτας
τῆς Ἀνέττας

Γαλάτες

Δημήτριος
Βικέλας

Ἕνα ἄγνωστο κείμενο
τοῦ Ε. Στουγιαννάκη γιά τή Νάουσα

ΠΑΡΑΓΩΓΟΙ

Έχετε πρόβλημα τετρανύχων;
Μήν πονοκεφαλᾶτε
Ἡ λύση ὀνομάζεται ΣΙΤΡΑΖΟΝ

Εἶναι προϊόν Ἰαπωνίας
Θά τό βρῆτε στό κατάστημα φυτοφαρμάκων
Ἀντωνίου Μώκιου
τηλ. 27-313
ΝΑΟΥΣΑ

Φυλάξτε τὰ τεύχη τῆς «Νιάουστας»

Παλαιά τεύχη μπορείτε νά προμηθευθεῖτε ἀπό τὰ γραφεῖα τοῦ Συλλόγου

Ἡ «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» στηρίζεται στήν ἀγάπη καί τό
ένδιαφέρον τῶν συνδρομητῶν της.

Παρακαλοῦμε νά μεριμνήσετε γιά τήν ἀνανέωση
τῆς συνδρομῆς τοῦ ἔτους 1981

Η «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» ΕΥΧΕΤΑΙ ΣΤΟΥΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ ΚΑΙ ΧΑΡΟΥΜΕΝΟ ΤΟ 1982

“ΝΙΑΟΥΣΤΑ”

ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

Έτος Ε' ΤΟΜΟΣ Β' Τεύχος 17ο — ΔΡΧ. 60

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Όδ. Ντινόπουλος, Έλένη Μήτσαλα
Λευκή Σαμαρά, Χρ. Μουχάγερ

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:

Πόπη Μουραφετλή, Βασ. Κωνσταντίνου 44

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ:

Γιάννης Καρατσώλης Γεωπόνος ΔΕΗ, τηλ. 22-557

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ

Χιονισμένο τοπίο στα Τρία Πηγάδια
Φωτογραφία Χρήστου Παλιούγκα

ΦΩΤΟΣΥΝΘΕΣΗ:

«Μακεδονικά Νέα», Φιλίππου 18, 23-920, Νάουσα
OFFSET:

Λιθογραφική Ο.Ε., τηλ. 412-541, Θεσσαλονίκη

Περιοχόμενα

Ίστορικά — Λαογραφικά

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΑΛΕΞ.: Ένα άγνωστο κείμενο	136
ΤΣΙΩΜΗ ΚΩΣΤΑ: Ό Κώτας της Ανέττας	139
ΒΑΛΣΑΜΙΔΗ ΕΜ.: Γαλάτες	141
ΑΔΑΛΟΓΛΟΥ ΝΙΚ.: Δημήτριος Βικέλας	143
ΣΠΑΡΤΣΗ ΝΙΚ.: Τότι και τώρα	145
ΧΙΟΝΙΔΗ ΓΕΩΡ.: Νέες πηγές για το κρασί της Νάουσας	151
ΜΠΑΓΓΙΤΣΗ ΔΗΜ.: Οι Ναουσαίοι ευεργέτες	154

Αφιέρωμα: Χειμερινός τουρισμός

ΜΗΤΣΑΛΑ ΕΛΕΝΗΣ: Σχεδιάγραμμα περιοχής Ναούσης	147
ΞΑΝΘΙΔΟΥ — ΣΙΑΤΡΗ ΝΑΝΑ: Τό Σέλι & τὰ Τρία Πηγάδια	148

Κοινωνικά — Λογοτεχνικά — Πολιτιστικά — Έρευνες

ΚΟΛΛΑ ΚΩΣΤΑ: Τό έρασιτεχνικό θέατρο	150
ΚΑΣΗ ΔΕΩΝΙΔΑ: Η αισθητική μορφή του Άγιου Όρους	152
ΚΟΥΓΜΤΖΗ ΜΙΧΑΗΛ: Άνθρωπος και μηχανή	156
ΛΟΠΕΖ ΕΩΣΕ: Ψυχολογία του ρομαντικού ανθρώπου	158

Ίατρικά — Έπιστημονικά

ΤΖΑΝΑΚΑΚΗ ΕΜ.: Οι ψείρες του ανθρώπου	158
ΓΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ Ν.: Δερματολογικά προβλήματα	162

Δενδροκομικά — Διάφορα

ΣΑΜΑΡΑ ΛΕΥΚΗ: Γλυκά με μήλο και κυδώνι	164
ΓΑΛΛΗ ΑΝΑΣ.: Προσθούμενα δενδροκομικά είδη	166
ΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΥ ΟΔΥΣ.: Καταπολεμήσεις	169

Άγαπητέ φίλε

Είμαστε και πάλι κοντά σου. Η «Νιάουστα» δίνει και πάλι τό παρόν. Μέ τό σημερινό τεύχος ολοκληρώνεται και ό Βος τόμος του περιοδικού μας. Η «Νιάουστα» σημειώνει ακόμη μία επιτυχία και πραγματοποιεί ακόμη έναν άθλο. Η συντακτική επιτροπή καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια νά υπερνικήσει όλες τις οικονομικές, τεχνικές και οργανωτικές δυσχέρειες που απαιτεί σήμερα ή έκδοση ενός περιοδικού έπαρχιακού και τοπικού ενδιαφέροντος. Οι δαπάνες έκτυπώσεως ως γνωστόν σημειώνουν άλματώδη αύξηση. Ύστερα από τή διαπίστωση αυτή ή συντακτική επιτροπή υποχρεώνεται νά αύξήσει τήν ετήσια συνδρομή της «Νιάουστας» από τό έτος 1982, σέ 350 δρχ.

Άγαπητέ φίλε

Στό σημερινό τεύχος αφιερώνουμε λίγα λόγια για τό Βέρμιο που τόσο αποφασιστικά έπηρέασε και έπηρεάζει τήν ιστορία και τή ζωή της Νάουσας και της περιοχής της. Είναι τό βουνό που ύδρευει τους κατοίκους της και άρδεύει τόν κάμπο της. Είναι τό βουνό που συγκεντρώνει όλες τις προϋποθέσεις για τήν ανάπτυξη του χειμερινού τουρισμού για τήν εξυπηρέτηση των αναγκών όχι μόνο της περιοχής αλλά και του ευρύτερου χώρου της Μακεδονίας.

Άγαπητέ φίλε

Όπως κάθε φορά, στό τεύχος αυτό δημοσιεύουμε άρθρα και συνεργασίες επιστημονικού, μορφωτικού και έγκυκλοπαιδικού περιεχομένου, καθώς επίσης αρκετές δραστηριότητες από τήν πολιτιστική κίνηση της πόλης. Αυτά για τώρα. Θα τά ξαναπούμε μετά τρίμηνο.

Υ.Γ.: Μέ τό σημερινό τεύχος

διανέμεται και τό εύρετήριο ύλης του Βου τόμου

Γειά σας

Ό. Ντιν.

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΙΔΙΩΤΩΝ	ΔΡΑΧ. 240
ΔΗΜΟΙ, ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ, ΣΥΝΔΙΣΜΟΙ	» 500
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΟΛΛΑΡΙΑ	12

ΕΝΑ ΑΓΝΩΣΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ Ε. ΣΤΟΥΓΙΑΝΝΑΚΗ ΓΙΑ ΤΗ ΝΑΟΥΣΑ

Είναι αρκετά γνωστή στους ιστορικούς έρευνητές της Νάουσας και της περιοχής της ή δυσκολία στην εξέυρεση στοιχείων που θα βοηθούσαν στην ολοκληρωμένη παρουσίαση των διαφόρων περιόδων της ιστορίας της και στην έρευνα των σχέσεων των περιόδων αυτών μεταξύ τους και μέ την σημερινή κατάσταση.

Η «Ιστορία της πόλεως Ναούσης» του Ε. Στουγιαννάκη που καλύπτει την ιστορία της πόλης μέχρι την καταστροφή της τό 1822, αν και στηρίζεται στα περισσότερα σημεία της σέ προφορικές μαρτυρίες και την παράδοση, όπως είχαν καταγραφεί απ' τόν δάσκαλο Πλαταρίδη, και λιγώτερο σέ πηγές της εποχής που πραγματεύεται, αποτελεί βασικό βοήθημα για τό ξεκίνημα της έρευνας αυτής της πρώτης περιόδου της ιστορίας της πόλης μας... Από κει και πέρα, τά διάφορα τουρκικά αρχεία της Μακεδονίας που έχουν δημοσιευτεί από τόν Βασδραβέλλη, καθώς και οί μαρτυρίες των κατά καιρούς περιηγητών που πέρασαν απ' την περιοχή, αν αξιοποιηθούν σωστά, μπορούν νά δώσουν αρκετά στοιχεία για την σύνθεση της τοπικής μας ιστορίας, τουλάχιστο για την περίοδο μέχρι την επανάσταση του 1822.

Μεγάλα προβλήματα παρουσιάζονται στην έρευνα για την μετέπειτα ιστορία της πόλης και κυρίως για τόν 19ο αί. και τίς αρχές του 20ού. Αυτό οφείλεται στην παντελή σχεδόν έλλειψη δεδομένων δημογραφικών, οικονομικών, κοινωνικών κ.λ.π., τόσο από την

πλευρά του επίσημου (τουρκικού) κράτους, όσο και από άλλες πλευρές.

Από την πρώτη πλευρά έχουμε μόνο μερικές αναφορές στα αρχεία του Ίεροδικείου Βεροίας, σχετικά μέ την άπονομή χάριτος σ' όσους πήραν μέρος στην επανάσταση και τό κάλεσμα για νέο έποικισμό της περιοχής που εξανδραποδίστηκε, καθώς και την απόφαση για εγκατάσταση 100 περίπου τουρκικών οικογενειών στην μέχρι τότε άμεινη έλληνόφωνη Νάουσα.

Είσαγωγή — επιμέλεια Αλέξανδρου Οικονόμου Αρχιτέκτονα, ιστορικού έρευνητή

Από την άλλη πλευρά έχουμε τίς σύντομες αναφορές δύο-τριών περιηγητών (Β. Νικολαΐδης, ΒΑΚΕΡ, Σχινάς), από τίς όποιες διαφαίνεται ότι ή κατεστραμένη πόλη πολύ γρήγορα ξαναβρήκε τόν παλιό της προοδευτικό χαρακτήρα και άρχισε την ανασυγκρότησή της.

Λείπουν όμως πάρα πολλά στοιχεία που θα βοηθούσαν τόν έρευνητή νά γεφυρώσει τά κενά αυτής της περιόδου που είναι πολύ σημαντική και καθοριστική για την μετέπειτα εξέλιξη της πόλης, μιά και που σ' αυτήν όριοθετείται τό πέρασμα από τόν προκαπιταλιστικό στόν καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής, μέ όλες τίς δομικές οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές που συνεπάγεται.

Αρχίζουμε μέ τό τεύχος αυτό

την (άνα)δημοσίευση ενός άγνωστου σχεδόν κειμένου του Ε. Στουγιαννάκη, του ακούραστου αυτού έρευνητή της τοπικής μας ιστορίας, όπως δημοσιεύτηκε στό περιοδικό του Παμμακεδονικού συλλόγου Αθηνών «Μακεδονικών Ήμερολόγιον» στόν τόμο του 1911 (σελίδες 144-157). Τό κείμενο, γραμμένο στα 1910, αποτελεί εξαίρετικά χρήσιμη πηγή πληροφοριών για την σύγχρονη οικονομική και κοινωνική μας ιστορία, και πιστεύουμε ότι θα αποτελέσει σημαντικό βοήθημα σ' όλους τούς έρευνητές.

Μέ την εύκαιρία θα πρέπει νά τονιστεί ή αναγκαιότητα για την συγκέντρωση, επεξεργασία και δημοσίευση όσων ανάλογων στοιχείων υπάρχουν ακόμα σέ σπίτια ή άλλοι, και κύρια των αρχείων των εργοστασίων της περιοχής. Η Δημοτική Βιβλιοθήκη μπορεί νά γίνει τό κέντρο για την συλλογή αυτών των στοιχείων που θα αποτελέσουν την πρώτη ύλη για την συγγραφή της σύγχρονης ιστορίας μας.

ΝΑΟΥΣΑ ΓΕΩΡΓΙΑ, ΕΜΠΟΡΙΟΝ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΑΥΤΗΣ

Η Νάουσα έκκλησιαστικώς αποτελούσα τό δεύτερον τμήμα της έπαρχίας Βερροίας και πολιτικώς υπαγομένη εις την ύποδιοίκησιν (καϊμακαμλίκι) της αυτής Βερροίας, κείται επί θέσεως έξόχως λαμπράς και μαγευτικής. Τό λεκανοπέδιον, έφ' ου είναι έκτισμένη, που μέν αποτόμως ύψού-

μενον καί ταπεινούμενον πού δέ ἡ-
ρέμα καί κανονικῶς κλείεται ἐκ
δυσμῶν καί μεσημβρίας ὑπὸ τῶν
κλάδων τοῦ Βερμίου ὄρους (Τούρ-
λας, Παληοναούσης, Γκιῶνας,
Βοϊδομματιοῦ) πρὸς ἀνατολὰς δέ
κλιμακῆδόν ταπεινούμενον κατα-
λήγει εἰς τὴν εὐρεῖαν πεδιάδα τῆς
Θεσσαλονίκης, ἥς ἡ θεὰ ἀπὸ τῶν
ἐξεχόντων τῆς πόλεως μερῶν εἶ-
ναι τόσον μαγευτικὴ ὅσον εἶναι ἡ
θεὰ τῆς πρὸς δυσμὰς ἐκτεινομέ-
νης βαθυπρασίνου καί ῥωμαντι-
κῆς ὁροσειρᾶς. Εἰς τοὺς πρόπο-
δας ταύτης εἰσὶν αἱ πηγαὶ τοῦ ἱ-
στορικοῦ τῆς Ναούσης ποταμοῦ
«Ἀράπισσα», ὅστις καί παρέχει
ἐν ἀφθονίᾳ δύναμιν κινητήριον εἰς
τά ἐργοστάσια καί τὸ πόσιμον καί
ἀρδεύσιμον ὕδωρ εἰς τὴν πόλιν.
Εἰς τὴν ἀφθονίαν δέ τούτου ὀφεί-
λεται πρῶτιστα ἡ πλούσια καί ζω-
ηροτάτη βλάστησις, ἥτις ἐξασφα-
λίζει εἰς μέγα τῶν κατοίκων μέρος
ἐπαρκὴ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα
καί διὰ τοῦ ζωογόνου καί καθα-
ροῦ ἀέρος καθιστᾷ τὸ μὲν κλίμα
τοῦ τόπου ὑγιεινόν καί κατὰ τὸ θέ-
ρος δροσερόν καί εὐάρεστον, τι-
νάς δέ Πλατείας τῆς πόλεως θαυ-
μασίως ἀπολαυστικὰς.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ναούσης ἀ-
νέρχονται εἰς 9,000 περίπου. Τού-
των περί τοὺς 1,500 εἶναι Ὁθωμα-
νοί, οἱ δέ λοιποὶ Χριστιανοὶ Ἑλ-
ληνες, λαλοῦντες τὴν Ἑλληνικὴν
πλὴν ὀλιγίστων προερχομένων ἐκ
τῶν τῆς πεδιάδος κωμῶν, ἡ ἀλλα-
χόθεν, ἐνθα ὁμιλεῖται τὸ μειζο-
βάρβαρον σλαυομακεδονικόν ἱ-
δίωμα, ὅπερ πρό οὐχὶ πολλῶν ἐ-
τῶν ἤτο ἡ ἐπικρατοῦσα γλῶσσα, ἡ
τὴν κουτσοβλαχικὴν, καί οὗτοι εἶ-
ναι βλαχοποιμένες τινές περιοδι-
κῶς διαμένοντες ἐνταῦθα ἅπαν-
τες δέ ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ὁρθόδο-
ξον Ἑλληνικὴν ἐκκλησίαν. Γενι-
κῶς εἰπεῖν διακρίνονται οἱ κάτοι-
κοι διὰ τὴν φιλοπονίαν, τὸ λιτο-
δαίτον, τὴν ὀλιγάρκειαν, τὸ φιλή-

συχον καί τὴν ἀπλοϊκότητα. Τὰ ἡ-
θη αὐτῶν εἶναι ἀπλὰ καί ἀφελῆ
καί ἄπλαστα, μὴ τυχόντα σοβα-
ρᾶς τινος ἀναπτύξεως καί δια-
πλάσεως, ἀλλὰ διατηροῦντα ἐν τι-
σι τὴν πρωτόγονον τῆς φυσικότη-
τος κατάστασιν. Ὑπὸ ἐποψιν δια-
νοητικῆς ἀναπτύξεως μετρίως ἔ-
χουσιν. Ὀλίγους ἐπιστήμονας ἀ-
ριθμοῦσι, πλείονας δέ ἐν βιομηχα-
νικῷ πνεύματι κατηρτησμένους,
ἀλλ' οὐδένα ἐμπορικῶς μεμορφω-
μένον, μολονότι δεξιῶς θεραπεύε-
ται ὁ κερδῶς Ἑρμῆς ἐνταῦθα τε
καί ἐν τῇ ἄλλοδαπῇ. Ὑπὸ οἰκονο-
μικὴν ἐποψιν σχετικῶς εὐεκτοῦσι.
Καταβάλλουσι φόρους εἰς τὴν Κυ-
βέρνησιν ὑπὸ διαφόρους τύπους 7-
8000 λιρῶν. Κύριοι πόροι αὐτῶν εἶ-
ναι ἡ γεωργία, ἡ δενδροκομία, ἡ
ἀμπελοργία, τὸ ἐμπόριον καί ἡ
βιομηχανία μετὰ τῶν ἐπαγγελμά-
των. Ἀλλ' ὅμως, ἂν καί οἱ πόροι
οὗτοι εἶναι ἄρκετοί, ὥς δηλοῦται
κατωτέρω, πρὸς συντήρησιν τῶν
κατοίκων, ἐν τούτοις ἡ τάσις πρὸς
θησαυρισμόν καί ἐξασφάλισιν
βίου μᾶλλον εὐμαροῦς ἤρξατο ἐ-
σχάτως ἐκδηλουμένη δι' ἀθρόας
πρὸς τὸν Νέον Κόσμον μετανα-
στεύσεως, ὅπου τινές ἐξασφαλί-
σαντες ἑαυτοῖς ἐργασίαν τὴν πο-
θουμένην προέβησαν καί εἰς σύμ-
πηξιν συλλόγων μορφωτικῶν καί
ἀλληλοβοηθητικῶν καί παροχὴν
ἀρωγῆς καί εἰς τοὺς ἐν τῇ πατρίδι
τῶν συμπολίτας, τοὺς ἀποτελοῦν-
τας τὸν «Λαϊκὸν Σύνδεσμον».

Ὁ δῆμος Ναούσης ἔχει τὴν ἐ-
ξῆς περιουσίαν: 1) τὴν λαμπράν ἐ-
ξοχικὴν Πλατείαν, τὸ Κιόσκι, κει-
μένην κατὰ τὴν ἀνατολικὴν καί
πὺς ἀπότομον ἄκραν τῆς πόλεως,
περιλαμβάνουσιν ἑκτασιν 30 πε-
ρίπου στρεμμάτων (48,000 τετρα-
γωνικῶν πήχεων). Τῶν τεσσάρων
τμημάτων αὐτῆς τὸ κεντρικώτε-
ρον σκιάζεται ὑπὸ συκῶν καί ὑψι-
καρῆνων πλατάνων, ἐν τῷ μέσῳ
τῶν ὁποίων εὐρῆται καί καφε-

νεῖον, ἐξ οὗ ἀπολαμβάνει ὁ δῆμος
30 λίρας ἐτησίως 2) τὴν ἀποθήκην
τοῦ πετρελαίου (γκάζ-χανέ) ἀπο-
φέρουσιν ἐνοίκιον ἐτήσιον 30 λι-
ρῶν. Ἐκτός τούτων πόροι τοῦ δῆ-
μου εἶναι καί ὁ ἐπὶ τῶν σφακτῶν
φόρος ἐξ 70 λιρῶν καί ὁ παρὰ τῶν
μικροπραγματευτῶν εἰσπραττό-
μενος ἀγοραῖος φόρος ἐκ 45 λι-
ρῶν.

Α. ΓΕΩΡΓΙΑ

Ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν ταύτην
ἐννοῶ πᾶσαν ἐργασίαν ἀναφερο-
μένην εἰς τὴν γῆν, εἴτε σιτηρῶν
καλλιέργεια λέγεται, εἴτε δενδρο-
κομία, εἴτε ἀμπελοκομία, εἴτε ἐν
γένει κηπουρικὴ, εἰς ἣν μέγα μέ-
ρος τῶν κατοίκων εἶναι ἐπιδεδο-
μένον καί ἐξ ἧς εὐρίσκει πόρον
ζωῆς. Τὸ καλλιεργήσιμον ἔδαφος
εἶναι εὐφορώτατον καί λίαν φιλο-
πόνως καί ἐπιμελῶς καλλιεργημέ-
νον. Περιλαμβάνει δέ ἑκτασιν
8,500 στρεμμάτων. Ἐκ τούτων δέ
4,000 κατέχουσιν αἱ ἀμπελοι, ὧν ἡ
πραγματικὴ ἀξία εἶναι περίπου
40,000 λιρῶν, 3,000 οἱ κῆποι ἀξίας
60,000 λιρῶν, καί 1,500 οἱ ἀγροὶ ἀ-
ξίας 5,000 λιρῶν. Ἐν ὅλῳ ἡ ἀξία
τῆς κτηματικῆς περιουσίας ἀνέρ-
χεται εἰς 105,000 λιρῶν. Τούτων
6,000 λιρῶν κατανεμητέαι εἰς τοὺς
Ὁθωμανοὺς πολίτας, αἱ δέ λοιπαὶ
εἰς τοὺς ὁμογενεῖς. Οἱ Ὁθωμανοὶ
κυρίως κέκτηνται τὸ πλεῖστον
τῶν ἀγρῶν καί τινα στρέμματα
ἀμπέλων κατωτέρας ἀξίας, καλ-
λιεργοῦσι δέ ἐπ' ἐνοικίῳ καί κτή-
ματα τῶν ὁμογενῶν εἰς οἰκοδομή-
ματα δέ κέκτηνται κατὰ μέσον ὅ-
ρον περιουσίαν 14,000 λιρῶν, ἐν ᾧ
οἱ ὁμογενεῖς τὸ ὑπερδεκαπεντα-
πλάσιον τούτων. Τῆς κυρίως γε-
ωργίας τὰ προϊόντα εἶναι σίτος,
κριθὴ, βρίζα, ὀλίγον σῆσαμον καί
ὀλίγος βάμβαξ, τῆς κηπουρικῆς ὁ
ἀραβόσιτος (καλαμπόκι), οἱ μετα-
ξοβόμβυκες (κουκούλια), τὰ τρι-
φύλλα, τὰ κρόμμυα, τὰ ὀπωρικά,
τὰ λαχανικά κ.λ. καί τῆς ἀμπελο-

κομίας οίνος πεφημισμένος ἀρίστης ποιότητος καὶ τὸ ἀπόσταγμα τῶν στεμφύλων (ράκη, οὔζο). Τῶν γεωργικῶν τούτων προϊόντων ἡ ὀλικὴ ἀξία εἶναι κατὰ μέσον ὄρον 30,000 λιρῶν, ὧν αἱ 2,500 καταναμετᾶται εἰς τοὺς Ὁθωμανοὺς, αἱ δὲ λοιπαὶ εἰς τοὺς ὁμογενεῖς.

Τὸ δὲ πλεῖστον τῆς μὴ καλλιεργησίμου γῆς ἀποτελεῖ 1) τὸ μέγα δάσος τοῦ Θ. Κανέλλη. Τοῦτο περιλαμβάνει ἑκτασιν 150,000 στρεμμάτων, ἤτοι 240,000,000 τετραγων. πήχεων μετὰ πολλῶν κατεστραμμένων χωρίων ἀπὸ τοῦ 1822, ὧν μόνον ἡ Ὀσλιανὴ εἶναι νῦν συνωκισμένη. Τὸ ἐπικρατέστερον δένδρον εἶναι ἡ ὀξὺα, εἴτα ἡ δρῦς κ.λ. Εἰσόδημα ἐτήσιον ἀποφέρει τὸ δάσος εἰς τὸν ἰδιοκτήτην ἐκ τῆς ξυλείας καὶ τῶν ἀνθράκων περίπου 1,000 λίρας. Ἡ πραγματικὴ ἀξία τοῦ δάσους ὑπολογιστέα εἰς 40,000 λιρῶν 2) τὸ ἐπίσης μέγα δάσος τοῦ Σελίου, κτῆμα βῆν ἐν Κωνσταντινουπόλει διατρίβοντος, καὶ 3) τὸ δάσος τῆς Σκοτίνας.

Οἱ ὁμογενεῖς κάτοικοι ἐκτός τοῦ πλείστου μέρους τῶν γαιῶν εἰσὶ κύριοι καὶ τῶν πέριξ χωρίων. Οὕτω κατέχουσι: 1) οἱ μεγάλοι γαιοκτήμονες ἀδελφοὶ Δημητρίου τρία ὅλα χωρία, Χωροπάνι, Γιαννάκοβον, καὶ Τσαρμορίνοβον, ἀξίας 25,000 λιρῶν 2) οἱ ἀδελφοὶ Πεχλιβάνου τὸ ἡμισυ τοῦ χωρίου Ἄνω Κοπανός ἀξίας 5,000 λιρῶν 3) οἱ ἀδελφοὶ Κοκκίνου καὶ ὁ Ν. Πλατσούκας τὸ χωρίον Μονόσπι-

τα ἀξίας 3,500 λιρῶν 4) οἱ ἀδελφοὶ Γιαμαλῆ καὶ οἱ ἀδελφοὶ Μ. Μαρκοβίτση μέρος τοῦ Γυμνοχωρίου (Γόλο-Σέλο) τοῦ καζᾶ Γενιτσῶν ἀξίας 3,000 λιρῶν 5) οἱ ἀδελφοὶ Λαππαβίτσα μέρος τῆς Ἐπισκοπῆς καὶ τοῦ Ἀρσενίου (καὶ Βοδενῶν) ἀξίας 2,500 λιρῶν 6) ὁ Ἀντώνιος καὶ Κ. Μαρκοβίτσας τὴν Φέτισσαν τοῦ καζᾶ Βοδενῶν ἀξίας 1,500 λιρῶν 7) αἱ ἀδελφαὶ Ἑμμανουὴλ Μπέλλα τὸ ἡμισυ τῆς Διαβόρνιτσας.

Β. ΕΜΠΟΡΙΟΝ

Τὸ ἐμπόριον εὐρίσκεται καθολοκληρίαν εἰς χεῖρας τῶν ὁμογενῶν. Συναλλάσσονται δὲ πρὸς τὴν Θεσσαλονίκην, ἔνθα καὶ ὑπάρχουσι τινες μεγαλέμποροι ἐγκατεστημένοι, ἐν οἷς ὁ Γ. Κύρτσης, Γρ. Λόγγος καὶ Τουρπάλοι, καὶ ὅπου εἶναι ἡ κυρία τῶν οἴνων ἀγορά. Καὶ ἐν Καίρῳ καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὑπάρχουσιν ἄρκετοὶ Ναουσαῖοι, μετερχόμενοι λίαν ἐπιτυχῶς τὸ ἐμπόριον, καὶ τινες τούτων κατέχουσι λίαν σημαντικὰ κεφάλαια, ὥς οἱ ἀδελφοὶ Κοκκίνου, οἱ ἀδελφοὶ Γκούτα, οἱ ἀδελφοὶ Λάππα κ.λ.π. Ἡ πρὸς τὴν Αἴγυπτον κατευθύνσις τῶν θεραπόντων τοῦ κερδῶν Ἑρμοῦ πρὸ 50 ἐτῶν ἀρξαμένη προήλθεν ἐκ τῆς ἀνάγκης πρὸς εὐρεσιν ἀγορᾶς καταναλώσεως τοῦ ἐξαιρετοῦ οἴνου τῆς Ναούσης, οὗτινος νῦν δυστυχῶς δέν εἶναι ἡ Αἴγυπτος ἡ κυρία ἀγορά. Ὡς δὲ ἐκ τῆς Αἰγύπτου μετεδόθη ἐνταῦθα νέον τι ἐμπορικόν πνεῦμα, οὕτω ἐκ τῆς Ἑλλάδος μετεφυ-

τεύθη τὸ βιομηχανικόν πνεῦμα. Πρὸς τὴν Ἑλλάδα δὲ κατέφευγον πρὸ τινων δεκαετηρίδων οἱ ζητοῦντες ἀγοράν εἰς τὰ ἐγχώρια μάλλινα ὑφάσματα (σιαγιάκια). Ὁ Λαππαβίτσας, ὁ Δ. Λόγγος καὶ οἱ ἀδελφοὶ Τσίτση ἦσαν οἱ ἐν χρόνοις παλαιοῖς ἐξάγοντες εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ προϊόν τῆς πρωτογόνου ἐγχωρίου βιομηχανίας. Καὶ ἐν Βοσνίᾳ ὑπάρχουσιν ἐμπορευόμενοι Ναουσαῖοι, ἐν οἷς οἱ ἀδελφοὶ Σεφερτζῆ καὶ ἀδελφοὶ Ἀναστ. Γουργουλιάτου.

Ἐξάγει δὲ ἡ Νάουσα τὰ ἐξῆς προϊόντα: περί τὰς 700,000 ὀκάδων οἴνου ἐξαιρετοῦ, 60-70,000 ὀκάδων κουκουλίων, ξυλείαν, ξυλάνθρακας καὶ τὰ προϊόντα τῆς βιομηχανίας, νήματα καὶ ὑφάσματα ἐριούχα ἀξίας 150,000 λιρῶν. Τὸ εἰσαγωγικόν αὐτῆς ἐμπόριον εἶναι ἐπίσης σημαντικόν. Εἰσάγει δὲ ἐκτός τῆς τροφῆς τῆς βιομηχανίας, ἤτοι τοῦ βάμβακος ἐξ 1,000,000 ὀκ. περίπου ἀξίας 70-80,000 λιρῶν καὶ τῶν μαλλίων ἀξίας περίπου 30,000 λιρῶν, καὶ τὰ ἀποικιακά, τὰ ὑφάσματα καὶ τὰ εἶδη τῆς πολυτελείας. Ὑπάρχουσιν ἐν Ναούσῃ 12 περίπου ἐμπορικοὶ οἶκοι σημαντικοὶ μετὰ κεφαλαίου 20,000 λιρῶν καὶ ὑπερεῖκοσι μικρότεροι μετὰ κεφαλαίου 8,000 λιρῶν. Ἐν τοῖς πρώτοις καταλεκτέοι ὁ Ν. Πλατσούκας, Ἰ. Λόγγος, Ν. Πεχλιβάνου καὶ ὁ τῶν ἀδελφῶν Δ. Ἀγγελάκης.

συνέχεια στό ἐπόμενο τεῦχος

— Χέρια λεπτά δέν μποροῦν νά ὀργώσουν τόν κάμπο

Εὐρυπίδης

Ὁφείλουμε ὅλοι μας νά φορτωθοῦμε τὸ μερτικό μας ἀπὸ τὴν ἀθλιότητα πού σκεπάζει τόν κόσμον

Σβάρτσερ

— «Ἀπορία ψάλτου βῆξ»

— Ἀδιαφορία εἶναι ὁ ὕπνος τῆς καρδιάς

— Κανείς δέν μπορεῖ νά πηδήξει ἐξω ἀπὸ τὸν ἴσκιό του

Αὐρήλιος

Φίσερ

Ρισπέν

ΜΕΡΙΚΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ ΝΑΟΥΣΑΙΟΙ ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΑΙΩΝΑ ΜΑΣ

Α'

Ο ΚΩΤΑΣ ΤΗΣ ΑΝΕΤΤΑΣ

Τόν ξέραμε, σάν Κώτα της 'Ανέττας. Τό επίθετο μᾶς ἦταν ἄγνωστο. Ἦταν ὁ δεύτερος Νιαουσιανός πού γνώριζε ὁ κάθε ξένος, νεοφερμένος στήν πόλη μας, μετά τόν μοναδικό μας ἀμαξηλάτη τόν Κυμπρίτη, πού ἐνδυματολογικῶς ἦταν βέρος Νιαουσιανός. Αὐτός δέν φοροῦσε γιμινιά, οὔτε ἄσπρα σκουφούνια ὡς τό γόνато σφιγμένα πάνω ἀπό τή γάμπα μέ μαῦρες βουδέτες, οὔτε μπινουβρέκι δεμένο μέ ἀσπρογάλανο ζουνάρι πάνω στό φουφουλωτό ἄσπρο πουκάμισο μέ μακρυά κουμπωτά μανίκια, οὔτε καί τό πατροπαράδοτο μαῦρο καλπάκι.

Ἦταν ψηλός ὁ Κώτας τῆς 'Ανέττας, παρά τήν καμπούρα στό δεξί του ὦμο πού τόν παραμόρφωνε σάν κληματαριά φαγουμένη ἀπό κατσίκαι καί τόν νόμιζες ἀκέφαλο, γιατί δέ φτάνει πού ἦταν κοντόλαιμος, ἔγερνε τό στρόγγυλο κεφάλι του σάν σέ ὀξεία γωνία στόν ἄλλο ὦμο. Εἶχε σκέλη μακριά, λές καί κατέβαιναν ἀπό τό στηθος γιατί ὅλο τό σῶμα του δέν ἔδειχνε πῶς εἶχε μέση καί κοιλιά. Τό παντελόνι πού φοροῦσε πότε κοντό — ποτέ μακρύ ἦταν στά μέτρα τοῦ δωρητή, κι ὄχι στά δικά του, τά παπούτσια, ὅτι πετοῦσε ὁ Σιανταμώνας πού δέν σήκωναν ἄλλα μπαλώματα καί χειμῶνα — καλοκαίρι ἓνα πουκάμισο μ' ἓνα γιλέκο μόνο πάνω του κι αὐτό χωρίς κουμπιά. Ἦταν ὁ ἐπὶ τῆς ὑποδοχῆς ἐκπρόσωπος τῆς Νιάου-
στας.

Τό στέκι του ἦταν τό καφε-νεῖο τοῦ Δάρη, στό Κιόσκι. Τέρμα τῆς διαδρομῆς Σιδηροδρομικοῦ Σταθμοῦ — Νιάουστα γιατί ὁ ἀμαξηλάτης ὁ Κυμπρίτης, μόλις ξεφόρτωνε τούς πρώτους ἐπιβάτες ἀπό τή Θεσσαλονίκη, γύριζε ἀμέσως στό Σταθμό νά παραλάβει ἄλλους πού τυχόν θά ἔρχονταν ἀπ' τά Μπιτόλια ἢ τό Σόροβιτς ἢ ἀπὸ τά Βοδενά. Ἐβγαζε τήν τραγιάσκα του, χαμογελαστός καλωσόριζε τόν ξενοφερμένο ἐπιβάτη,

Τοῦ Κώστα Τσιώμη

φορτωνόταν τή βαλίτσα ἢ τό μπόγο του καί βιαστικός τήν πήγαινε στό σπίτι ἂν ἦταν ντόπιος ἢ στό καφενεῖο τοῦ Παπαφίλιππα ἂν ἦταν ξένος ἢ στό διπλανό ξενοδοχεῖο τοῦ Βαϊνανίδη, καί περίμενε ἐκεῖ πιστός φύλακας. Ποτέ του δέ ζήτηγε πληρωμή κι ἄς μήν εἶχε μιταλίκι στήν τσέπη του. Ὅτι τοῦδινε ὁ καθένας ἔλεγε εὐχαριστῶ, καί καμιά φορά, ἀπασχολημένος ὁ ταξιδιώτης μέ τά καλωσορίσματα τῶν συγγενῶν καί φίλων ξεχνοῦσαν τόν Κώτα τῆς 'Ανέττας πού στεκόταν ὀρθιος μέ τήν τραγιάσκα στό χέρι, ὥσπου ἔπαιρνε τόν ἀπόθαρο, κι ἔφευγε «ἀκροποδητής» πού λέμε, σά νά μήν ἤθελε νά διαταράξει τίς χαρές πού εἶχαν οἱ ὑποδεχόμενοι τόν δικό τους ἄνθρωπο.

Εἶχε διακριτικότητα ὁ φτωχό-

τατος αὐτός ἄνθρωπος καί ὁ μόνος χρήσιμος. Φανταστεῖτε ταξιδιώτη γέροντα ἢ ἀνάπηρο ἢ γυναίκα ἔγκυο, ἢ ἀπλή γυναίκα τοῦ λαοῦ, νά τήν ἀφήνει ὁ ἀμαξίας στό Κιόσκι καί νά φορτώνεται βαλίτσα ἢ μπόγο ἢ κάτι ἄλλο, νά τό πᾶει στήν Πουλιάνη ἢ στό Τριῶδι ἢ στ' Ἀλώνια πού ἦταν τό σπίτι.

Ἐβγαζε ἢ ὄχι ὁ Κώτας τῆς 'Ανέττας τό μεροκάματο, κανά γρόσσι ἢ κανά μιτιλίκι, δέν ἔχανε τό κέφι του. Κάθε σούρουπο, ξεκίναγε ἀπό τήν Πουλιάνη πού καθόταν μιά ὁμορφὴ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης κι ἀρχινοῦσε, ἀπὸ τοῦ Μήττα τό σπίτι καί μέχρι τά Καμμένα τό τραγούδι του: «Ἐσύ κοιμᾶσαι στά σετονάκια, κι ἐγὼ γυρίζω μέσ' τά σοκάκια». Στά Καμμένα σταματοῦσε τό τραγούδι του, καί σιωπηλός κατηφόριζε στήν ἀγορά. Ἐφτανε ὡς τό σοκάκι πού βγάζει στόν Πρόδρομο, ἀνάμεσα ἀπ' τοῦ Φειδάντση τό σπίτι καί Χατζηδημητραῖκα ἀρχινοῦσε πάλι τό χαβά του, τό ἴδιο τραγούδι, διότι καί στό μαχαλᾶ αὐτόν καθόταν κι ἄλλη μιά ὁμορφὴ κοπέλα, κι ἀπ' ἐκεῖ ἀπ' τοῦ Ζαφείρη τοῦ Μέρου τό μαγαζί, ἔστριβε στά χαλάσματα τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ νά ἡσυχάσει τό κορμί του στό σπιτάκι του, πού ἦταν στό ἀδιέξοδο σοκάκι τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Πέτρου τοῦ Τσιώτη. Ἔτσι τέλειωνε καί τῆς καρδιάς του τήν τροφή, ὕμνο στίς ὁμορφες.

Κατά τό 1908-1909 εἶχε φουντώσει τό ἀντάρτικο στή Νιάου-

στα. Ἀνταρτικά σώματα ὑπὸ διάφορους καπεταναίους ἔρχονταν ἀπὸ τὸν κάμπο, ἀπ' τὴ λίμνη τῶν Γιαννιτσῶν, διανυκτέρευαν μιά-δύο βραδιές σὲ διάφορα σπίτια, κι ἔφευγαν διὰ τοῦ Βερμίου σ' ἄλλες περιοχές. Τότε κάποια μέρα, τὸ ὄνομα τοῦ Κῶτα τῆς Ἀνέττας ἦταν στό προσκήνιο, σ' ὁλόνων τὰ στόματα: «Ψάξτε ὅλοι νὰ βρεῖτε τὸν Κῶτα τῆς Ἀνέττας». Τὸ κακὸ εἶχε γίνει. Ἐνα πρωῒνὸ σὲ κάποιο σπίτι στ' Ἀλώνια, Τοῦρκοι τζαντερμάδες ζώσανε τὸ μέρος. Προδοσία. Πρωτοφανές γιὰ τὴ Νιάουστα. Ἀδύνατο νὰ ἔχει κάμει Νιαουστιανὸς τέτοιο πράγμα. Κάποιος ξένος θὰ πρέπει νὰ ἦτανε. «Τὸν Κῶτα, τὸν Κῶτα νὰ βροῦμε. Μόνο ὁ Κῶτας τῆς Ἀνέττας θὰ μᾶς ἔλεγε ποιὸς ξένος ἦρθε χθές στὴ Νιάουστα». Καὶ ὁ Κῶτας βρέθηκε καὶ εἶπε: «Χθές τὸ μεσημέρι ἦρθαν οἱ δύο Ἑβραῖοι πού πουλοῦν τίς στάμπες». Κάθε βδομάδα

ἔρχονταν οἱ δύο γυρολόγοι Ἑβραῖοι. Φορτώνονταν στὸν ὦμο στάμπες (βαμβακερά ὑφάσματα τυπωτά) καὶ γυρνοῦσαν τίς γειτονιές: «Στάμπες πουλῶωω...». Ψώνιζαν οἱ κοπέλλες γιὰ τὰ προικιά τους ἢ ἔδιναν παραγγελίες τίς ὁποῖες ἐκτελοῦσαν στὸν ἄλλο ἐρχομὸ τους. Κάποιος ἀπὸ τοὺς δύο πρόδωσε. Καὶ ὁ ἀπολογισμὸς ἦταν νὰ σκοτώσουν οἱ Τοῦρκοι ἕναν ἀντάρτη. Οἱ ἄλλοι γλύτωσαν... Ἀπὸ ταβάνι σὲ ταβάνι, πορτοπούλα σὲ πορτοπούλα βγῆκαν στὴν Ἁγιά Παρασκευὴ κι ἀπὸ τὸ βαθούλωμα τῆς Βάλιας πήραν τὸν ἀνήφορο γιὰ τοῦ Μουσταφᾶ τὴ βρύση καὶ μπῆκαν στὸ βουνό. Μαθεύτηκε πὼς ἦταν σκοτωμένος ἕνας 25χρονος Κρητικὸς λεβέντης.

Τ' ἀπόγευμα τῆς ἴδιας μέρας, στὸ γιοφυράκι μπροστά τοῦ Μάραντη τὸ σπίτι τὸ νερό τοῦ ποταμοῦ βάφηκε κόκκινο ἀπ' τοῦ Ἑ-

βραίου τὸ αἷμα. Ἀποκεφαλίσθηκε. Μόνο πού ἔμεινε τὸ ἐρώτημα. Ποιὸς ἀπ' τοὺς δύο γυρολόγους ἦταν ὁ καταδότης; Ὁ ἄλλος χάθηκε σὰ νὰ τὸν κατάπιε ἡ γῆ. Τὴν προδοσία τὴν ἔκανε Ἑβραῖος.

Ἀπὸ τότε δὲν ξανάζησε Ἑβραῖος στὴ Νιάουστα, ἐκτός ἀπὸ ἕναν, νομίζω Νταβὶ τὸν λέγανε πού εἶχε τὸ μαγαζί του, ὑφασματεμπορικὸ στοῦ Ἀκριβοῦ τὸ σπίτι δίπλα ἀπὸ τοῦ Στεφανάκη τοῦ Λάππα τὸ μακαλικὸ ἀπέναντι ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ δασκάλου τοῦ Νικολάκη τοῦ Μπέρσου. Αὐτὸς ὁ Νταβὶ μέ τὰ δύο ὁμορφα κορίτσια του, ἔμεινε καὶ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση. Ἄν θυμᾶμαι καλὰ τὴ μιά, τὴν ξανθιά τὴ λέγανε Σαρίκα. Σὲ ἑλληνικὸ σχολεῖο πήγαινε. Ἐπίσης καὶ στὴν Ἐκκλησιά μέ τὸ σχολεῖο πήγαινε. Ὁ Νταβὶ ἦτανε Ἑλληνας στὴν ψυχὴ σάν κι ἐμᾶς. Μόνο πού ἦτανε Ἰσραηλῆτης στὴν καταγωγή.

Ὡς τώρα ὁ ἄνθρωπος ἐμποδιζόταν νὰ πραγματοποιήσει τίς ἐλπίδες του, ἀπὸ τὴν ἀγνοιά του σχετικά μέ τὰ πρακτικὰ μέσα. Ὅσο ἡ ἀγνοιά του αὐτὴ ἐξαφανίζεται, κατορθώνει σὲ ὀλοένα μεγαλύτερο βαθμό, νὰ διαμορφώνει τὸ φυσικὸ του περιβάλλον καὶ τὸν κοινωνικὸ του περίγυρο, καὶ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ του, μέ τὸν τρόπο πού τοῦ φαίνεται καλύτερος. Στὸ βαθμὸ πού εἶναι συνετός, ἡ νέα αὐτὴ δύναμη εἶναι ἐνερgetική — ὅταν ὁμως ἐπικρατεῖ μέσα του ὁ παραλογισμὸς, συμβαίνει τὸ ἀντίθετο. Ἄν, λοιπόν, ἕνας ἐπιστημονικὸς πολιτισμὸς θέλουμε νὰ εἶναι ἕνας καλὸς πολιτισμὸς, εἶναι ἀπαραίτητο ἡ αὐξηση τῶν γνώσεων νὰ συνοδεύεται ἀπὸ τὴν αὐξηση τοῦ λογικοῦ, τῆς συνέσεως. Μὲ τὴ λέξη αὐτὴ ἐννοῶ μιά σωστή ἀντίληψη γιὰ τοὺς σκοποὺς τῆς ζωῆς. Αὐτὸ εἶναι κάτι πού δὲν τὸ προσφέρει ἡ ἐπιστήμη αὐτὴ καθαυτὴ. Ἐτσι ἡ αὐξηση τῶν ἐπιστημονικῶν κατακτήσεων δὲν ἀποτελεῖ μονάχη τῆς καμιά ἐγγύηση γιὰ αὐθεντικὴ πρόοδο, παρ' ὅλο πού παρέχει ἕνα ἀπὸ τὰ συστατικὰ πού ἀπαιτεῖ ἡ πρόοδος.

Μπ. Ράσσελ

«Ἡ ἐπιστήμη καὶ ὁ ἄνθρωπος»

ΑΤΙΤΛΑ

Τα μάτια — σου λουλούδια μαραμένα
μας χαιρετοῦν
καὶ οἱ σταγόνες τῆς βροχῆς σα δάκρυα
κυλοῦν δίπλα στα μάτια.
Οἱ ἐφιάλτες τοῦ ξενιτεμοῦ
μας τριγυρίζουν
καὶ τα ρολόγια τὴν ὥρα τοῦ χωρισμοῦ
αὖς θυμίζουν.

Ποτέ δὲν ἔχω αισθανθεῖ
τόσο μεγάλη τὴ χαρά,
τόσο μεγάλη τὴν ορμὴ
να σε φιλήσω.
Αγνὰ μόνο που ἐπίασες
τὸ χέρι καὶ τὸ φίλησες,
ἦρθε ἡ καρδιά καὶ χτύπησε
σα γιορτινὴ καμπάνα.
Ἄναψε ὁ ουρανὸς κεριά
κι ἡ φλόγα τοὺς με ζάλισε,
αγνὰ μόνο που χαῖδεψα
τὰ καστανὰ μαλλιά σου.
Ἄσπα Γκιουρτζή

ΓΑΛΑΤΕΣ

Β'

Βρισκόμαστε χρονικά στην περίοδο την μετά τον Μ. 'Αλέξανδρο. Σέ μιά εποχή πού χαρακτηρίζεται από διαμάχες, αναταραχή και ανακατατάξεις μεταξύ των διαδόχων. Είναι μιά εποχή πού όλη ή 'Ελλάδα καί οί κτήσεις του Μ. 'Αλεξάνδρου έχουν μεταβληθεί σέ ένα άπέραντο θέατρο πολέμου.

Η Μακεδονία, ό τόπος άπ' όπου ξεκίνησε ό Μ. 'Αλέξανδρος γιά την 'Ασία, βρίσκεται καί αύτή μέσα στη δίνη της αναταραχής καί κάτω από την επήρεια των συνεχών μεταβολών. Ο θρόνος της δελεάζει τούς αυταπαιτητές των βασιλικών θρόνων, πού συμμετέχουν στό παιχνίδι της διαδοχής του Μ. 'Αλεξάνδρου, μέ την ιδιαιτερότητά του καί την ιστορική του σημασία.

Είμαστε στά 280 π.χ. Βασιλιάς στη Μακεδονία είναι ό Πτολεμαίος ό Κεραυνός, αδελφός του βασιλιά της Αιγύπτου Πτολεμαίου Β του Φιλάδελφου. Βλέψεις στό θρόνο έχουν ό βασιλιάς της 'Ηπείρου Πύρρος, ό γιός του Σελεύκου 'Αντίοχος ό Α, κύριος της 'Ασίας, ό 'Αντίγονος ό Γονατᾶς γιός του Δημητρίου του Πολιορκητή καί δυό γυναίκες ή 'Αρσινόη καί ή Λυσάνδρα.

Ο 'Αντίοχος ό Α έρχεται σέ σύγκρουση μέ τον Πτολεμαίο τον Κομνηνό. Η όξυνση όμως των προβλημάτων στό χώρο της 'Ασίας τον υποχρεώνει νά αναγνωρίσει τον Πτολεμαίο σαν βασιλιά της Μακεδονίας καί νά συνάψει μαζί του ειρήνη.

Ο Πύρρος θέλει καί αυτός τό θρόνο της Μακεδονίας, αλλά έχει άλλα σχέδια πρός τό παρόν καί ό

χρόνος τον πιέζει. Χωρίς μεταξύ τους έχθροπραξίες Πύρρος καί Πτολεμαίος ό Κεραυνός συμμαχούν. Η συμμαχία αύτή στοιχίζει στον Πτολεμαίο 5.000 στρατό Μακεδονικό πού στέλνεται στην 'Ηπειρο καί συμμετέχει μέ τον Πύρρο στις επιχειρήσεις της 'Ιταλίας — Σικελίας, όπου σχεδόν αποδεκατίζεται.

Ο 'Αντίγονος ό Γονατᾶς πού κατέχει τή Δημητριάδα καί τμήματα της Στερεᾶς καί της Πελοποννήσου μετά μιά άποτυχημένη πολεμική ενέργεια κατά του Πτολεμαίου του Κεραυνού μέ όξυμένα δικά του προβλήματα δέν έχει ουσιαστικά καιρό καί δυνάμεις νά

Του Έμμ. Βαλσαμίδη Γυμνασιάρχη

άπειλήσει τον Πτολεμαίο. 'Αντίθετα φαντάζει σαν πρόκληση καί σαν εύκολη λεία γιά τον Πύρρο, τον Πτολεμαίο Κεραυνό, τον 'Αντίοχο Α, ή τον Πτολεμαίο τό Φιλάδελφο της Αιγύπτου πού καί αυτός έχει ανάμιξη στά πράγματα της 'Ελλάδας.

Πρός τό παρόν πάντως φαίνεται πώς ή Μακεδονία χωρίς σπουδαία έσωτερικά προβλήματα μέ σταθεροποιημένο τό θρόνο καί μέ βασιλιά τον εύέλικοτο καί δυναμικό Πτολεμαίο τον Κεραυνό θα ζούσε ήρεμα, ειρηνικά μέσα στην τόση αναταραχή.

Υπάρχουν όμως καί οί βάρβαροι. Καί οί βάρβαροι караδοκούν καί στον κατάλληλο γι' αυτούς καιρό κάνουν την εμφάνισή τους. Καί οί βάρβαροι αύτή τή φο-

ρά λέγονται Γαλάτες.

Οί Γαλάτες είναι ένα μεγάλο έθνος διαιρεμένο σέ πάρα πολλές φυλές, γνωστοί στην αρχή σαν Κέλτες. Τούς βρίσκουμε πολύ νωρίς στην Κεντρική Εύρώπη άπ' όπου απλώνονται μέχρι τις 'Ηράκλειες στηλες καί μέχρι την 'Ολβία στον Εϋξεινο.

Ένα κομάτι των Γαλατών προσπάθησε νά κατακτήσει καί την 'Ιταλία. Τό 387 κατέλαβε την ίδια τή Ρώμη. 'Αποσύρθηκε στά βορειότερα από όπου ήλεγχε την 'Ιταλία καί εισέπραττε φόρους από τις 'Ιταλικές πόλεις μέ άντάλλαγμα τό σταμάτημα των ληστρικών επιδρομών.

Οί Κέλτες αυτοί είναι οί δημιουργοί της έντεϋθεν καί της εκείθεν των 'Αλπεων Γαλατίας. 'Εγκαταστάσεις οί Γαλάτες έκαναν ακόμη σέ όλες τις σημερινές Δυτικοευρωπαϊκές χώρες μέχρι καί την 'Ιρλανδία. Η Βρετανία όφείλει τό όνομά της στη Γαλατική φυλή Βρετόν. Καί ή Γαλλία πού κατασκευάσθηκε από Γαλλατικά φύλα τούς GALLI όνομάστηκε GALLIA — Γαλλία. Στη Γαλλία ακόμη καί σήμερα υπάρχουν περιοχές όπως ή Γαλλική Βρετάνη καί ή Γαλλική Προβάνς πού διατηρούν την Γαλατική τους φυσιογνωμία.

Κατά τον 4ο π.χ. αιώνα κίνηση καί εξάπλωση Γαλατών έχουμε καί πρός τά 'Ανατολικά. Τά φύλα αυτά εκτείνονται από τά 'Ανατολικά παράλια της 'Αδριατικής μέχρι τον Εϋξεινο Πόντο.

Οί Γαλάτες αυτοί έχουν τόση επαφή μεταξύ τους, αποσπώνται, απομακρύνονται από τις κοιτίδες τους καί επανασυγχωνεύονται μέ τόση εύκολία ώστε ένας μερικότε-

ρος διαχωρισμός δέν θά είχε πρακτικό αντίκρουσμα.

Γιά τήν Ἑλλάδα οἱ Γαλάτες δέν εἶναι ἄγνωστοι στήν πρίν ἀπό τόν Πτολεμαῖο ἐποχή.

Θά ἀναφερθῶ σέ τρεῖς περιπτώσεις.

Στά 369 π.χ. 89 χρόνια μπροστά ἀπό τήν ἐποχή πού μᾶς ἐνδιαφέρει Γαλάτες φτάνουν στήν Πελοπόννησο ἀπό τήν Ἰταλία, σταλμένοι σάν μισθοφόροι ἀπό τόν Διονύσιο τῶν Συρακουσῶν γιά νά βοηθήσουν τούς συμμάχους τοῦ Λακεδαιμονίου στόν πόλεμο κατὰ τῶν Βοιωτῶν.

Στά 335 π.χ. ὁ Μ. Ἀλέξανδρος δέχεται πρέσβεις Γαλάτες ἀπό αὐτούς πού κατοικοῦν τά Ἀνατολικά παράλια τῆς Ἀδριατικῆς.

Τριάντα χρόνια ἀργότερα ὁ Λυσίμαχος ἀποκρούει Γαλατική ἐπίθεση ἐναντίον τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου τοῦ τῆς Θράκης. Οἱ Γαλάτες ἡττημένοι ἐπανέρχονται στόν Κάτω Δούναβη ἀπ' ὅπου καί ξεκίνησαν.

Ἀλλά ἄς ἐρθοῦμε στήν ἀπειλή κατὰ τῆς Μακεδονίας.

Τό πρῶτο τμήμα Γαλατῶν εἰσβάλλει στή Μακεδονία τό χειμῶνα τοῦ 280/79 ἀπό τήν κοιλάδα τοῦ Ἀώου. Οἱ Γαλάτες κινοῦνται μαζί μέ τά γυναικόπαιδά τους. Ζητοῦν νά βροῦν ἕνα χῶρο γιά μόνιμη ἐγκατάσταση. Δέν ἐρχονται σάν ἐπιδρομεῖς. Ἀρχηγό τους ἔχουν κάποιο Βόλγιο.

Ὁ Πτολεμαῖος βρίσκεται χωρίς στρατό, 5.000 Μακεδόνες βρίσκονται μέ τόν Πύρρο στήν Ἰταλία. Οἱ ὑπόλοιποι στά σπίτια τους λόγω τοῦ χειμῶνα.

Μέ μία πρόχειρη προετοιμασία ὁ Πτολεμαῖος στρέφεται κατὰ τῶν Γαλατῶν, γιά νά ὑποστεῖ συντριπτική ἥττα. Ὁ στρατός του ἀποδεκατίζεται καί ὁ ἴδιος βρίσκει τόν θάνατο στό πεδίο τῆς μάχης.

Στή Μακεδονία ἀκολουθεῖ χάος πολιτικό. Κι οἱ βάρβαροι ἀνενόχλητοι λεηλατοῦν, ἐρημώνουν τήν ὑπαιθρο. Μόνο οἱ περιτειχισμένες πόλεις σώθηκαν γιατί οἱ Γαλάτες δέν ἦταν σέ θέση νά τίς

ἐκπορθήσουν.

Στά Νότια τῆς Νάουσας καί ἀπέναντι καί πιό ψηλά ἀπό τήν τοποθεσία τῆς ἀρχαίας Μιέζας ὑπάρχει μιά περιοχή πού λέγεται Γαλατσιάνος. Εἶναι θέση ἐπικάιρη μέ τά δεδομένα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ποιά σχέση μπορεῖ νά ἔχει ἡ τοποθεσία μέ τοὺς Γαλάτες μόνο ἡ ἀρχαιολογική σκαπάνη μπορεῖ νά μᾶς τό πεί.

Πάντως ἕνα εἶναι γεγονός. Ὅτι οἱ Γαλάτες ἀπέτυχαν στόν ἀρχικό σκοπό τους. Δέν μπόρεσαν νά ἐγκατασταθοῦν στή Μακεδονία. Ἐνας στρατηγός τοῦ Λυσίμαχου, ὁ Σωσθένης, πῆρε τό στρατό στά χέρια του, τόν ἀνασύνταξε καί μέ μεθοδικές ἐνέργειες ὑποχρέωσε τό Βόλγιο νά ἀποχωρήσει ἀπό τή Μακεδονία.

Νέος ὁμως κίνδυνος ἐμφανίζεται πολύ σύντομα μέ τήν εἰσβολή αὐτῇ τῇ φορά ἀπό τήν Παιονία Γαλατικῶν καί πάλι στιφῶν μέ ἀρχηγό τόν Βρέννο.

συνέχεια στό ἐπόμενο τεῦχος

Ἀποκαλῶ Θεό αὐτή τήν ἀπρόσιτη καί κοντινὴ πηγὴ, αὐτὴ τήν προσωπικὴ καὶ ὅλο ἀγάπη παρουσία, πού σκέφτεται μέσα μου, ὅταν σκέφτομαι, δηλαδή ὅταν ἐπινοῶ καινούργιες δυνατότητες, καινούργια σχέδια, καὶ ὅταν τὰ πραγματοποιῶ μέ τὴν ἐργασία μου, καὶ πού φέρνει ἔτσι στήν ἐπιφάνεια μιά σκέψη ἢ ἕνα ἔργο, τὰ ὁποῖα ξεπερνοῦν, υπερβαίνουν τὸ σύνολο τῶν ὅσων τώρα ἔχω γνωρίσει ἐπινοήσει ἢ πράξει.

Ὁ Θεός εἶναι ἐπίσης αὐτὸ πὺ ἀγαπάει μέσα μου ὅταν περνώντας τὰ ὅρια τοῦ ατομικισμοῦ μου, προτιμῶ τὸν ἄλλο ἀπὸ τὸν ἑαυτό μου μέσα στὴ δύσκολη καὶ θαυμαστὴ ἀγάπη πού μέ κάνει νὰ δέχομαι νὰ πεθάνω γι' αὐτόν τὸν ἄλλο, καθὼς καὶ ν' ἀφήνομαι σ' αὐτόν, καὶ γι' αὐτόν, πρόθυμος γιὰ μετατροπὲς ἢ μεταμορφώσεις τοῦ ἑαυτοῦ μου. Αὐτὴ εἶναι ἡ δευτέρη ἐμπειρία τοῦ ξεπεράσματος ἢ τῆς ὑπέρβασης.

Θεός εἶναι τέλος, καὶ κυρίως, αὐτὸ πὺ δημιουργεῖ μέσα μου μέ τούτῃ τῇ σκέψει, μέ τούτῃ τὴν ἀγάπῃ, μέ ὅλες τίς πράξεις καὶ ὅλα τὰ ἔργα πὺ ἀποτελοῦν τὴν προσωπικὴ μου συμβολὴ στὴ δημιουργία,

στὴν ἐργασία, στὴ γνώση, στὴν τέχνη, στὴ θυσία, στὴν ἐπανάσταση ἢ στὴν ἀγάπη. Εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἐμπειρία τῆς ὑπέρβασης.

Ὁ Θεός σκέφτεται, ἀγαπάει, προσεύχεται, δημιουργεῖ μέσα μου.

Καὶ πεθαίνει μέσα μου, μαζί μου, ὅταν δέν ἔχω πιά τὴ δύναμη νὰ γίνω κάτι ἄλλο, κάτι περισσότερο ἀπὸ αὐτὸ πὺ τὸ σύνολο τῶν σωθικῶν τῆς ζωῆς μου ἔχει καθορίσει νὰ εἶμαι, ὅταν ἡ ζωὴ μου δέν ἔχει πιά αὐτὴ τὴ διάσταση τῆς ὑπέρβασης, ὅταν δέν καταφέρνω πιά νὰ δημιουργῶ καινούργιες δυνατότες, καινούργια σχέδια, ὅταν δέν καταφέρνω πιά νὰ ζῶ μιά καινούργια ἐμπειρία, ὅταν κλείνω ἔξω ἀπὸ μένα τὴν ἀγάπῃ καὶ ἀναδιπλώνομαι καὶ ἀπομονώνομαι στόν ατομικισμό μου, καὶ δέχομαι ἔτσι νὰ εἶμαι λιγότερο γιὰ νὰ ἔχω περισσότερο, ὅταν παύω νὰ εἶμαι δημιουργός, ποιητής, προφήτης, γιὰ νὰ φυλακιστῶ μέσα σέ μιὰν ἀποκτημένη μορφή. Τότε ζῶ τὴ συντριβὴ τῶν χωρὶς ἐλπίδα καταστάσεων.

Ὁ ἀνθρώπινος λόγος

P. Γκαρωντύ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΒΙΚΕΛΑΣ (1835-1908)

Νά τί γράφει στό αὐτογραφικόν βιβλίον του «Ἡ ζωή μου» (σελ. 7):

«Αἰσθάνομαι, ὅτι, ἐάν ἦτο δυνατόν καί σήμερον ἔτι νά στήσω τήν σκηνήν μου εἰς Βέροιαν, ἐκεῖ ἤθελα ἀνεύρει τήν πατρίδα, καθόσον ἐκεῖ συγκεντρῶνται αἱ οἰκογενειακαί μου παραδόσεις. Δέν λησμονοῦμεν, ὅτι ἐκεῖθεν καταγόμεθα. Ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ πατρός μου, εἰς τό Νεκροταφεῖον τῶν Ἀθηναίων, ὑπό τό ὄνομά του, ἐχαράξαμεν τάς λέξεις «ἐκ Βεροίας»· ὁ ἀδελφός μου ἐνέγραψεν εἰς τό σχολεῖον τόν πρωτότοκόν του ὡς Μακεδόνα τήν καταγωγήν, καί ἐγώ δέ μεταξύ τῶν Μακεδόνων πάντοτε συγκαταλέγομαι...

ΛΟΝ Η ΖΩΗ ΤΟΥ

1835: Γεννήθηκε ὁ Ἕλληνας λογογράφος καί ποιητής στήν Ἑρμούπολη τῆς Σύρου ἀπό πατέρα πού καταγότανε ἀπό τή Βέροια καί μητέρα ἀπό τά Ἰωάννινα. Τήν πρώτη ἐκπαίδευση πῆρε στήν πατρίδα του, κατ' οἶκον, καί στό Γυμνάσιο τῆς πόλης του.

1852: Πῆγε στό Λονδίνο σάν ὑπάλληλος στήν ἀρχή κι ἔπειτα σάν συνέταιρος σέ ἐπιχείρηση τοῦ θεῖου του Μελά. Συγχρόνως ἀσχολοῦνταν μέ τά γράμματα παρακολουθώντας διάφορα μαθήματα στό ἐκεῖ Ἀγγλικό Κολλέγιο.

1872: Ἐγκαταστάθηκε στό Παρίσι. Ἐκεῖ σάν ἐνεργό μέλος τοῦ «Συλλόγου πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων» ἐνθάρρυνε καί ὑποστήριξε κάθε τι τό ἐλληνικό.

1894: Διορίστηκε ἀντιπρόσωπος τοῦ «Πανελληνίου Γυμναστικού Συλλόγου» στό διεθνές ἀθλητικό συνέδριο τοῦ Παρισιῦ, ὅπου ἐπιβλήθηκε μέ τή μόρφωση καί τή φήμη του. Κατετάγη στό τμήμα πού πραγματεύονταν τοὺς Ὀλυμ-

πιακοὺς ἀγῶνες καί ἐκλέχθηκε πρόεδρος του. Ἀπό τή θέση αὐτή συνετέλεσε μέ τήν ἐπιβολή του νά γίνουν οἱ πρῶτοι Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες τό 1896 καί μάλιστα στήν Ἀθήνα.

1896: Ἐγκαταστάθηκε στήν Ἀθήνα καί δέν πῆρε καμιὰ δημόσια θέση σκεπτόμενος νά ἀφιερῶσει τό ὑπόλοιπο τῆς ζωῆς του σέ κοινωφελῆ ἔργα καί στά Γράμματα.

1899: Εὐτύχησε νά δεῖ τήν ἱδρυση τοῦ «Συλλόγου πρὸς Διάδοσιν Ὡφελίμων Βιβλίων» τοῦ ὁποίου διετέλεσε Πρόεδρος ἀπό τήν ἱδρυση μέχρι τόν θάνατό του.

Τοῦ Νίκου Ἀδαλόγλου Λογοτέχνη

1902: Ἐξέδωσε τά πρῶτα βιβλία τῆς Παιδικῆς Βιβλιοθήκης — τά «Δανικά Παραμῦθια» τοῦ Ἀντερσεν σέ δική του μετάφραση — καταβάλλοντας ὅλα τά ἐξοδα τῆς ἐκδόσεως.

1903: Ἰδρύθηκαν τά παραρτήματα τοῦ Συλλόγου ἡ «Σχολικὴ βιβλιοθήκη» καί «Συλλογὴ πινάκων Ἐποπτικῆς Διδασκαλίας». Συνάμα πέτυχε τήν ὀργάνωση Παιδικῆς Ἐκθεσῆς μέ τή σύμπραξη τοῦ Συλλόγου «Παρνασσός». Τό χρόνο αὐτό ἱδρύθηκε καί ὁ «Οἶκος Τυφλῶν» καί ἀνηγέρθηκε ἡ «Πρότυπος Σκοπευτικὴ Σχολή».

1906: Κατά τή διεθνή σχολικὴ ἐκθεση στό Μιλάνο πῆρε χρυσό μετάλλιο καί ὁ Σύλλογος τιμητικό δίπλωμα.

1907: Ἐρχονται τά πρῶτα συμπτώματα φοβερῆς ἀρρώστειας καί χτυπᾶνε τό γερό καί δυνατό σῶμα τοῦ Λογογράφου.

Τόν Φεβρουάριο καί Μάρτιο ὑπὸ τήν προεδρεία τοῦ Βικέλα γίνονται οἱ τελευταῖες συνεδριάσεις τοῦ Συλλόγου. Τόν Ἀπρίλιο ἀρρωστος καταθέτει μέ τό χέρι του τόν θεμέλιο λίθο τῆς «Σεβαστοπουλείου Ἑργατικῆς Σχολῆς» καί τόν Μάιο ὑπογράφει μέ τρεμάμενο χέρι τό τελευταῖο ἔγγραφο τοῦ Συλλόγου.

1908: Μέ τά ὠραιότερα ὁράματα γιὰ τήν Ἑλλάδα, τοὺς νέους καί τοὺς ἀνθρώπους γιὰ τήν πνευματικὴ ἀνάτασή τους ὁ Βικέλας ἐκλείσει τά μάτια του τό βράδυ τῆς 7 Ἰουλίου ἀκολουθώντας τό μεγάλο του ὄνειρο πού μαγνήτισε ὅλην τή ζωὴ του καί ἄφησε ὁμορφα ἔργα, μνημεῖα καί παραδείγματα πατριώτου καί πνευματικοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ Βέροια δέν ξέχασε τόν ἐπιφανή ἄνδρα τῆς πόλης μας καί ἔστησε τήν μαρμάρινη προτομή του στό πάρκο τῆς Ἑλῆας.

ΒΟΝ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

Ὁ Βικέλας σάν συγγραφέας ἦταν χαριτωμένος καί βαθὺς λογογράφος. Ἀρχισε μέ μετάφραση ἔργων ξένων μὰ ἐκεῖ πού ὑπῆρξε μεγάλος ἦταν, πού ἔδωσε καθαρό ἐλληνικὸ διήγημα μέ ὑπόθεση ἐλληνικὴ, ἀφηγηματικὴ δεξιοτεχνία, ὕφος ἀπέριττο, μέ ἡθογραφικά στοιχεῖα καί ψυχογράφηση τῶν ἡρώων του. Γιαυτό οἱ βιογράφοι του τόν ὀνόμασαν πρόδρομο καί γενάρχη τῆς ἐλληνικῆς διηγηματογραφίας. Ἐνα ζωντανό κειμήλιο τῆς τέχνης του στό διήγημα εἶναι ὁ «ΛΟΥΚΗΣ ΛΑΡΑΣ» πού πολυδιαβάστηκε καί μεταφράστηκε σέ πολλές ξένες γλώσσες. Μέ τήν ποίηση ἀσχολήθηκε λιγότερο. Ἐχουν ὁμως τά ποιήματά του αἴσθημα, τεχνικὴ ἀρτίωση καί ἐλληνικότητα. Γλώσσα χρησιμοποίησε στά διηγήματά του τήν ἀ-

πλή καθαρεύουσα και τή δημοτική στα ποιήματά του.

Ο Βικέλας έγραψε και δημοσίευσε πολλά έργα, πρωτότυπα και σε μετάφραση:

1851: «Στίχοι» Α έκδοση 1862 στο Λονδίνο και Β έκδοση 1885 στην Αθήνα. «Εσθήρ» του Ρακίνα μετάφραση με λίγους στίχους.

1871: «Περί Νεοελληνικής φιλολογίας» διάλεξη.

1872: «Οδύσσεια Ζ. Φάουστ και οι Αρχαίοι».

1873: «Δανικά Παραμύθια Άντερσεν».

1874: «Περί Βυζαντινών».

1876: «Ρωμαίος», «Λήρ», «Οθέλλος», Δράματα του Σαίξπηρ.

1882: «Άμλέτος», «Μάκβεθ».

1884: «Έμπορος της Βενετίας».

1885: «Άποχαιρετισμός στη νεότητα και στην ποίησιν» ποιήματα.

1886: «Άπό Νικοπόλεως εις Όλυμπίαν».

1887: «Η σύστασις του Έλληνικού Βασιλείου και τά όρια αυτού». Διηγήματα.

1890: «Περί Σκωτίας», «Η γή του πυρός».

1891: «Λουκής Λάρας». Σε πολλές Έλληνικές και ξένες εκδόσεις κατά περιόδους.

1892: «Κόραι της Ελλάδος».

1893: «Μέγας Γαλεός». «Διαλέξεις και αναμνήσεις».

1901: «Έλληνικά Γράμματα» Κρουαζέ.

1904: «Η Σουηδία», «Η Γυναικεία Άγωγή».

Ο Βικέλας έγραψε απομνημονεύματα με τίτλο «Η ζωή μου» που εξέδόθηκε ο Α. τόμος. Έπίσης ο σύλλογος προς διάδοσιν Ωφελίμων Βιβλίων μετά τόν θάνατό του εξέδωσε τομίδιο που περιέχει άπάνθισμα από τά έργα του με τί-

τλο «Έργα Δ. Βικέλα».

Γον Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥ

Ο Βικέλας είχε πει σε μία διάλεξή του: «Ημείς δέ σήμεραν άτενίζοντες εις τό εϋελπι μέλλον, χαίρομεν αναλογιζόμενοι ότι τό μέλλον τουτο θά τό απολαύσουν τέκνα διά τά όποια τό προετοιμάζομεν».

Η νέα γενεά για να προχωρήσει με σταθερό βήμα στο έλπιδοφόρο μέλλον πρέπει να άντλει δύναμεις από τό έθνικό της έδαφος. Νά πατήσει γερά στον έλληνικό χώρο για να πάρει δύναμη και άνδρισμό. Τό βλέμμα της αετίσιο θά ξανοίγεται μπροστά αλλά άς μή ξεχνά πώς πίσω βρίσκονται οι γεννάρχες.

Τό μεγαλύτερο μέρος της ζωής του Δ. Βικέλα ξοδεύτηκε με τίς φροντίδες και τίς προσπάθειές του να βοηθήσει την Ελλάδα. Τόν χαρακτηρίζει απόλυτη πραγματική ευγένεια και εξαιρετική λεπτότητα αισθημάτων και ήταν ή προσωποποίηση της άρετης, τύπος ευπατρίδη και έντιμου πατριώτη.

Πρέπει λοιπόν όλοι μας μικροί και μεγάλοι να τιμούμε τόν Δημήτριο Βικέλα σαν πνευματικό

άνθρωπο, θερμό πατριώτη και πρόδρομο λογοτέχνη, κρατώντας από τό έργο του όλα τά στοιχεία που είναι πνευματική κληρονομία για τό έθνος μας. Σάν πνευματική προσφορά μας παραθέτουμε δύο ποιήματά του για τό κοινό.

Αον ΑΠΟΛΟΓΙΑ

Μου είπαν: Μήν στην ποίησι πλέξης και σύ στεφάνι, άφου σε άνθη άμάραντα τό χέρι σου δέν φτάνει.
Μου είπαν: Καλλίτερα κρύψου βαθειά στα σκότη, παρά να είς' ύστερινός και άλλοι να είναι πρώτοι.

Είπα κι' εγώ: Ό δούναβις τόσα βασίλεια βρέχει, κι' όπου περνά τό ρεϋμά του αφήνει τ' όνομά του.
Πλήν τό ποτάμι τό μικρό, που στο λαγκάδι τρέχει κι' ανώνυμο κατρακυλά τά ταπεινά νερά του, κι αυτό δέν είναι περιττό και άσκοπο στη φύση, άν στην στενή του λαγκαδιά λίγους άγρούς ποτίση.

Βον ΣΑΒΒΑΤΟΒΡΑΔΟ

Γλυκεία είν' απόψε ή βραδυά κι' ή φύση ήσυχάζει.
Κανένα ήχο δέν άκούς μηδέ βοσκου φλογέρα, μηδέ κελάδημα πουλιου ή βέλασμα προβάτου μηδέ στα φύλλα δέν άκούς τό χείδεμα του άέρα.
Μόλις στην τριανταφυλλιά, την μυριοανθισμένη τά δροσερά τριαντάφυλλα σειούνται άγάλι άγάλι, σαν τό στηθάκι του παιδιου π' άνεβοκατεβαίνει όταν κοιμάται ξένοιαστο στην μητρικήν άγκάλη.
Άπανεμιά και σιωπή βαθειά... Νά

Συνέχεια στη σελίδα 163

ΤΟΤΙ ΚΙ ΤΩΡΑ

ΑΛΛΑΞΙΕΣ — ΑΝΤΥΜΑΤΑ — ΖΝΤΡΑΝΙΑ

Τ' άντρίκιου άντυμα

Τότι όπους κι τώρα οί άντρι-δοι έβαναν άλλου άντυμα γιά τίς καλές τίς μέρεις κι γιά τήν ίκκλη-σιά κι άλλου γιά τή δουλειά, καμ-πόσου άλλοιώτικου του χειμώνα κι άλλοιώτικου του καλουκαίρι. Άλλοιώς άντύνουνταν τά πιντγιά, οί γαμποί κι άλλιώς οί μάϊ τρανύ-τηροι.

Τά πιντγιά φουρούσαν άντι-ριά. Όλοι οί τρανύτηροι, λέν τά-χα, ού μπέμπης ού δάσκαλους ά-μα τά πιντγιά δέν κάθουνταν φρό-νιμα στήν τάξη ή δέ ντγιάβαζαν τούς σήκουνειν τ' άντιριά κι τούς έκρουγειν μί τή βίτσα, στά κου-λιά. Τ' άντιρί ήταν μακρύ, κάτου άπ' του γόνατου κι έδινειν στή μέ-ση μί ζώνα (σάν πινουάρ) είχεν κι ένα θυλήκι στή μέση. Ήταν μπα-σμάς μί άσπρεις λόντρεις ίσιες κι λιανές πού κοιτάζαν σιακάτου, ψιλούτσικου γαλάζιου ή μαύρου ύ-φασμα. Τά παλιότηρα τά χρόνια, κι τά πιντγιά έβαναν φουσανέ-λεις.

Άπου κάτου άπ' τ' άντιρί φουρούσαν πουκάμισου άπου γα-λάζιου βαθύ, ή άσπρου άλατζιά χουρίς γιακάν πού θυλήκουνειν στού λιμό, κι τά μανίκια είχαν θη-λυκουτές πιριμέντεις κι αυτά ύ-φαίνουνταν στούν άργαλειό στού σπίτι. Άπου κάτου άπ' του που-κάμισου φουρούσαν κατασάρκι μαλίτικου άπου άσπρου άβαφου μαλλί ύφασμένου στούν άργαλειό στού σπίτου σάν λίτου. Του κατα-σάρκι τδραφταν στού σπίτι σάν σακκάκι πού δίπλωνειν άμπρου-στά χουρίς θυλήκια ή καμνιάφρας ήταν κι σάν φανέλλα (πουλόβερ) μί μανίκια πού ήταν άραφτα άπου

κατ' ή μασκάλη γιά τά ίδρουτα. Κάτου φουρούσαν συντρόφι μα-κρύ άπου πανί πού του ύφηναν στού σπίτι, πδδινειν, στούν ά-στράγαλου κουντά. Στη μέση δέ-νουνταν μί βρακουζούνα άπου κόρδα ή πάνινη.

Τώρα άντύνουντει πουκαμί-σεις κι καμισιόλεις κι σλιπάκια κουντά. Τά σκουφούνια ήταν μα-κριά μαλίτικα πδφταναν ούλίγου πάρα κάτου άπ' του γόνα κι έδι-ναν μί μαλίτικου κουρδόνι πού πιρνούσιν άπου θηλιές τρουγιού-ρου στού πουδάρι. Τά σκουφούνια αυτά τάπλιγαν μί τίς κλούτσεις ά-πού δική τους κάνουρα. Τήν κά-νουρα αυτήναν τήν έφκιαναν άπου

Του Ν. Σπάρτση

Καθηγητού KATEE

πλυμένου πρόβειου μαλλί πού του λανάριζαν κι τδφκιαναν σκαμάγ-για στού λανάρι κι ύσταρνάς μί του τσικρίκι στ' άδράχτι τδγνιθαν κάνουρα σί μασούργια. Τά μα-σούργια, τά μάζουναν στήν άνέμη ή του τυλιγάδι σί θηλιές πού έβα-φαν μαύρεις μί καρυδόπητσες βρασμένεις ή μαύρη μποιά π' άγό-ραζαν άπ' του Σιανό κι τούς άλ-λους μπακάληδες. Τούς τσιλέδεις μί τήν άνέμη τούς μάζουναν κου-βάργια. Καμνιάφρας του μαλλί του λανάριζαν σί τουλούπεις πού τίς έβαναν στή ρόκκα κι τδγνιθαν γιά πρόφταση μί του χέρι στ' ά-δράχτι. Γιά νά κρέμητι τδδράχτι έβαναν στήν κάτου μιριά σφουντί-λι πιζαρίτικου. Γιά ταυτό λέν γιά

ένα πράγμα «βαρύ σφουντήλι» ό-ταν είνει βαρύ. Τί σταλαχίδα τρα-βούσαν οί γυναίκες στού σπίτι ό-ταν ήθηλαν νά φκιάσουν ζιλιά γιά προίκα, μί μαλλί, οί προυβιές, ή-θηλαν καθάρισμα άπ' τά τσιτσιό-κια κι άνοιγμα πρίν πλυθεί. Τώρα ποιός κάθητει νά πλέξει σκουφού-νια όλα έτοιμα άγουράζονται.

Τότι τά παπούτσια είχαν όλα ένα σκέδιου. Φουρούσαν γυμινά (σκέτα χουρίς κουρδόνια). Τά κυ-ριακάτικα δέν είχαν καρφικιά κι μέντεις άπου κάτου μούγκι τά κα-θημηννά γιά νά μή χαλνούν άγλή-γουρας. Μούν γκρατσανούσαν τή νύχτα στά καλνταρούμνια τής Νιάουστας. Οί μάϊ φτουχότηροι φουρούσαν τίς καθημερινές πέδα-λα μί σιόλεις λαστιχιένεις άπου ρόδεις άπ' τ' αυτοκίνητου κι πιτσι άπανουθιό μ' ένα λουρί κι θυλήκι. Γιά τή δουλειά στά μούλκια πού δένουνταν τσαρούχια γουρουνί-κα άπ' του τουμάρι του γουρου-νιού πδσφαζαν τά Χριστού. Κι ό-ταν ήταν νά σκάψουν ή νά στρι-ματίσουν κάνα άμπέλι έβαναν κι μιά λινάτσα, πανουθειό άπ' τά σκουφούνια πού τήν έδιναν μί τίς νουζίτσες άπ' τά τσαρούχια, γιά νά μή λασπώνουν τά σκουφούνια. Του γουρουνουτόμαρου του τέν-τουναν μί καρφικιά στού μιτα-ξουργείου κι τδριχναν στάχτη ά-που πάνου γιά ν' άργαστεί κι νά στιγνώσει. Οί πλουσιότηροι φου-ρούσαν κι σκαρπίνια μί κουρδό-νια. Τά πιντγιά κι οί τρανοί του χειμώνα έβαναν σουλτούκου χουντρό πανουθιό στ' άντιρί. Του σουλτούκου παληότηρα ήταν ά-που σιαιάκι ύφασμένου στού σπί-τι, μί στιμόνι άπου μπαμπάκι κι ύ-

φάδι κάνουρα μαύρη χουντρή ά-
πού μαλλί πού τ'όστειλναν στού
μπατάνι γιά μπατάνισμα.

Τά μάϊ τρανύτηρα πιντγιά
φουρούσαν κι πανταλόνι κουντό
άμά πού σκέπαζειν του γόνατου.
Τώρα τά ντίπ βρέφα φουρούν μα-
κρύ πανταλόνι ραμένου στού
φραγγουράφτη κι όχι στού σπίτι.

Ή γαμπριάτικη άλλαξιά τότε
είχειν σιαλιβάρι άπού καλό άγου-
ραστό ρουχένιο μάλλινου μαύρου
ή βαθύ γαλάζιου ύφασμα κι όχι
σιαϊάκι. Τού σιαλιβάρι τ'όραφταν
ού Παπαχατζάρας ή άλλοινοι ρα-
φτάδεις μί γαϊτάνια κουντά στίς
τζέπεις στίς μιριές κι στά στινά
πουνδουάργια. Τού σιαλιβάρι δέν
ήταν άνοιχτό άμπρουστά όπου
τά πανταλόνια άμά τά άνοίγματα
αυτά ήταν στίς ντιγίό μιριές στά
πλάγια. Τού σιαλιβάρι έδινειν μί
κόρδα στή μέση. Κι οί γαμπροί
φουρούσαν συντρόφι μακρύ π'όδι-
νειν μί πάνινεις κουρδέλλεις ως
του κότσι. Γιά νά του φουρέσουν
κρέμουνταν άπ' τίς λαβδαριές κι
άπηδούσαν ίσια μέσα στού συν-
τρόφι πού του βαστούσαν ντιγίό
μπρατίμνια. Πανουθιό άπ' του κα-
τασάρκι φουρούσαν πουκάμισου
καλό κισμιρένιου άπού μπαμπάκι
κι μιτάξι ή μούγγι μιτάξι ύφασμέ-
νου στούν άργαλειό κι ραμένου

στού σπίτι δίχους γιακάν μί φαρ-
διά μανίκια. Φουρούσαν κι ιλέκι
καλό άπού άγουραστό ρουχένιου
μάλλινου ύφασμα κηνητό μί γαϊ-
τάνια τρουγιούρου — γιούρου κι
ουπίσου στήν πλάτη, κι ζουνάρι
στή μέση μί λόντρες φαρδιές ά-
σπρεις κι γαλάζιες. Στού κιφάλι έ-
βαναν σκουφκια ή τραγιάσκα
μαύρη ή κιφέσι κόκκινου μί φούν-
τα.

Τά παληότηρα τά χρόνια άν-
τίς γιά σιαλιβάρι άντύνουνταν
φουσανέλλα άσπρη μί πουλλά
λαγκιόλια κι πισλί μί σιλιάχι στή
μέση όπου οί μπούλεις μικροί
τρανοί.

Τώρα οί γαμπροί βάνουν κου-
στούμι ίπίσιμου κι παπιόν. Τού
χειμώνα μί τά κρύγια ού γαμπρός
έφκιανειν στού φραγκουράφτη κι
σουλτούκου καλό ρουχένιου μί
γκατηφέν στού γιακά πού του
φουρούσειν γιά όλα του τά χρόνια.

Ό γαμπρός πρίν φουρέσει του
σιαλιβάρι φουρούσειν τίς κάλ-
τσεις ή μπέτσφεις π'όφταναν ως
του γόνα, κι κούμπωναν μί που-
λούς κουσιάδεις ουπίσω άπ' του
πουνδάρι κι σκέπαζαν τά πάνου
μέρη άπ' τά γιμινιά. Άπού κάτω
άπ' τίς μπέτσφεις φουρούσαν
σκουφούνια καλά άσπρα γαμ-
πριάτικα, άπού καλό ρούντου

μαλλί. Τίς μπέτσφεις ουλίγου πά-
ρα κάτω άπ' του γόνατου τίς έδι-
ναν μί βουδέτεις πούχαν μικρές
φούντεις στίς άκρεις.

Οί άντριδοι φουρούσαν άντίς
γιά ιλέκι μιντάνι, ή μούγκι άντιρί
όπου τά πιντγιά. Τού μιντάνι ρά-
φτούνταν άπού ύφασμα μπαμπα-
κένιου γαλάζιου μί άσπρεις λόν-
τρες πυκνές κι ιλιανές μί φόδρα
άπού μέσα κι άνάμισα μπαμπάκι
ραμένου μί πουλλά γαζιά μπα-
κλαβουτά, σάν πάπλουμα. Στίς ά-
κρεις στού γιακά κι στά μανίκια
είχειν ραμμένου γαϊτάνι κι τά θυ-
λήκια άπ' τίς γυάλινες μικρές
μαύρεις φόλεις γένουνταν, άπού
γαϊτάνι. Έβαναν κι μαύρου μα-
κρύ μάλλινου ζουνάρι στή μέση κι
σουλτούκου μαλίτικου μί προυβιά
άπού κάτω, πού τουχαν γιά μινιά
ζουή.

Τού καλουκαίρι άντίς γιά
μαλλίτικου σιαϊακένιου σιαλιβάρι
άντύνουνταν σιαλιβάρι λιπτό πα-
νίτικου ή στήν πουλλή τή ζέστα έ-
βγαζαν κι του σιαλιβάρι κι πήγη-
ναν στού μπαξέ μούγγι μί πουκά-
μισου άσπρου ή γαλάζιου μακρύ ι-
σιαμι του γίνα του σκουφούνια,
μακρύ συντρόφι κι λουρί ή ζουνά-
ρι στή μέση. Τού κατασάρκι δέν
τ'όβγαζαν χειμώνα καλουκαίρι μι-
κροί τρανοί.

ΚΑΤΑΤΟΠΙΣΤΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Α. Χιλιομετρικές αποστάσεις

Νάουσα — Σχολή Άριστοτέλους	3 χιλ.
Νάουσα — Άγιος Νικόλαος	4 χιλ.
Νάουσα — Μονή Προδρόμου	4 χιλ.
Νάουσα — Κοπανός — Μέγας τάφος Λευκαδίων	10 χιλ.
Νάουσα — Στενήμαχος — Δειχαλεύρι	14 χιλ.
Νάουσα — Άγ. Γεώργιος Περιστερώτας	17 χιλ.
Νάουσα — Τρία Πηγάρια	17 χιλ.
Νάουσα — Σέλι	20 χιλ.

Β. Ίστορικοί τόποι

Στουμπάνοι — τόπος θυσίας
Στό βάραθρο αυτό της Άράπιτσας, οί Ναου-

σαίς γυναίκες έπescαν προτιμώντας τόν ένδοξο θά-
νατο από τήν άτίμωση καί τόν έξιςλαμισμό (22 Ά-
πριλίου 1822).

Δειχαλεύρι — πατρίδα των Κατατσαίων

Τό χωριό καταστράφηκε κατά τήν επανάσταση
του 1822. Σήμερα σώζονται μόνο έρείπια.

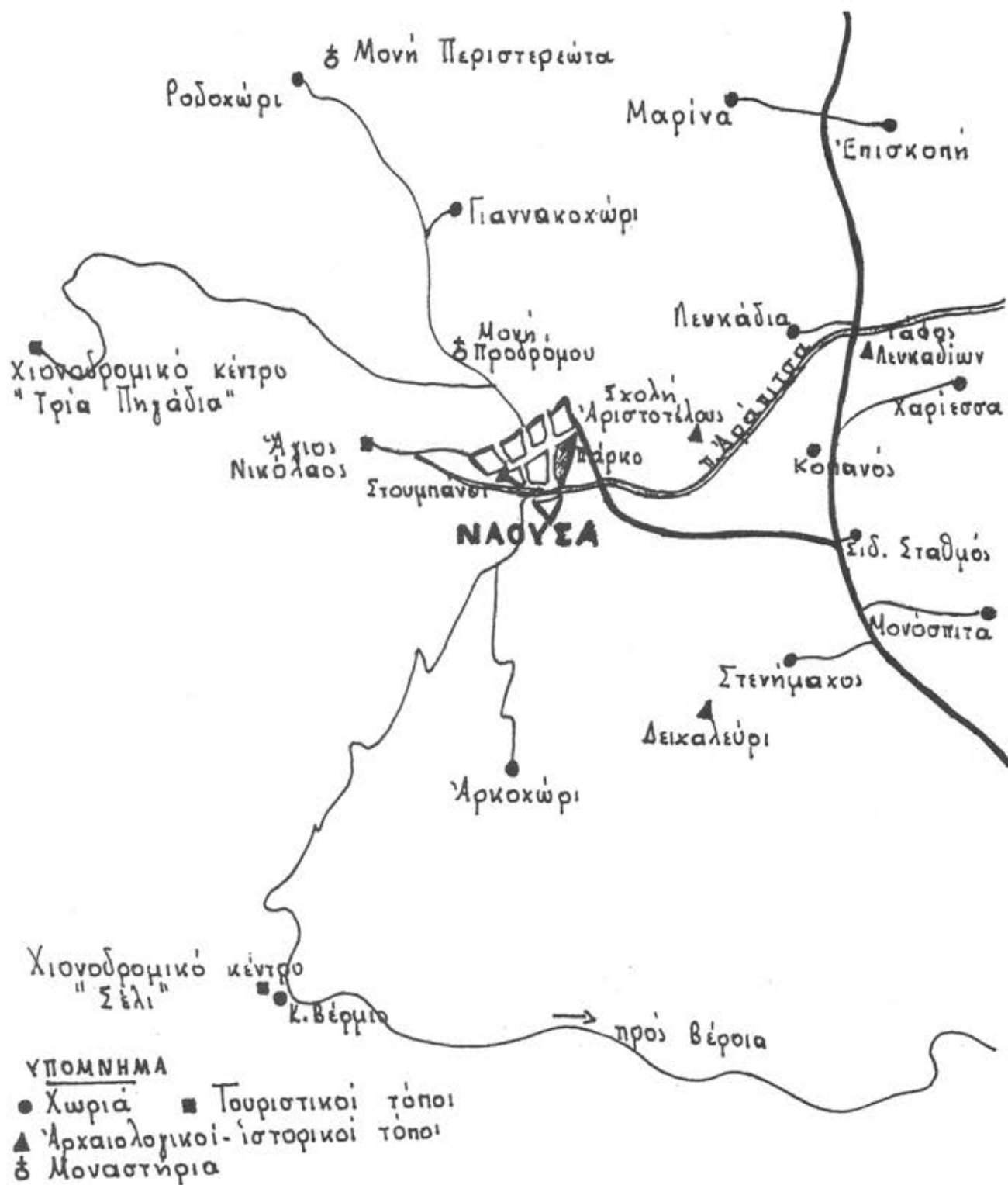
Σχολή του Άριστοτέλη

Στή θέση Ίσβόρια (άρχ. Νυμφαίο) ο μεγάλος
Φιλόσοφος δίδαξε τόν Μέγα Άλέξανδρο.

Μέγας τάφος Λευκαδίων

Μακεδονικός τάφος, ο μεγαλύτερος σε διαστά-
σεις άπ' όσους βρέθηκαν μέχρι σήμερα.

Σχεδιάγραμμα περιοχής Νάουσας

Ελ. Μήτσαλα-Ζεγκίνη

Τό Σέλι καί τά Τρία Πηγάδια Δύο χιονοδρομικά κέντρα

Τό ξεκίνημα τής χιονοδρομίας στόν τόπο μας, μπορεί νά παραλληλιστεί μέ πορεία σ' ατέλειωτες πεδιάδες καλυμένες μέ παχύ στρώμα χιονιού.

Τά βήματα ήταν άργά, οί κόποι πολλοί, αλλά σταθερά ακόμα κι' ένα βήμα μπρός προχωρούσαν.

Τό 1932 έγιναν οί πρώτοι άγώνες στην Πάρνηθα. Άγώνες, χωρίς αναβατήρα, κάτω από συνθήκες όπωσδήποτε όχι ιδεώδεις.

Άλλά ή ούσιαστική χιονοδρομία ξεκίνησε από τή Νάουσα. Τότε ό δρόμος πρós τό Σέλι ήταν άνύπαρκτος. Οί Ναουσαίολι χιονοδρόμοι, μαχητικοί κι' ένθουσιώδεις όπως πάντα, παλεύοντας μέ τίς καιρικές συνθήκες καί χίλιες δυό άλλες δυσκολίες, μέ κείνη τήν ύπομονή πού τήν άντλούσαν από τήν άγάπη τους πρós τό βουνό, άνεβασμένοι πάνω σέ μουλάρια έφταναν κάποτε στό Σέλι.

Μέ ακόμη περισσότερο ένθουσιασμό, μέ προσωπική εργασία καί ατέλειωτες δυσκολίες γιατί τότε δέν ύπρχε κανένα μηχανικό μέσο νά τους βοηθήσει, παρά μόνο φτυάρια καί κασμάδες, άνοιξαν τό δρόμο πρós τό Σέλι.

Τό πρώτο σημαντικό βήμα, είχε γίνει.

Έκείνη τή χρονιά (1935) γίνονται καί οί πρώτοι επίσημοι πανελλήνιοι άγώνες, πού καθιερώνουν μιά παράδοση πανελλήνιων άγώνων, μέ βάση πάντα τό Σέλι.

Ή πόλη μας, πάντα έκανε έντονη τήν παρουσία της στους άγώνες. Ή προετοιμασία γιά τους άγώνες είχε τότε πανηγυρικό χρώμα. Έτοιμάζονταν από μέρες τά

σπίτια του Σελίου, γιά νά δεχτούν τους άθλητές, τους διάφορους παράγοντες, καί τόν κόσμο πού έρχόταν απ' όλη τήν Έλλάδα, γιά νά παρακολουθήσει τους άγώνες. Άκόμη καί κουβέρτες απ' τά εργοστάσια του Λαναρά μεταφέρονταν, ούτως ώστε ή φιλοξενία νά είναι τέλεια καί νά έξυπηρετηθούν όλοι.

Τής Ναυας Ξανθίδου — Σιάτρη

Τήν ίδια περίπου περίοδο, ένα καινούριο καταφύγιο κτίζεται από τόν Όρειβατικό τής Νάουσας, στην περιοχή των Πέντε Πηγαδιών. Είχε προηγηθεί ή επίσκεψη μελών του Κεντρικού Συμβουλίου, πού είχαν καταλήξει στό συμπέρασμα, ότι ή περιοχή εκείνη είναι

ή καταλληλότερη γιά τήν άνάπτυξη τής χιονοδρομίας. Τό κτίσιμο του καταφυγίου, ύλοποιούσε καινούριες ιδέες καί σχέδια πού έβλεπαν ακόμη πιο μακριά.

Οί συνθήκες όμως, δέν ήταν κατάλληλες γιά νά βοηθήσουν τήν περιοχή. Τό χιόνι τότε ήταν κάτι παραπάνω από πολύ κι' έτσι ή μετάβαση ήταν αδύνατη. Κι' ύστερα, ή χιονοδρομία βρισκόταν στά σπάργανα ακόμη, κι' έτσι οί κάπως όμαλές πίστες του Σελίου, ήταν άρκετές γιά τό ξεκίνημα των άθλητών καί γιά τους άγώνες.

Ό καιρός τής κατοχής, άφησε τά σημάδια του ακόμα καί στό καταφύγιο, καταστρέφοντάς το καί κλείνοντας τήν πόρτα πρós τά Πέντε Πηγάδια.

Τό 1954, μπαίνει καί ό πρώτος αναβατήρας στό Σέλι, πού είναι καί ό πρώτος χιονοδρομικός

Μικρό καί μεγάλο καταφύγιο στά Τρία Πηγάδια Βερμίου
τό χειμώνα

ἀναβατηρας σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα.

Τὸ 1956 γίνεται κι' ἓνας ξενώνας ἀπὸ τὸν Ὀρειβατικὸ Σύλλογο τῆς Νάουσας γιὰ τὴν καλύτερη ἐξυπηρέτηση τῶν ἀθλητῶν καὶ τῶν μελῶν.

Σιγά — σιγά περνώντας τὰ χρόνια, ἡ χιονοδρομία ἄρχισε νὰ ἐξελισσεται σταθερά. Οἱ χιονοδρόμοι, πού στὴν ἀρχὴ ἦταν λιγοστοί, ἄρχισαν νὰ πληθαίνουν. Οἱ ἀγῶνες πῆραν πιο ἐντονο χρῶμα, οἱ φίλοι τοῦ βουνοῦ ἐγίναν περισσότεροι. Τὸ Σέλι συνέχισε νὰ ἀναπτύσσεται ραγδαῖα καὶ μέχρι σήμερα παραμένει ἡ καρδιά τοῦ χειμερινοῦ τουρισμοῦ.

Σ' αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν περίοδο, (παράλληλα μὲ τὴ συνεχή ἀνάπτυξη τοῦ Σελίου), ὅπου ἡ ἐξέλιξη ἔφερε καὶ καινούριες ἀπαιτήσεις, γεννιέται ἓνα καινούριο χιονοδρομικὸ κέντρο. Τῶν Τριῶν — Πέντε Πηγαδιῶν.

Τίποτα δὲν μπορεῖ ν' ἀντισταθεῖ στὴν πρόοδο, στὴν καλυτέρεψη καὶ τὴν ἐξέλιξη τῆς χιονοδρομίας καὶ στὴν ἀναζήτησι πιο ἰδα-

νικῶν συνθηκῶν γιὰ νὰ ὁλοκληρωθεῖ ἡ πορεία τῆς ἐξέλιξης.

Γιὰ μιὰ ἀκόμη φορά οἱ Ναουσαῖοι σύσσωμοι βοηθοῦνε, ἀγωνίζονται, δημιουργοῦν. Τὸ πρῶτο καταφύγιο γίνεται ἀποκλειστικά καὶ μόνο μὲ τὴ χρηματικὴ καὶ ἠθικὴ βοήθεια τῶν Ναουσαίων. Σὲ λίγο ἀκολουθεῖ καὶ δεύτερο μὲ τὴν ἐνίσχυση τοῦ Ε.Ο.Τ. καὶ τῆς Γ.Γ.Α.

Ἀλλὰ αὐτὸ τὸ χιονοδρομικὸ κέντρο, δὲν ἔχει ἀκόμα ὁλοκληρωθεῖ. Ὑπάρχουν πολλές ἐλλείψεις, ἀρκετὴ ἀδιαφορία καί... ἄφθονο χιόνι, εἰδικὰ στὴν περιοχὴ τῶν Πέντε Πηγαδιῶν, ὅπου κάθε Πρωτομαγιά γίνονται οἱ τελευταῖοι ἀγῶνες τῆς σαιζόν. Ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ ὅτι εἰδικὰ φέτος, ὑπῆρχε χιόνι ἀκόμα καὶ γιὰ ἀγῶνες σ' ὅλη τὴ διάρκεια τῆς χειμερινῆς περιόδου, τὴ στιγμή πού σ' ὅλα τὰ βουνά τῆς Ἑλλάδας δὲν ὑπῆρχε δεῖγμα χιονιοῦ. Εἰδικοὶ Γάλλοι, Ἑλβετοὶ καὶ Αὐστριακοὶ πού ἔχουν ἐπισκεφθεῖ τὴν περιοχὴ τῶν

Τριῶν — Πέντε Πηγαδιῶν, τὴν ἔχουν χαρακτηρίσει κατὰλληλη, μέχρι καὶ γιὰ ἀγῶνες Ὀλυμπιακοῦ ἐπιπέδου.

Εἶναι κρίμα νὰ ὑπάρχει αὐτὴ ἡ στασιμότητα, τὴ στιγμή πού ὑπάρχουν ὅλες οἱ προϋποθέσεις γιὰ τὴ δημιουργία ἑνὸς χιονοδρομικοῦ κέντρου, πού θάναι τό καμάρι ὅχι μόνο τοῦ τόπου μας, ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρης τῆς χώρας.

Φέτος, ὁ Ὀρειβατικὸς μας Σύλλογος, συμπληρώνει τὰ πενήντα χρόνια τῆς ἱδρύσεώς του. Χρόνια, πού ἔγραψαν μιὰ ἱστορία μὲ χρυσές σελίδες καὶ λαμπρές νίκες.

Ἄς μὴν ξεχάσουμε, ὅτι κάθε χρόνο (ἀπὸ πολὺ παλιά), οἱ ἀθλητές μας διακρίνονται στοὺς ἀγῶνες καὶ παίρνουν ἀνετα πρῶτες θέσεις. Νέοι πρωταθλητές, παίρνουν τὴ σκυτάλη ἀπὸ τοὺς παλιούς. Πάντα οἱ ἀθλητές μας ἐκπροσωποῦν τὰ Ἑλληνικά χρώματα μὲ τὴ συμμετοχὴ τους σὲ ἀγῶνες Βαλκανικοὺς, Ὀλυμπιακοὺς κ.λ.π.

Θὰ μπορούσαν νὰ δώσουν ἀκόμα πιο πολλὰ, ἀπὸ μιὰ ἀπλὴ συμμετοχή, ἂν οἱ συνθήκες τῆς προπόνησης καὶ τῆς προετοιμασίας τους γιὰ τοὺς ἀγῶνες ἦταν καλύτερες.

Ἀναγκάζονται νὰ περπατοῦν μὲ τὰ σκί φορτωμένα στὴν πλάτη, μιὰ ὥρα περίπου γιὰ νὰ φτάσουν στό ὕψος τοῦ μοναδικοῦ συρόμενου ἀναβατήρα καὶ νὰ κάνουν τὴν προπονήσῃ τους. Φυσικά αὐτὸ εἶναι πιο δύσκολο, γιὰ τοὺς μικροὺς μας ἀθλητές. Κι ὅπως εἶναι ἐπόμενο, ἡ ἀπόδοση τῶν ἀθλητῶν μας μειώνεται, μὲ τὸ ξόδεμα τῶν δυνάμεών τους, στό περπάτημα.

Ἡ χιονοδρομία συνεχίζει τὴν ἐξέλιξή της, ἀλλὰ ἐξέλιξη χωρὶς καινούριους καὶ πιο ἀποτελεσματικῆς βοήθειας ὀρίζοντες, εἶναι βήματα πρὸς τὰ πίσω.

Μικρὸ καταφύγιο τὸ θέρος

ΤΟ ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΥΤΤΑΡΟ ΣΤΟ ΔΗΜΟ

Πολλά λέγονται τώρα τελευταία για την ανάγκη ίδρυσης και λειτουργίας δημοτικών ή περιφερειακών Θεάτρων. Ήδη με απόφαση του Υ.Π.Π.Ε μελετάται η δυνατότητα από τα ημικρατικά Θέατρα που λειτουργούν, να μετατραπούν σε δημοτικά.

Το Θέατρο όμως σε σχέση με το Δήμο ή και την κοινότητα, δε μπορούμε να το βλέπουμε μόνο ως μια σκηνή κι ένα Θίασο επαγγελματιών που δίνει παραστάσεις σε τακτά χρονικά διαστήματα.

Κατ' αρχήν, ίσως είναι και λάθος να μιλάμε για δημοτικά Θέατρα στην επαρχία. Ο καθένας που έχει ασχοληθεί έστω και λίγο με το Θέατρο, θα αναρωτηθεί, ποιά ελληνική πόλη πέρα από την Αθήνα, Θεσσαλονίκη και τρεις — τέσσερις άλλες (Πάτρα — Λάρισα — Καβάλα) θα μπορούσε να κρατήσει ένα έργο πάνω από δυό εβδομάδες το πολύ, και φυσικά είναι αδύνατο να σταθεί οικονομικά και καλλιτεχνικά ένα τέτοιο Θέατρο. Και αν ακόμα υποθέσουμε ότι δημιουργούνται δέκα τέτοια Θέατρα σε αντίστοιχες μεγάλες πόλεις, πάλι δε μπορούμε να μιλήσουμε για Θέατρο επαρχίας. Ούτε μπορούμε να πούμε πως Θέατρο στα πλαίσια της Τοπικής Αυτοδιοίκησης σημαίνει η ίδρυση επαγγελματιών Θεατρικών μονάδων για τη διεκπεραιωτική εργασία κάποιου έργου, που διαλέχτηκε τυχαία, για μια σειρά παραστάσεων. Αλλά και αυτό δεν είναι τόσο εύκολο, γιατί πού θα βρεθούν άξιοι καλλιτέχνες που θα θελήσουν να έρθουν να δουλέψουν εδώ στην επαρχία, αποκομμένοι από το κέντρο, τη διαφημιστική προ-

βολή κ.λ.π.;

Σ' αυτό το σημείο ας κάνουμε μια παρέκκλιση, γιά να αναφερθούμε για ένα Θεατρικό είδος που ονομάστηκε Comedia dell'Arte και αποτέλεσε το πιο γνήσιο λαϊκό Θέατρο.

Το Θεατρικό είδος αυτό, σφυρηλάτησε μέσα στο λαό την ανάγκη να ζήσει από κοντά και άμεσα τις Θεατρικές εμπειρίες που του πρόσφεραν θίασοι μουζικάντηδων, ακροβατών ηθοποιών και κάθε λογής караγκιόζηδων. Αυτή η ανάγκη όμως, δεν ήταν καθόλου πνευματική ούτε σχήμα λόγου.

Του Κώστα Κόλλα

Ήταν τόσο χειροπιαστή και υλιστική, ώστε ο κόσμος συχνά παρωτούσε τις δουλειές τους, τον ύπνο τους και το φαί τους ακόμα, για να παρακολουθήσει μια παράσταση της CdA. Αυτό γίνονταν, γιατί οι κάθε είδους ηθοποιοί, είτε προέρχονταν από τον ίδιο το λαό, είτε γιατί βρίσκονταν σε συνεχή διαλεκτική (πάρε — δώσε) επαφή μαζί του, είτε γιατί συνδύαζαν πολλά ταλέντα μαζί, και τέλος μιλούσαν στο λαό για πράγματα που γνώριζε σα δικά του, με τη δικιά του γλώσσα. Έγιναν ανάγκη του λαού και μόνο τότε μπορούμε να μιλάμε γιά πραγματικά λαϊκό Θέατρο.

Τα παραπάνω αναφέρθηκαν γιατί εξηγούν ίσως το φαινόμενο να παρακολουθούν λίγοι σχετικά θεατές τους επαγγελματικούς θιάσους που έρχονται στην επαρχία, αλλά κατακλύζουν την αίθουσα ό-

ταν δίνουν παραστάσεις ντόπιοι ερασιτεχνικοί Θίασοι. Γεμίζει την αίθουσα ο λαός για να δει τους δικούς του ανθρώπους που έχει καθημερινά πάρε — δώσε μαζί τους, και γνωρίζει ο λαός πως οι άνθρωποι αυτοί είναι ειλικρινείς απέναντί του, και του προσφέρεται κουλούρα, που δεν έρχεται από κανάλια άλλων τάξεων ή κάποιας ελίτ (Θεατρικής), αλλά είναι κουλούρα που πηγάζει απ' αυτόν και επιστρέφει σ' αυτόν.

«Μόνο όταν ο λαός γίνει υπόθεση του Θεάτρου, τότε μπορεί κι ο Λαός να κάνει το Θέατρο δική του υπόθεση» είχε πει κάποτε ένας νέος σκηνοθέτης, ο Γιάννης Χουβαρδάς.

Πως μπορεί λοιπόν ο λαός να κάνει το Θέατρο δική του υπόθεση; Την απάντηση στο ερώτημα αυτό μπορεί να δώσει η Τοπική Αυτοδιοίκηση και η σωστή λειτουργία του Ερασιτεχνικού Θεάτρου, ώστε να γίνει το Θέατρο «πολιτιστικό κύτταρο των δημιουργικών ικανοτήτων του ίδιου του λαού, μέσο πολιτιστικής ανόδου και Παιδείας» (Λάκης Κουρετζής, περιοδικό ANTI).

Απο μελέτες και στατιστικές που έχουν γίνει σχετικά με τη θεατρική παιδεία σε πολλές χώρες, έχει αποδειχτεί πως όσο πιο ανεπτυγμένο είναι σε μια χώρα το ερασιτεχνικό Θέατρο, τόσο μεγαλύτερη και βαθύτερη είναι η Θεατρική της παιδεία, ανώτερη η ποιότητα της Θεατρικής παραγωγής. Γι' αυτό το ερασιτεχνικό Θέατρο πρέπει να το θεωρούμε εξ' ίσου σημαντικό με το επαγγελματικό.

Μέσα από το ερασιτεχνικό

Θέατρο, η ενασχόληση των μη ειδικών με το Θέατρο αποτελεί το θεμέλιο για το χτίσιμο ενός Θεάτρου γνήσια λαϊκού και το πρώτο στάδιο μέχρι να πάρει ο λαός την κουλτούρα στα ίδια του τα χέρια.

Εδώ σ' αυτό το σημείο η Τοπική Αυτοδιοίκηση θα πρέπει να παρέμβει αποφασιστικά προσφέροντας τους χώρους και τα οικονομικοτεχνικά μέσα για την προώθηση του υπεύθυνου και δημιουργικού ερασιτεχνικού Θεάτρου, που με τη σειρά του θα επιδιώξει να ενεργοποιήσει το μεγαλύτερο δυνατό αριθμό πολιτών, όχι για την παρουσίαση μιας συγκεκριμένης παράστασης μόνο,

αλλά στη δημιουργική συμμετοχή και στην κατανόηση του περιεχομένου της Θεατρικής τέχνης.

Σ' αυτά τα πλαίσια, οι άνθρωποι του ερασιτεχνικού Θεάτρου θα επιδιώξουν να έρθουν σ' επαφή με διάφορες ομάδες ή κοινότητες μαθητών, φοιτητών, εργαζομένων και να τους βοηθήσουν στην προσπάθεια να συνειδητοποιήσουν την ανάγκη του σκοπού αυτού (δηλ. να πάρει ο λαός την κουλτούρα στα χέρια του).

Επειδή το θέμα είναι τεράστιο και δεν μπορεί να ολοκληρωθεί σε δυο τρεις σελίδες, θα τελειώσω το σημείωμα μου αυτό, δίνοντας σε γενικές γραμμές τη μορφή που θα

πρέπει να πάρει το ερασιτεχνικό Θεατρικό κίνημα στα πλαίσια της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για τη δημιουργία ενός αυτόνομου Τοπικού Θεάτρου. Ίδρυση Θεατρικού εργαστηρίου, λειτουργία Θεατρικής Βιβλιοθήκης, και σειρά ομιλιών πάνω στην Τέχνη του Θεάτρου και την Ιστορία του. Γενικά ένα πλέγμα λειτουργιών που περιλαμβάνουν την οργάνωση και μεθοδευμένη σύνδεση ενός συνόλου δραστηριοτήτων με κύριο άξονα το Θέατρο, ώστε «ενεργώντας σα ζωντανό πολιτιστικό κύτταρο θα μπορεί να συμβάλλει στη βελτίωση του πολιτιστικού επιπέδου του λαού».

ΝΕΕΣ ΠΗΓΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΚΡΑΣΙ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΑΣ

Με αφορμή τό ενδιαφέρον ιστορικό σημείωμα της κ. Έλένης Ζεγκίνη — Μήτσαλα, που δημοσιεύτηκε στο 16ο τεύχος του αγαπητού και εξαιρετού περιοδικού «Νιάουστα», με τίτλο «Ιστορικές πηγές για τό κρασί» (της Νάουσας), θά ήθελα νά προσθέσω δύο καινούργιες ειδήσεις, στίς αναφερόμενες εκεί πληροφορίες:

1. Πρίν δύο χρόνια δημοσίευσα, στο επιστημονικό περιοδικό «Μακεδονικά» (τόμος 19, του 1979, σελ. 93-123) μελέτημά μου, με τίτλο «Ζητήματα ιδιοκτησίας — φορολογίας και διώξεις στη Νάουσα στά χρόνια 1870-1877 (με βάση τό φερμάνι επαναχορηγήσεως (1830) της περιουσίας στους επαναστάτες και άλλα, ανέκδοτα έγγραφα)», όπου, μεταξύ άλλων, καταχώρισα και ένα φερμάνι του Τούρκου Σουλτάνου, του έτους 1830, με τό όποιο επαναχορηγήθηκαν τά προνόμια, που είχαν πρίν τήν επανάσταση οί Χριστιανοί της πόλεως.

Στό αυτοκρατορικό τουτο διάταγμα αναφέρονται τά ακίνητα, τά όποια είχαν μείνει διαθέσιμα (στά 1830) στη Νάουσα, μετά τή δήμευσή τους (1822), και μεταξύ τούτων μνημονεύονται και «...749 γήπεδα, νερόμυλοι, χάνια, εργαστήρια και γαϊαί, έτι δέ 151/2 δονούμ άμπελοι και κήποι συκαμινεών...». Στην αρχή του ίδιου φερμανιού αναφέρονται ρητά και τά άμπέλια «των άνταρτών ραγιάδων». Σημειώνω έδω, ότι ή τουρκική λέξη «δονούμ», στρέμμα, ήταν παλιό μέτρο μετρήσεως, τό όποιο αντιστοιχεί σε 919,30 μέτρα, στό δεκαδικό μετρικό σύστημα.(1)

2. Πιο αξιόλογη όμως και σημαντική είναι μία, άλλη πληροφορία, που έχομε από αναφορά των Ναουσαίων προκρίτων, της 30.11.1876, όπου αναγράφονται και τά έξής, πρωτοφάνερα, δεδομένα, τά όποια αναφέρονται στην περίοδο μετά τό 1830:

«Έκτοτε, λοιπόν, αφού ή μέν περιουσία ήμών έγένετο πλήρης και άληθής ιδιοκτησία (τεμλίκι — έρεζί — μιμλουκι), ή δέ φιλοπονία ήμών, άναπτυχθείσα, μετέβαλεν όλοκλήρους άπροσόδους και πετρώδες λόφους εις ώραίους άμπελώνας, προσόδους ούκ εύκαταφρονήτους (1.400.000 όκάδας σταφυλών ετησίως) άποφέροντας και θέαν τά μάλα επίζηλον παρέχοντας».(2)

Νά, λοιπόν, ότι υπάρχουν και άλλα στοιχεία για τήν τόσο γνωστή άμπελοργία της Νάουσας, που υποβιβάστηκε, βέβαια, στά χρόνια μας, μετά τήν έξάπλωση της ροδακινοκαλλιέργειας, ενώ τήν εποχή πρίν και μετά τήν επανάσταση του 1822 ή καλλιέργεια των άμπελιών ήταν ή μεγαλύτερη και ή πιο χαρακτηριστική πηγή έσόδων της πόλεως.(3)

Σημειώσεις

1. Βλ. Δημητρίου Νικολαΐδου, Όθωμανικοί κώδικες..., 1η έκδοσις, Κωνσταντινούπολις 1869, σελ. 890.

2. Βλ. Γεωργίου Χ. Χιονίδη, δ.π.π., σελ. 115 και 112, όπου (σημ. 4) και σχετική βιβλιογραφία.

3. Βλ. για τήν επανάσταση της Νάουσας τήν πρόσφατη εργασία μου «Νέα στοιχεία για τή χρονολόγηση του «χαλασμού» της Νάουσας και των μοναστηριών στά 1822», «Μακεδονικά» 21 (1981) 155-166, που έλπίζω ότι θά αναδημοσιευτεί στη Νιάουστα.

Γεώργιος Χ. Χιονίδης

Δικηγόρος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΠΑΝΩ ΣΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΣΥΝΘΕΤΟΥΝ ΤΗΝ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

Τό 'Αγ. Όρος γιά μένα απο-
τελεί τό τέλειο συνταίριασμα ὁ-
λων τῶν φυσικῶν στοιχείων πού
συνθέτουν τήν μεγάλη καθάρια αἰ-
σθητική.

Αὐτή πού μεταφράζεται σέ τέ-
χνη, μουσική, ἀρχιτεκτονική καί
πού δέν πρέπει νά τή ζητᾶμε στό
Ἐθνικό μεγαλεῖο. Τό μυστικό αὐ-
τοῦ τοῦ μεγαλείου δέ βρίσκεται
στή φυλή, οὔτε στό αἷμα, οὔτε στό
ἔδαφος, οὔτε στή θρησκεία, μά σέ
μιά ὀρισμένη κοινωνική διάρθρω-
ση πού ἐμψυχώνεται ἀπό κάποιο
πνεῦμα πού μπορεί νά εἶναι θρη-
σκευτικό, εἴτε πολιτικό, ἀλλά πού
τελικά ὠφεῖλει τήν ἀποτελεσματι-
κότητά του στή μονολιθικότητά
του, στήν πληρότητα καί μικρότη-
τά του, στήν καθολικότητα καί
στενότητά του.

Τό "Άγιο Όρος βέβαια χρω-
στάει τό αἰσθητικό του μεγαλεῖο
σ' αὐτήν τήν κοινωνική διάρθρω-
ση πού δυναμώνεται καί διατηρεῖ-
ται σαφῶς, ἀπό τό θρησκευτικό
πνεῦμα.

Δέν θέλω νά μπλεχτῶ σέ θρη-
σκευτικές καί κοινωνικές ἀναλύ-
σεις, πρῶτον γιατί δέν εἶμαι ἀρμό-
διος, (αὐτά εἶναι χωράφια ἄλλων)
καί δεύτερον γιατί πιστεύω ὅτι ἡ
τέλεια καθάρια λαϊκή αἰσθητική
εἶναι κάτι τό αἰώνιο, πάνω ἀπό
θρησκείες καί κοινωνικά — πολι-
τικά συστήματα.

Σ' αὐτόν τό χώρο, ὁ χρόνος
περνώντας ἔχει κάνει πολύ λιγότε-
ρο κακό ἀπό ὅτι στόν ἔξω κόσμο,
ἐδῶ ὁ χρόνος ἔχει μιά δική του κί-
νηση καί ροή.

Αὐτό εἶναι ἓνα σημαντικό
στοιχεῖο, γιατί ὁ χρόνος δέν σέ
πιέζει, δέν πάει μπροστά ἀπό σέ-
να, ἀλλά οὔτε καί πίσω σου, μέ
συνέπεια νά μπορεί: καθένας νά
προσαρμόζει τόν χρόνο στά βήμα-
τά του. Αὐτό ἔχει σάν ἀποτέλεσμα
μιά φυσική καί ἀνθρώπινη καθη-
μερινή ζωή, μέσα ἀπό τήν ὁποία
πηγάζουν τά πάντα. Μέσα ἀπ' τήν
καθημερινότητα καί ὅταν σ' αὐ-
τήν ὁ ἄνθρωπος λειτουργεῖ θετικά,
παράγονται τά γνήσια στοιχεῖα
τῆς αἰσθητικῆς.

Τοῦ Λεωνίδα Κάση *Συντηρητή ἀρχαιοτήτων* *Ἁγ. Όρους*

Στήν ξεχωριστή αὐτή ροή τοῦ
χρόνου καί τήν αἰσθητική καθημε-
ρινότητα (ἔτσι τήν ἔχω ὀνομάσει
ἐγώ), τό ρόλο του παίζει καί τό οἰ-
κονομικό σύστημα.

Γιατί ἂν ἓνα οἰκονομικό σύ-
στημα ἔχει τή δυνατότητα ὄχι μό-
νο νά παράγει ἀγαθά, ἀλλά καί νά
τά διανέμει σωστά, ἔτσι πού νά
μπορεῖ νά καλύψει ὅλες τίς ἀνάγ-
κες, τότε ἡ καθημερινή τάση γιά
συναγωνισμό, στρέφεται περισσό-
τερο πρὸς τήν ποιοτική παρά
πρὸς τήν ποσοτική πλευρά. Καί τό
οἰκονομικό σύστημα στό "Άγιο
Όρος ἔχει αὐτό τό χάρισμα. Ἄ-
φήνει τούς ἀνθρώπους νά ἐκφρα-
στούν ἀπαλλαγμένοι ἀπό τή βιοτι-
κή μέριμνα.

Τό ἀντίθετο συμβαίνει σ' ἓνα
κοινωνικό οἰκονομικό σύστημα
τοῦ ἔξω κόσμου. Ἐνα τέτοιο σύ-
στημα σίγουρα τσακίζει κάθε τά-
ση ἐκφρασης καί ἀλλοτριώνει
τίς αἰσθήσεις καί τήν αἰσθητική
τοῦ καθενός. Καί ἡ φύση, δηλαδή
τό φυσικό περιβάλλον τί ρόλο παί-
ζει;

«Ἡ φύση, κι ἂν αὐτή μιλάει ἔ-
τσι γιατί ὄχι κι ὁ ἄνθρωπος» λέει ὁ
Λάο-Τσέ.

Μιά φύση ζωντανή μέ πληρό-
τητα χρωμάτων, μουσικῶν ἤχων
καί ρυθμοῦ. Μιά φύση πού κυ-
ριαρχεῖ μέ τήν ἀρχέγονη καί κα-
θαρή αἰσθητική της, δέν εἶναι ду-
νατόν νά μή μιλήσει στόν ἄνθρω-
πο, καί ὁ ἄνθρωπος νά μή μιλήσει
ἀπ' αὐτήν. Οἱ κουβέντες πού βγά-
ζει ἀπ' τήν ψυχή του εἶναι τά κτί-
σματά του, ἡ μουσική στούς χώ-
ρους λατρείας, τά χειροτεχνήμα-
τα καί ἐργόχειρα πού παράγει.
Ἄλλά καί τό καθημερινό νοικο-
κύρεμα ἀκόμα, τό φύτεμα τῶν
λουλουδιῶν, ἡ καί τό μαγεῖσμα,
βγαίνουν μέσα ἀπό μιά τέτοια διά-
θεση ἐκδήλωσης τῶν αἰσθημάτων
του πού προέρχονται ἀπ' τήν ἐπα-
φή του μέ τή φύση.

Στό "Άγιο Όρος, ὁ ἄνθρω-
πος ἔχει σεβαστεῖ τή φύση, καί αὐ-
τή ἀπ' τή μεριά της, ἀπλόχερα τοῦ
ἔχει δώσει τά πάντα.

Ὁ μύθος θέλει τό Ἁγ. Όρος
περιβόλι ἀφιερωμένο στήν Πανα-
γιά, καί εἶναι ἓνα περιβόλι αἰσθή-
σεων. Ἡ παράδοση ἡ χριστιανι-
κή, λέει ὅτι αὐτό ἀφιερώθηκε στήν
Παναγιά, ἀπό τόν γιῶν της καί μιά

καί ἡ Παναγία εἶναι ἡ πρώτη ἀπ' ὅλα τὰ θηλυκά πλάσματα τοῦ κόσμου, Μητέρα τοῦ Θεανθρώπου, Ἀειπάρθενος, Ἀμόλυντος, κανένα ἄλλο θηλυκό δέν εἶναι ἱκανό νά πατήσῃ τό πόδι τοῦ μέσα σ' αὐτό τό περιβόλι, σκέψῃ σοφή πού κάνανε οἱ Ἀγιορίτες πατέρες καί πολύ ὁμορφα δικαιολογημένη.

Αὐτοί ἀπ' τή μεριά τους προσπάθησαν νά βοηθήσουν στήν προσωπική τους ἀσκήσιν τοῦ μοναχοῦ, ἀλλά καί νά ἐκλέξουν καί νά περιορίσουν τίς δυνατότητες ἀνάπτυξης ἐρωτισμοῦ, μέ συνέπεια σεξουαλικές ἐπαφές κι ὅλα τὰ ἐπακόλουθά τους.

Ἡ φύση ἀπὸ τή δική της μεριά ἔκανε τή δουλειά της. Βοή-

θησε τόν ἄνθρωπο νά ἐκφράσῃ μέ ἄλλα μέσα αὐτήν τήν πρωταρχική ἀναπλήρωτη αἴσθηση τοῦ ἐρωτα, μέ ἀποτέλεσμα νά ὑπάρχει στ' ἀγιονόρος διάχυτος ἐρωτισμός, ἐκφρασμένος μέ ὅλα τὰ αἰσθητικά μέσα.

Κατά τήν ὥρα τῆς θείας Λειτουργίας καί Βυζαντινῆς μουσικῆς στά μέρη πού οἱ μοναχοί ψάλλουν γιά τήν Παναγία καί τὰ προτερήματά της, ὑπάρχει διάχυτος ὁ ἐρωτισμός καί αἰσθάνεσαι τοὺς μοναχοὺς νά τὴν βλέπουν ἄλλοτε σάν μάννα, ἢ ἀδελφή, ἢ τήν Παρθένα καί ἀμόλυντο γυναῖκα τους.

Αὐτή ἡ ἔλλειψη τοῦ θηλυκοῦ στοιχείου μέ τόν Ἀγιορίτικο χώρο ἀναπληρώνεται ἀπὸ τήν αὐξημένη

εὐαισθησία τῶν μοναχῶν.

Αὐτό πού λέμε γυναικεῖο χέρι μέσα στό χώρο αὐτόν δέν ὑπάρχει τυπικά, στήν οὐσία ὁμως ὑπάρχει, γιατί εἶναι διάχυτη μιὰ λεπτή χαριτωμένη αἴσθηση πού βάζει σέ τάξη τὰ προαύλια, τίς αὐλές, τοὺς ἐσωτερικούς χώρους, ἀκόμα καί τὰ κελιά.

Ζώντας μέσα σ' αὐτό τό περιβάλλον στήν ἀρχή παραξενεύεσαι, γιατί ἐνῶ ξέρεις ὅτι λείπει ἡ γυναικεῖα παρουσία, παράλληλα τὴν νιώθεις ἐντονα, καί τότε αἰσθάνεσαι ὅτι ἡ φύση τοῦ ἀνθρώπου εἶναι πολύ δυνατὴ καί ἡ παράδοση ἀντέχει μέσα στό χρόνο.

«Τό Λαϊκό εἶναι τό αἰώνιο» λέει ὁ Σίλλερ καί ὁ Mattiw κάπου γράφει ὅτι: «Καθένας μας αἰσθάνεται πῶς ἐλεύθερος ὅταν διαπιστώνει πῶς οἱ δικές του προσπάθειες ἐπικυρώνονται ἀπὸ μιὰ παράδοση, καί ἄς εἶναι αὐτή ὅσο θέλει παλιά. Αὐτό εἶναι πού βοηθαίει στό πῆδημα ἐπάνω ἀπ' τό χαντάκι».

Μέσα ἀπὸ τὴν ὁποιαδήποτε ἐθνικότητα καί κοινωνική τους προέλευση οἱ μοναχοὶ διατήρησαν καί ἐξέλιξαν αὐτήν τὴν παράδοση πού βρῆκαν καί αὐτὴ πού ἔφεραν μαζί τους ἀπὸ τὸν ἐξω κόσμο. «Μάθε ἀπ' τή ζωὴ τὴν τέχνη, μάθε ἀπὸ τό καλλιτεχνικό ἔργο τὴ ζωὴ, βλέπεις τό ἕνα σωστά, βλέπεις καί τό ἄλλο ἐπίσης» λέει ὁ Χάιντερλιν.

Προσέξτε

Οἱ στήλες τῆς «ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ» εἶναι στήν διάθεση ὅλων τῶν Ναουσαίων καί τῶν φίλων τοῦ περιοδικοῦ.

Οἱ ἀποστελλόμενες γιά δημοσίευση ἐργασίες καί ἀρθρα πρέπει νά εἶναι σύντομες μέ 6 τό πολύ σελίδες γραφομηχανῆς, ἀραιογραμμένες καί νά μὴ ἔχουν δημοσιευθεῖ σέ ἄλλο περιοδικό ἢ ἐφημερίδα.

Παράκληση οἱ ἐργασίες νά γράφονται στήν Δημοτική.

— Πῆγαν νά πιράσουν τὴν καμήλα κέρατα τὴν ἔκουσαν κι τὰ ἀφκιά

— Ὅταν ψουφήσῃ οὐ μαύρους μου χουρτάρι ἄς μὴ φουτρώσει

— Νά σοί λέν κυρά μπιγκίνα, κι νά ψουφᾷς ἀπὸ τὴν πείνα

— Θέλεις δάγκου κι ρούφα θέλεις ρούφα κί δάγκου

«Νιάουστα» μιὰ πόλη ἀπὸ εὐεργέτες

13. Η ΒΡΥΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΥΞΕΝΗΣ

Στὸ κέντρο τῆς μικρῆς πλατείας τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ εἶναι χτισμένη ἡ βρύση τῆς Πολυξένης. Εἶναι ἀπὸ τὶς τελευταῖες δωρεές τοῦ τόπου μας. Χτίστηκε ἀπὸ τὸν Περικλῆ Ἡλιάδη σὲ μνήμῃ τῆς γυναῖκας τοῦ Πολυξένης. Ἡ βρύση ἔχει τρεῖς πλευρές μὲ ἓνα σιόπη (κρουνό) στὴν κάθε μιὰ. Μιὰ βρύση τῆς ἔχει νερό τῆς πηγῆς τοῦ μουσταφᾶ. Φέρει δὲ τὴν ἐπιγραφή.

ΠΟΛΥΞΕΝΗ Π ΗΛΙΑΔΟΥ
ΤΟ ΓΕΝΟΣ ΣΤ. ΧΩΝΟΥ
ΜΝΗΜΗΝ ΑΙΩΝΙΑΝ ΗΘΟΣ ΤΕ ΚΑΙ
ΠΑΥΘΟΥΝ ΑΡΕΤΩΝ ΤΙΜΗΣΑΙ ΡΕΙ-
ΘΡΟΝ ΤΟΔΕ ΗΡΩΙΚΗ ΓΕΝΕΤΕΙ-
ΡΑ ΤΗΣ ΑΝΑΤΙΘΗΜΙ
1979
Ο ΣΥΖΥΓΟΣ
ΠΕΡΙΚΛΗΣ Χ. ΗΛΙΑΔΗΣ

Ἡ Βαγγελίστρα

14. Η ΒΑΓΓΕΛΙΣΤΡΑ

Μέσα στὸ παλιὸ νεκροταφεῖο εἶναι χτισμένη ἡ Βαγγελίστρα. Εἶναι μικρὴ ἐκκλησιά μ' ἓνα μικρὸ καμπαναριό ρωσικοῦ ρυθμοῦ καὶ μὲ εἰκόνες τοῦ Χριστοδούλου Ματθαίου. Πάνω ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς φέρει τὴν ἐπιγραφή.

ΤΟΝ ΟΙΚΟΝ ΤΟΥΤΟΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΑΝΗΓΗΡΕΝ ΕΚ ΒΑΘΡΩΝ
ΒΑΡΕΩΣ ΠΕΝΘΩΝ ΕΠ' ΑΥΤΗ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΝΑΣΤ. ΚΥΡΤΣΗ
ΕΝ ΕΤΕΙ 1909

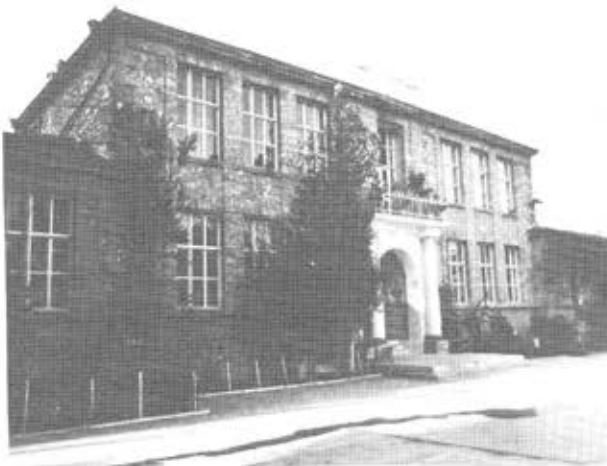
Στὴ μεριά τοῦ Ἱεροῦ εἶναι καὶ ὁ οἰκογενειακὸς τάφος τοῦ δωρητοῦ Γεωργίου Κύρτση ὁ μόνος πού ἔμεινε μέχρι σήμερα καθὼς καὶ τὰ λίγα κυπαρίσσια γιὰ νὰ μᾶς θυμίζουν τὸ ἐνοριακὸ νεκροταφεῖο τῆς Μεταμορφώσεως πού καταργήθηκε λίγο πρὶν τὸν πόλεμο τοῦ 1940.

Ἔχει χαραγμένα

ΤΟ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ ΜΕΤΑ
ΑΝΑΠΑΥΤΗΡΙΟΝ
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΣ ΤΑΦΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΥΡΤΣΗ
ΓΕΝΝΗΘΕΝΤΟΣ ΕΝ ΝΑΟΥΣΗ
ΤΗ 2 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1838
καὶ ΑΠΟΒΙΩΣΑΝΤΟΣ ΤΗ 24
ΜΑΡΤΙΟΥ 1919

Ὁ οἰκογενειακὸς τάφος τῶν δωρητῶν
τῆς οἰκογένειας Κύρτση

Τό Λάππειο γυμνάσιο

Ἡ ἐντοιχισμένη πλάκα μέ τήν ἐπιγραφή τῶν δωρητῶν

Τοῦ Τάκη Μπαΐτση

15. ΤΟ ΛΑΠΠΕΙΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

Χτισμένο ἀπό τούς ἀδελφούς Λάππα τό 1922 εἶναι τό ὁμώνυμο καί μοναδικό μέχρι σήμερα Γυμνάσιο τῆς πόλης μας.

Στήν Ἑλληνική παροικία τοῦ Καΐρου εἶχαν ἀναπτύξει οἱ ἀδελφοί Λάππα ἀριστες ἐμπορικές σχέσεις. Τό 1922 πέθανε ὁ ἀδελφός τους Γρηγόριος καί θέλησαν νά κάνουν ἓνα μεγάλο εὐεργέτημα στή Νάουσα.

Τήν ἡμέρα τῆς κηδείας ὁ δάσκαλος καί λόγιος Σταῦρος Χωνός ἐκφώνησε τόν ἐπικήδειο ὁ ὁποῖος συγκίνησε πολύ τό ἀκροατήριό καί προξένησε ἰδιαίτερη ἐντύπωση στούς ἐπιζῶντες ἀδελφούς. Μετά τήν κηδεία οἱ ἀδελφοί Λάππα εἶχαν ἰδιαίτερη συζήτηση μέ τόν Σταῦρο Χωνό καί ἔθιξαν καί τό θέμα σχετικά μέ τόν τρόπο πού θά μπορούσαν νά τιμήσουν καλύτερα τή μνήμη τοῦ ἀδελφοῦ τους. Τότε ὁ Σταῦρος Χωνός βρῆκε τήν κατάλληλη εὐκαιρία νά τούς ἐξηγήσει καί νά τούς πείσει γιά τή σπουδαιότητα τῆς ἀνεγέρσεως ἑνός σύγχρονου ἐξαταξίου Γυμνασίου στή γενέτειρά τους ἀντί τῆς ἐκκλησίας πού σκέπτονταν νά κτίσουν.

Ἔτσι χτίστηκε τό Γυμνάσιο πού ὀνομάστηκε

ἀπό τόν Στ. Χωνό «ΛΑΠΠΕΙΟΝ». Ἐγινε ἓνα πέτρινο διώροφο γερό κτίριο. Τό γυμνάσιο κτίστηκε κυρίως στό χώρο τοῦ Παλαιοῦ ἐνοριακοῦ νεκροταφείου τῆς Παναγιάς. Γιά τίς ἀνάγκες τοῦ Γυμνασίου χρειάστηκε νά ἀγοραστοῦν καί μερικά γειτονικά οἰκόπεδα.

Στόν πρῶτο ὄροφο βρίσκεται μιά ἐντοιχισμένη πλάκα μέ τήν ἀκόλουθη ἐπιγραφή.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗ ΚΑΙ ΓΡΗΓΟΡΙΩ
ΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
Φ. ΛΑΠΠΑ
ΜΝΗΜΗΣ ΕΝΕΚΕΝ
ΤΗΝΔΕ ΤΗΝ ΣΧΟΛΗΝ
ΕΚ ΒΑΘΡΩΝ ΑΝΗΓΕΙΡΑΝ
ΣΩΤΗΡΙΩ ΕΤΕΙ 1922

Ἀπό αὐτό τό Γυμνάσιο ἀποφοίτησαν πολλοί μαθητές καί μαθήτριες τῆς πόλης μας καί τῆς περιοχῆς. Ἀρκετοί ἀπόφοιτοι τοῦ Λαππείου Γυμνασίου διέπρεψαν στά γράμματα στίς ἐπιστῆμες στή βιομηχανία καί στό ἐμπόριο.

Τό ἄσπρο ἄλογο

Ἐγγονός: Πάμε παπού στό τσίρκο γιά νά δῶ τίς μαϊμούδες καί τό ἄσπρο ἄλογο.

Παπούς: Ἀλλη φορά, ἡ ὥρα πέρασε.

Ἐγγονός: Πάμε παπού θέλω νά δῶ τό ἄσπρο ἄλογο.

Παπούς: Σοῦ εἶπα αὔριο.

Ἐγγονός: Παπού πάμε νά δοῦμε τό ἄσπρο ἄλογο καί τή δεσποινίδα

πού κάθεται γυμνή ἐπάνω στό ἄλογο καμαρωτά μέ τά μαλλιά ριγμένα στίς πλάτες.

Παπούς: Ἄντε πάμε στό τσίρκο. Ἐχω καιρό νά δῶ ἄσπρο ἄλογο.

ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΗ

Στήν Ιστορία των ανθρώπων προσδοκιών και ἐλπίδων, ἡ πόλωση ἀνάμεσα στήν Οὐτοπία καί τόν Κῆπο τῆς Ἑδέμ δέ σταμάτησε ποτέ νά διχάζει τή φαντασία των ἀνθρώπων. Ἐλάχιστες εἶναι οἱ ἐποχές ἐκείνες πού δέν καλλιέργησαν τήν ἀγάπη εἴτε γιά ἕνα Χρυσό Μέλλον εἴτε γιά ἕνα Χρυσό Παρελθόν. Πρίν ἀπό 2.300 χρόνια ὁ Ἀριστοτέλης προεῖπε ὅτι ἡ δουλεία θά καταργηθεῖ τήν ἡμέρα πού οἱ ἀργαλεῖοι θά ὑφαίνουν μόνοι τους καί ὁ ἀρχιεργάτης δέ θά χρειάζεται πιά βοηθούς, ἐνῶ ὁ κύριος δέ θά χρειάζεται πιά δούλους.

Ἀντίθετα, τό ὄραμα των ρομαντικῶν στάθηκε ἐντελῶς διαφορετικό ἀπό τήν πρόβλεψη τοῦ Ἀριστοτέλη. Στό οὐτοπικό ὄραμα τοῦ Σάμουελ Μπάτλερ Ἑρεβων, οἱ ἐφευρέσεις ἀπαγορεύονται γιά τή διασφάλιση των ἐργαζομένων καί τήν ὁμαλή ἐξέλιξη τῆς κοινωνίας.

Σήμερα ἔχουμε φθάσει σ' ἕνα σημεῖο ὅπου οἱ παραπάνω ἀντίθετες οὐτοπικές ἐλπίδες μοιάζουν νά συγκλίνουν. Πάει πολὺς καιρός ἀφ' ὅτου περάσαμε τό σημεῖο ἀπό τό ὁποῖο δέν μπορούμε πιά νά γυρίσουμε πίσω στή σχέση μας μέ τίς μηχανές. Ἐχουν γίνει ἀπαραίτητες στόν τρόπο τῆς ζωῆς μας, ἂν δέν εἶναι ἤδη αὐτός ὁ ἴδιος ὁ τρόπος τῆς ζωῆς μας. Ποτέ ἄλλοτε ὁ ἄνθρωπος δέν εἶχε στή διάθεσή του τόση ποικιλία μηχανῶν γύρω του, γιά νά ἀντιμετωπίσει ἀποφασιστικά τά προβλήματα τῆς φύσης καί των καθημερινῶν ἀναγκῶν του. Αὐτές τοῦ ἔκαναν ὄχι μόνο εὐκολώτερη καί ἀποδοτικότερη τήν ἐργασία, ἀλλά τόν ἀπελευθέρωσαν ἀπό πολλές σκλαβιές, οἰκονομικές καί ἠθικές καί

ἄνοιξαν τό δρόμο πρὸς τήν κατάρκτηση των πολιτικῶν ἐλευθεριῶν.

Ἡ φιλολογία τῆς μηχανῆς, ἡ ψυχολογία τῆς μηχανῆς καθὼς καί ἡ κοινωνιολογία τῆς μᾶς ἔδειξαν καί φώτισαν ἀπό πολλές πλευρές τά πιά ἀπίθανα φαινόμενα πού σήμερα ὀνομάζονται «ἀνεπτυγμένος τεχνικός πολιτισμός» καί «σύγχρονος ἄνθρωπος». Ἡ μηχανή, ἂν δέν εἶναι ὅπως τήν ὁμολογῶν οἱ ἀδιάλλακτοι πιστοὶ τῆς, ὑλοποιημένη σκέψη καί διανοούμενη λειτουργία, εἶναι σίγουρα πνεῦμα ἀντικειμενοποιημένο, ἴσως ἀποξενωμένο ἀπό τήν ψυχή,

Τοῦ Μιχαὴλ Κουϊμτζή

ἀποστερημένο ἀπό κάθε ἴχνος ζωῆς, ὥστόσο ὅμως εἶναι δύναμη ἀποδειγμένη, σωτήρια πολλές φορές καί βαθύτατα καταλυτική.

Ἀποκορύφωση τῆς τεχνολογικῆς ἐξέλιξης στόν τομέα των μηχανῶν ὑπῆρξε ὁ «αὐτοματισμός». Τά αὐτόματα μηχανήματα δέν εἶναι βέβαια κάτι ἐντελῶς καινούργιο. Οἱ Ρωμαῖοι, εἶχαν πλωτές ὑδραυλικές βαλβίδες, γιά νά ρυθμίζουν τό ὕψος τοῦ νεροῦ στίς δεξαμενές τους. Οἱ Ὁλλανδοὶ χρησιμοποιοῦσαν ἀνάλογες συσκευές, γιά νά στρέφουν τοὺς μύλους τους αὐτόματα πρὸς τόν ἄνεμο. Ὁ Σκωτσέζος Τζέιμς Οὐάττ ἐφεῦρε μηχανικό «καθοδηγητή» πού ἐπέτρεπε στίς ἀτμομηχανές νά κινοῦνται δίχως διακυμάνσεις στήν ταχύτητά τους.

Πάντως, ὅσα θαυμαστά καί ἂν κατόρθωσαν οἱ παλαιότεροι στόν τομέα τῆς μηχανοποίησης, ἡ οὐσία τοῦ σημερινοῦ ἐπιτεύγματος

εἶναι ὅτι πετυχαίνεται ἡ σύγχρονη εἰσαγωγή πολλῶν μηχανικῶν συστημάτων στή διαδικασία τῆς παραγωγῆς, μέ ἀποτέλεσμα τόν δραστικό περιορισμό τῆς ἄμεσης ἀνθρώπινης συμμετοχῆς σ' αὐτήν καί τήν αὐτόματη ρύθμισή της.

Πολλοὶ εἶναι οἱ ἄνθρωποι πού ἔχουν σχηματίσει στό νοῦ τους τερατώδεις εἰκόνες των καταστάσεων, πού μπορεῖ νά προκύψουν ἀπό τήν πορεία τῆς τεχνολογίας πρὸς τόν αὐτοματισμό. Ὁ Norbert Wiener, πού στό βιβλίο του ἐπάνω στήν Κυβερνητική συνέβαλε στή δημιουργία τῆς θεωρίας τῆς ἐπικοινωνίας, φαντάσθηκε ἕναν ἀποκαρδιωτικό κόσμο γεμάτο ἀπό τελείως αὐτοματοποιημένα ἐργοστάσια παραγωγῆς προϊόντων, πού ὁ ἄνεργος πιά πληθυσμός δέ θά εἶχε τά χρήματα νά ἀγοράζει. Τό ἴδιο πανικόβλητες ἀλλά καί ἀπαισιόδοξες ἀπό τά σκοτεινά ἐνδεχόμενα πού προοιωνίζεται γιά τό μέλλον τοῦ κόσμου αὐτή ἡ καλπάζουσα πρόοδος τῆς τεχνικῆς, ὑπῆρξαν καί οἱ δηλώσεις ἄλλων διανοομένων ἀνθρώπων, ὅπως τοῦ Bertrand Russell καί τοῦ Aldous Huxley.

Ἡ ἀπαισιόδοξη αὐτή στάση ἀπέναντι στήν ἐξέλιξη τῆς τεχνολογίας καί στήν ἐξάπλωση τοῦ αὐτοματισμοῦ, νομίζω, πῶς εἶναι ἀρκετά ὑπερβολική καί ὀδηγεῖ ἂν ὄχι σέ ἐσφαλμένα, ὅπωςδῆποτε σέ παραπλανητικά συμπεράσματα.

Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὁ αὐτοματισμός στέκεται ἡ αἰτία γιά νά χάσει ἕνα ποσοστό των ἐργαζομένων τή δουλειά του. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι πολλοὶ ἀπό τοὺς πιά ἠλικιωμένους δέν μποροῦν νά βροῦν ἄλλη δουλειά, ἐνῶ ὀρισμένες βιομηχανίες κλείνουν τελείως, σάν ἀποτέλεσμα τῆς εἰ-

σβολής του αυτοματισμού. Είναι όμως αρκετά αμφίβολο, αν ή παρπάνω τάση θά επιφέρει τελικά μεγαλύτερες αναστατώσεις από εκείνες που επιφέρουν οι αλλαγές στις προτιμήσεις του κοινού. Από την άλλη πλευρά, ο αυτοματισμός θά εξασφαλίσει σημαντικά κοινωνικά όφελη. Ακριβώς, όπως ή πρώτη βιομηχανική επανάσταση άφησε βαθειά τή σφραγίδα της στό κοινωνικό σύνολο, ο αυτοματισμός θά δώσει νέο περιεχόμενο στη δουλειά, τή ζωή και τήσχόλη.

Έκεί όπου άλλοτε ο εργαζόμενος χρησιμοποιούσε χειρονακτική εργασία, τώρα τήν αντικαθιστά μέ τήν πνευματική. Καί ή

πνευματική ένασχόληση του προσφέρει μεγαλύτερη ευστροφία, ανεπτυγμένη φαντασία και όλοκληρωμένη ώριμότητα. Δεν μπορεί ή μηχανή νά θεωρηθεί αίτία των αντινομιών, όπου στριφογυρίζει ο πολιτισμός μας χωρίς νά βρίσκει διέξοδο. Η τελειοποιημένη και παντοδύναμη μηχανή εγκαινίασε ασφαλώς ένα νέο τρόπο ζωής, δεν είναι όμως κατά βάθος ή αίτία των οικονομικοπολιτικών συγκρούσεων που ταλαιπωρούν τή σημερινή ανθρωπότητα. Είναι ίσως ο λόγος που οι συγκρούσεις αυτές πήραν μεγαλύτερη έκταση και έγιναν όξύτερες. Κατά κάποιο τρόπο, δη-

λαδή, έβαλε ανώτερο εκθέτη στά γεγονότα, μεγάλωσε τήν κλίμακα και μαζί τήν έντασή τους. Ώστόσο όσοδήποτε τέλεια κι αν είναι μιά τεχνική κατασκευή, δεν παύει νά είναι όργανο στά χέρια του ανθρώπου που τή μεταχειρίζεται. Άς μή μετατοπίσουμε, λοιπόν, τίσ ευθύνες από τή βούληση των έμψυχων όντων, που δημιουργούν μέ τή δραστηριότητά τους τήν ιστορία, στις άψυχες μηχανές που τίσ μεταχειρίζονται τά όντα αυτά για νά επιτύχουν ό,τι επιδιώκουν. Τό χέρι που φτιάχνει και κινεί τή μηχανή είναι υπαίτιο για τό καλό, όπως και για τό κακό που εκείνη κάνει.

ΓΙΑ ΜΙΑ ΝΕΑ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Έάν βρεθούν άνθρωποι ίκανοί νά επαναστατήσουν έναντίον του πνεύματος τής άδιαφορίας και φανούν αρκετά είλικρινείς και βαθείς ώστε νά λάμψουν τά ιδανικά τής ήθικης προόδου, θά δούμε νά γεννιέται μιά πνευματική επιρροή, ικανή νά δημιουργήσσει μιά νέα πνευματική κατάσταση στην ανθρωπότητα.

Έπειδή έχω πεποίθηση στη δύναμη τής θελήσεως και του πνεύματος, γι' αυτό πιστεύω στό μέλλον τής ανθρωπότητας. Η ήθική επιβεβαίωση τής ζωής και του κόσμου έχει μέσα της μιά αισιόδοξη θέληση και μιά έλπίδα που δεν μπορούν νά χαθούν. Γι' αυτό τό λόγο δε φοβάται ν' αντιμετώπιση τή θλιβερή πραγματικότητα όπως παρουσιάζεται.

Στήν άτομική ζωή μου γνώρισα, σέ ώρισμένες στιγμές, τόσες φροντίδες, τόση απελπισία και τόσον πόνο, ώστε αν δεν είχα ισχυρά νεύρα, θά κατέρρεα. Μέ κόπο σηκώνω τό βαρύ φορτίο του μόχθου και τής ευθύνης, που χρόνια τώρα βαραίνει τους ώμους μου χωρίς άνάπαυλα. Δεν κρατώ μεγάλα πράγματα για τόν έαυτό μου. Η καλή μερίδα όμως που μου έλαχε, είναι νά μπορώ νά βρίσκομαι στην ύπηρεσία τής ευσπλαχνίας, νά δέχωμαι πολλές έκδηλώσεις στοργής και καλωσύνης, νά περιστοιχίζωμαι από πιστούς συνεργάτες, που παίρνουν ενεργό μέρος στό έργο μου, σάν νά είναι δικό τους, νά έχω μιά υγεία που μου επιτρέπει ν' αναλαμβάνω τίσ πιο σκληρές δουλειές, νά έχω μιά ίσορροπημένη ιδιοσυγκρασία και μιά δραστηριότητα, που δαπανάται μέ γαλήνη και περίσκεψη, και νά δέχωμαι κάθε έπιτυχία σάν

μιά ευεργεσία για τήν όποία όφείλω μιά θυσία ευγνωμοσύνης.

Νοιώθω μιά βαθειά συγκίνηση γιατί μπορώ και δουλεύω σάν ελεύθερος άνθρωπος σέ μιά εποχή όπου ή εξάρτηση είναι ή μοίρα των ανθρώπων και μπορώ επίσης, έκτελώντας ύλικές εργασίες, νά συνεχίζω νά ζω στόν τομέα του πνεύματος.

Τό γεγονός ότι οι συνθήκες τής ζωής μου δημιούργησαν τόσους ευνοϊκούς όρους για τή δράση μου, τό θεωρώ σάν μιά χάρη, τής όποίας θέλω νά φανώ άντάξιος.

Τί μου απομένει ακόμη για νά εκπληρώσω τό σκοπό που ανέλαβα;

Τά μαλλιά μου αρχίζουν ν' άσπρίζουν, τό σώμα μου αίσθάνεται τή φθορά του χρόνου και τήν κόπωση από τίσ σκληρές άγγαραίες που του επέβαλα.

Μέ ευγνωμοσύνη αναπολώ τόν καιρό που, χωρίς νά υπολογίζω κόπο και μόχθο, μπορούσα νά προσφέρω αδιάκοπα μιά σωματική και πνευματική εργασία.

Άναμετρών μέ γαλήνη και ταπεινοφροσύνη τήν εργασία που μου απομένει ακόμη νά προσφέρω ώστε νά είμαι έτοιμος νά παραιτηθώ μιά μέρα, όταν χρειαστή. Είτε όμως είμαστε γεροί, είτε υποφέρουμε, πρέπει νά δείξουμε όλο τό θάρρος μας σ' εκείνους που αγωνίστηκαν και απέκτησαν τή γαλήνη, που ξεπερνά κάθε γνώση.

ΑΛΜΠΕΡΤ ΣΒΑΪΤΣΕΡ:

«Η ζωή μου και ή σκέψη μου»

ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟΣ

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΡΟΜΑΝΤΙΚΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Ο Ρομαντισμός — όπως ή 'Αναγέννηση ή τό Μπαρόκ — δέν είναι μόνο ένα φαινόμενο λογοτεχνικό, αλλά αγκαλιάζει όλες τίς πλευρές τής κουλτούρας τής εποχής — από τήν πολιτική μέχρι τήν τέχνη, από τή λογοτεχνία μέχρι τή μόδα —, γιατί στό βάθος έρχεται νά αποτελέσει μιά ειδική στάση απέναντι στη ζωή. Γι' αυτό πρέπει νά μιλήσουμε πρώτα γιά τήν ψυχολογία του ρομαντικού ανθρώπου, πρίν μπούμε στη μελέτη τής αισθητικής παραγωγής πού είναι καθαρή συνέπειά της. Τά χαρακτηριστικά στά όποια θά αναφερθούμε ανταποκρίνονται κατά προτίμηση στον επαναστατικό ρομαντισμό μέσα στον όποιο υπάρχει ό πιό αντιπροσωπευτικός τύπος τής νέας γενεάς.

Η λατρεία του «εγώ»

Ένα από τά κεφαλαιώδη χαρακτηριστικά — αν όχι τό πιό ουσιαστικό — του ρομαντισμού έδρεύει στό ύποκειμενιστικό του πνεύμα. "Αν ό 18ος αιώνας αντιπροσωπεύει σέ γενικές γραμμές τόν σεβασμό στον κανόνα, ό ρομαντισμός ισοδυναμεί μέ τήν εξέγερση του ατόμου, μέ τή «βίαια έξαρση τής προσωπικότητάς του». Τό «εγώ», τό όποιο λατρεύεται τώρα μέ φρενίτιδα, αποτελεί τό κέντρο όλης τής πνευματικής ζωής, και ό έξωτερικός κόσμος δέν διατηρεί καμιά άλλη αξία παρά εκείνη τής απλής ύποκειμενικής προβολής. Όξύς έγωκεντρισμός, πού έχει τίς ρίζες του στις ιδέες των έγκυκλοπαιδιστών (πού υποστηρίζουν τήν κριτική στάση του πνεύματος) και στό προρομαντικό κίνημα (πού αποκαθιστά τόν κόσμο των προσωπικών συγκινήσεων, πού είχαν παραμεριστεί).

Η αγωνία τής ελευθερίας

Ο τονισμένος ύποκειμενισμός του ρομαντικού ανθρώπου θά πρέπει αναγκαία νά προκάλεσε μιά διαμαρτυρία ενάντια στα εμπόδια πού περιόριζαν τό πνεύμα του, και πράγματι μιά αγωνία γιά ελευθερία αντικατοπτρίζεται σ' όλες τίς εκδηλώσεις τής ζωής. «Έλευθερία στη λογοτεχνία, όπως και στις τέχνες, στη βιομηχανία, στό εμπόριο, στη συνείδηση. Αυτό είναι τό έμβλημα τής εποχής, αυτό είναι τό έμβλημά μας», όπως λέει ένας ρομαντικός.

Του JOSE G. LOPEZ

Μετάφραση Α.Κ.

α. Η πολιτική: Ο νεοκλασικός αιώνας είναι ή στιγμή τής απολυταρχίας, κατά τήν όποια ή θέληση του βασιλιά άσκειται χωρίς νά λαμβάνεται καθόλου ύπόψη ή γνώμη των υπηκόων του. Η ρομαντική εποχή διακηρύσσει αντίθετα — μέ βάση τίς αρχές τής Γαλλικής Έπανάστασης — τήν ελευθερία του πολίτη στό νά εκφράζει τίς απόψεις του και στό νά παρεμβαίνει στη διακυβέρνηση του έθνους. Ο VICTOR HUGO θά φτάσει στό σημείο νά ταυτίσει ρομαντισμό και φιλελευθερισμό, μέ τή γνωστή φράση: «ό ρομαντισμός δέν είναι τίποτα άλλο παρά ό φιλελευθερισμός στη λογοτεχνία». Για νά υποστηρίξει τίς φιλελεύθερες πεποιθήσεις του ό ρομαντικός θά συνωμοτήσει, θά σηκώσει όδοφράγματα ή θά πάει έξορία, κάνοντας τό πολιτικό ιδεώδες ένα από τά ουσιαστικά κίνητρα τής ζωής του.

β. Η ήθική: Η ρομαντική ήθική επίσης ξεχνά τους παραδοσιακούς κανόνες και καθιερώνει τό πάθος και τό ένστικτο σαν μοναδικό νόμο τής ζωής. Η θρησκεία και ή λογική δέν είναι πιά εκείνες πού σημαδεύουν τίς γραμμές συμπεριφοράς, αλλά ή ελεύθερη φύση και ή αυθόρμητη παρόρμηση. Αυτό εξηγεί τή συμπάθεια πού έμπνέει ή μορφή του αγρίου, του μή πολιτισμένου δηλ., ή έμφυτη καλωσύνη του όποίου δέν ανακόπτεται από αυθαίρετους κανόνες πού καθιερώθηκαν απ' τόν πολιτισμό, ή τή γοητεία πού εκκέμπουν τύποι όπως ό Δόν Ζουάν, σύμβολο τής εξεγέρσεως ενάντια στις θεϊκές και ανθρώπινες αρχές.

γ. Τά συναισθήματα: Τήν εποχή του έγκυκλοπαιδισμού, ή λογική έβαλε τέτοιο φρένο στη διάχυση των αισθημάτων πού — όπως λέει ό ORTEGA Y GASSET — ό άνθρωπος «συνήθως ντρεπόταν γιά τίς συγκινήσεις του έπειδή ήταν υπερβολικά περήφανος γιά τίς ιδέες του». Όμως από τόν Ρουσσώ και μετά σπάζουν οι φραγμοί πού συγκρατούσαν τήν όρμή του συγκινησιακού, και δημιουργείται ένα θεαματικό αισθηματικό ξεχείλισμα. Τήν έγκεφαλική ξηρότητα του νεοκλασικού διαδέχεται ή ελεύθερη συγκινητικότητα του ρομαντικού' τή στοχαστική ψυχρότητα, ή έξαρση τής καρδιάς.

Τό χαρακτηριστικό τής εποχής είναι λοιπόν ή απώλεια τής άρμονικής ψυχικής ήρεμίας πού απαιτεί κάθε κλασικισμός, και «ή εγκατάλειψη στις πιό βίαιες συγκινήσεις» έτσι ό ρομαντικός άνθρωπος άρέσκεται στό νά αφήνεται νά παρασύρεται ή από έναν παλλόμενο ένθουσιασμό ή από

μιά νόσηρή απαισιοδοξία. Πάντως τά καταθλιπτικά συναισθήματα — μελαγχολία, νοσταλγία, απελπισία... — είναι εκείνα που χαρακτηρίζουν καλύτερα αυτήν την περίοδο.

Είναι βέβαιο ότι η κλασική εποχή δεν είχε αγνοήσει τον κόσμο των συναισθημάτων, όμως τό γεγονός ότι τά είχε υποτάξει σέ μία αυστηρή συγκράτηση και συγχρόνως σέ μία γενικευτική άφηρημένη έννοια, τή διαχωρίζει από τή συγκινησιακή βιαιότητα του ρομαντισμού, πού ενδιαφέρεται γιά τήν έκφραση των ύποκειμενικών άποχρώσεων. Παρατηρείστε π.χ. τήν τεράστια απόσταση πού μεσολαβεί ανάμεσα στή γαλήνια και ισορροπημένη μουσική του 18ου αιώνα (Μπάχ, Χάιντεν, Μότσαρτ...) και στήν έσωτερική (ένδόμυχη, έσώτατη) ταραχή τής ρομαντικής (Μπετόβεν, Σοπέν, Σούμαν...).

Η μεταφυσική άγωνία

Αν στίς κλασικές εποχές ό άνθρωπος ζει σέ μία χαρούμενη ασφάλεια, γιατί ή σκέψη του του ανακάλυψε τούς νόμους πού διέπουν μία Φύση πού αυτός τή νομίζει τέλεια, ό ρομαντισμός, εγκαταλελειμμένος στον έαυτό του, και έχοντας χάσει τήν έμπιστοσύνη στή λογική, «νιώθει τή ζωή σαν ένα άλυτο πρόβλημα». Τό ένστικτό του του έπισημαίνει τήν ύπαρξη ύπερφυσικών δυνάμεων πού ξεφεύγουν από κάθε λογική, και μία άκατανίκητη άγωνία κυριεύει τήν ψυχή του. Ξέρει ότι είναι θύμα μιās τυφλής μοίρας χωρίς λογική εξήγηση και έπιπλήττει τή Φύση, πού παρακολουθεί άπαθής τόν πόνο του. Διαρκώς άνικανοποίητος μπροστά στήν άδυναμία του νά συλλάβει ένα ύπερπέραν άνεξήγητο, πρós τό όποιο τόν σπρώχνουν άόριστοι πόθοι, μερικές φορές φτάνει στήν απελπισία. «Η ιδέα

του άπείρου», άγνωστη στον κλασικό — πού διαρκώς δημιουργεί όρια — έδρεύει στή ζωή του άπ' αυτό ξεκινά ή πυρετώδης άνησυχία του και ή τρομερή του συναισθηματική άνισορροπία.

Τό ιδεαλιστικό πνεύμα

Αυτή ή άόριστη τάση πρós έναν κόσμο άνώτερο από εκείνον των αισθητών πραγματικοτήτων, και πού ή λογική δεν καταφέρνει νά τόν προσδιορίσει, άποκρυσταλλώνεται συχνά σέ μερικά ιδεώδη, πού ό ρομαντισμός επιβάλλει στον έαυτό του, σαν όδηγό τής ζωής του, μέ ήρωϊκή όρμητικότητα. Δεν μπορεί νά υπάρξει μεγαλύτερη αντίθεση μέ τόν επιπόλαιο και αισθησιακό ή ειρωνικό και σκεπτικιστικό τόνο του 18ου αιώνα. Πέρασε πιά ή εποχή των χαριτωμένων γιορτών τής αὐλής και τής κομψής ήθικης άδιαφορίας, και ένας παράφορος πνευματισμός διεισδύει σ' όλες τίσ ψυχές. Η «Ανθρωπότητα», ή «Πατρίδα», ή «Γυναίκα», αυτοί είναι οί στόχοι πρós τούς όποιους διευθύνει τίσ φλογερές του προσπάθειες. Δίπλα στό άνθρωπιστικό συναίσθημα, στό πατριωτικό ιδεώδες και τόν έρωτα, εκδηλώνεται έπίσης συχνά ένας «άόριστος θρησκευτικός μυστικισμός», του όποιου ή ρίζα βρίσκεται τόσο στή χριστιανική παράδοση όσο και στον θείσμό του 18ου αιώνα.

Η σύγκρουση μέ τήν πραγματικότητα

Αυτή ή ιδεαλιστική έξαρση έχει άποφασιστικές συνέπειες. Ο ρομαντικός, παρασυρμένος από τίσ εικόνες πού ό ίδιος δημιούργησε μέσα του, έρχεται άντιμέτωπος — όπως ό Δόν Κιχώτης — μέ τό γεγονός ότι «ή πραγματικότητα δεν ανταποκρίνεται στα όνειρα»: δεν είναι τυχαίο ότι αυτήν τήν εποχή τό μεγάλο μυθιστόρημα του

Θερβάντες βρίσκει βαθιές άπηχίες στα πιο εύγενή πνεύματα. Η άνθρωπότητα δεν τόν καταλαβαίνει, ή πατρίδα τόν έξορίζει, ή γυναίκα πού είχε φανταστεί δεν υπάρχει. Και μέ τή σύγκρουση έρχεται ή «άπογοήτευση». Ο κόσμος πού τόν περιβάλλει φαίνεται πεζός, γκριζός ψάχνει απελπισμένα κάτι πού νά ίκανοποιεί τό πνεύμα του και δεν τό βρίσκει. Νιώθει άπροσάρμοστος. Και έπειδή δεν έχει τήν ήρεμία νά άποδεχθεί τό περιβάλλον του, επαναστατεί ένάντια σ' αυτό ή φεύγει.

Ο ρομαντισμός, είπαν, είναι «μιά πρόσκληση σέ ταξίδι». Αυτό τό ταξίδι, πράγματι, κυριαρχεί σέ πολλές περιπτώσεις: Ο Σατωμπριάν, ό Μπάυρον και τόσο άλλοι, εγκαταλείπουν τήν πατρίδα τους, κινημένοι από μία άκατανίκητη άνησυχία. Όταν αυτό δεν είναι δυνατό, ή φαντασία αναλαμβάνει νά δημιουργήσει κόσμους ποίησης και όνείρου, όπου τό πνεύμα του ρομαντικού εγκαθίσταται: Ο Μεσσαίώνας των ίπποτών, οί χώρες τής Ανατολής, γεμάτες μυστήριο και λάμψη... Όμως καμιά φορά αυτό δεν φτάνει, και ή μόνη δυνατή λύση, ή μοναδική φυγή, είναι ή αυτοκτονία.

συνέχεια στό επόμενο τεύχος

Ένας έρωτευμένος νέος

Κάποιος έρωτευμένος νέος περίμενε τό κορίτσι του στον τόπο του ραντεβού. Η κοπέλα, ως συνήθως, πάλι άργεί. Ο νέος φιλοσοφώντας λέει: «Δώσαμε ραντεβού ή ώρα πέντε, τώρα είναι έξη. Θά περιμένω ως τίσ έπτά. Αν δεν έρθει στίς όκτώ, στίς έννιά θά φύγω.

ΟΙ ΨΕΙΡΕΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΙ Η ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥΣ

Β'

Ύγιονομική σημασία

Ανήλικες και ενήλικες ψείρες βρίσκονται στην επιφάνεια του δέρματος του ανθρώπου ή κοντά στο δέρμα του και ρουφούν το αίμα του. Εκτός από το αίμα που το αφαιρούν, του δημιουργούν και φαγούρα ή άλλη ενόχληση και μία από τις τρεις ψείρες (ή ψείρα του σώματος) μπορεί να του μεταδώσει και ασθένειες. Τα νύγματα (τσιμπήματα) της ψείρας, προκαλούν έρεθισμό του δέρματος και κνησμό (φαγούρα). Ο έρεθισμός αυτός είναι μία αλλεργική αντίδραση που οφείλεται κυρίως σε ουσίες (ίσως πρωτεΐνες) που περιέχει το σάλιο της ψείρας. Η φαγούρα αναγκάζει το ψειριασμένο άτομο να ξυθεί. Το ξύσιμο μπορεί να προκαλέσει δερματίτιδα, εξάνθημα, έκζεμα, μολυσματικό κηρίο και παρόμοιες καταστάσεις και ιδιαίτερα όταν υπάρχουν και μολύνσεις από σταφυλοκόκκους. Και το νύγμα καθ' εαυτό αποτελεί λύση της συνεχείας του δέρματος απ' όπου μπορεί να μπουν παθογόνοι μικροοργανισμοί, συνήθως όμως ο συνδυασμός του νύγματος με το ξύσιμο και τα κόπρανα της ψείρας ευνοεί τη μόλυνση με παθογόνους μικροοργανισμούς που προκαλούν παθήσεις του δέρματος. Για τις δερματοπάθειες που μπορεί να προκαλέσουν οι ψείρες, βλέπε, στην ελληνική, Κανιτάκη.

Ορισμένα άτομα χάνουν τον ύπνο τους και είναι ανήσυχα ιδίως τη νύχτα που οι ψείρες είναι πιο δραστήριες. Σε μερικά παιδιά οι

ψείρες προκαλούν και αναιμία.

Κάθε άνθρωπος δεν έρεθίζεται στον ίδιο βαθμό από το νύγμα της ψείρας. Ο βαθμός έρεθισμού εξαρτάται από το άτομο αλλά και από το είδος της ψείρας, από τον αριθμό των ψειρών στο σώμα μας και από το πώς και πόσο ξυνόμαστε όταν μās τρώει το δέρμα μας.

Του Έ. Μ. Τζανακάκη
Έντομολόγου Καθηγητού
Παν/μίου Θεσ/νίκης

Παρά τις μεγάλες διαφορές που παρατηρούνται στο σημείο αυτό μεταξύ ατόμων, θεωρείται ότι κάθε άνθρωπος που έχει ψείρες υποφέρει σε κάποιο βαθμό. Μερικά άτομα που δεν είναι πολύ ευαίσθητα και που μαθαίνουν να μην ξύνονται, σιγά σιγά ανέχονται τις ψείρες και υποφέρουν πολύ λιγότερο από άλλα, σε βαθμό που δίνει την εντύπωση ότι δεν ενόχλούνται καθόλου. Άνοσία όμως στο νύγμα της ψείρας δεν δημιουργείται.

Κατά τον Peck και συνεργάτες, όταν ένα άτομο, που δεν είχε ποτέ του ψείρες, τσιμπηθεί πειραματικά για πρώτη φορά από ψείρες του σώματος, αισθάνεται στην αρχή ένα ελαφρό τσίμπημα και λίγη ή καθόλου φαγούρα. Στα σημεία του νύγματος δημιουργείται λίγη ή καθόλου κοκκινίλα. Μία εβδομάδα αργότερα, το άτομο αυτό μπορεί να ευαισθητοποιηθεί, όποτε τα νύγματα της ψείρας του προκαλούν αξιόλογο έρεθι-

σμό και φλογωμένες κόκκινες κηλίδες. Εάν τέτοια ευαισθητοποιημένα άτομα τσιμπηθούν από πάρα πολλές ψείρες, μπορεί να εμφανίσουν γενικό εξάνθημα, χαμηλό πυρετό και αίσθημα κοπώσεως και ευερεθίστου. Η αντίδραση αυτή, κατά τους ανωτέρω συγγραφείς, οφείλεται όχι μόνο στα νύγματα της ψείρας αλλά, σε μεγάλο βαθμό, στην επαφή των κοπράνων της ψείρας με τα νύγματα, δεδομένου ότι το ψειριασμένο άτομο ευαισθητοποιείται και στα κόπρανα της ψείρας.

Η ύγιονομική λοιπόν σημασία των ψειρών, συνίσταται στην άμεση ζημιά που προκαλεί το νύγμα τους και σε ένδεχόμενες μολύνσεις των μικροτραυμάτων που προκαλούμε όταν ξύνουμε το δέρμα μας εξ αιτίας της φαγούρας. Η ψείρα του σώματος είναι και φορέας τριών τουλάχιστον ασθενειών του ανθρώπου.

Καταπολέμηση των ψειρών γενικά

Πολλοί ρωτούν εάν υπάρχουν προληπτικά μέτρα κατά των ψειρών, εάν δηλαδή υπάρχουν φάρμακα ή άλλα μέσα για να μην πιάσουμε ψείρες. Το πρώτο που πρέπει συνεπώς να τονίσουμε, είναι ότι γενικά δεν υπάρχει κάτι που να εμποδίζει τις ψείρες να εγκατασταθούν στο σώμα μας ή στα ρούχα μας. Υπάρχουν βέβαια όρισμένα αποκρουστικά (έντομοδιωκτικά) φάρμακα, αλλά η διάρκειά τους είναι μικρή και η πρακτική τους χρησιμότητα μηδαμινή. Ορισμένα έντομοκτόνα με μεγάλη υπολειμματική διάρκεια, όπως το

DDT, θά σκοτώσουν τις ψείρες που τυχόν θά εγκατασταθούν στο σώμα μας μέρες ή και εβδομάδες μετά τη χρησιμοποίησή τους, εάν εν τω μεταξύ δεν πλύνουμε τα μαλλιά, το σώμα, ή τα ρούχα μας. Ούτε όμως μπορούμε να μένουμε άπλυτοι επί εβδομάδες, ούτε να βάζουμε κάθε τόσο τέτοια έντομοκτόνα στο σώμα μας, γιατί θέτουμε σε κίνδυνο την υγεία μας. Συνεπώς, θά χρησιμοποιήσουμε κατασταλτικά (θεραπευτικά) φάρμακα έναντι των ψειρών, όταν διαπιστώσουμε ότι έχουν εγκατασταθεί στο σώμα μας. Έκείνο που μπορούμε να κάνουμε είναι να λάβουμε όρισμένα μέτρα για να περιορίσουμε την πιθανότητα να πιάσουμε ψείρες. Ένα τέτοιο μέτρο είναι η ατομική καθαριότητα. Όχι διότι οι ψείρες θά αποφύγουν ένα καθαρό σώμα. Κάθε άλλο. Αλλά διότι τά άτομα που προσέχουν την καθαριότητά τους λούζονται συχνά, αποφεύγουν να χρησιμοποιούν ξένο χτένι ή ξένο καπέλλο, διατηρούν τό σπίτι τους καθαρό, δεν συναναστρέφονται με βρώμικα και απρόσεκτα άτομα και ή εν γένει συμπεριφορά τους είναι τέτοια που έχουν μικρότερες πιθανότητες να πιάσουν ψείρες από άτομα που είναι ακάθαρτα και απρόσεκτα. Όταν πρόκειται για την ψείρα του σώματος, ή ατομική καθαριότητα παίζει σημαντικό ρόλο, γιατί ή συχνή αλλαγή ρούχων και τό εγκαίριο καθάρισμα ή πλύσιμό τους απομακρύνει ή καταστρέφει τις ψείρες.

Τήν εποχή που οι ψείρες, στην Ευρώπη τουλάχιστον, ήταν πολύ περισσότερες από ότι σήμερα, οι Harvey και Hill συνιστούσαν αυστηρή προσωπική καθαριότητα και συχνό έλεγχο στο σώμα μας, σε λεπτομέρεια δέ τά έξης: 1. Να μην έρχομαστε σε επαφή, ούτε να συναναστρεφόμαστε

πρόσωπα που ξέρουμε ότι έχουν ψείρες, ή αντικείμενα που τά πρόσωπα αυτά χρησιμοποιούν. 2. Να αποφεύγουμε τό συνωστισμό. 3. Να λούζουμε τό σώμα μας τουλάχιστον μία φορά τήν εβδομάδα μέ άφθονο ζεστό νερό και σαπούνι και να τό τρίβουμε καλά μέ χοντρό προσόψι. 4. Να φορούμε πάντα εσώρουχα και να τά αλλάζουμε κάθε εβδομάδα. 5. Να λούζουμε τό κεφάλι μας συχνά, να τό χτενίζουμε και βουρτσίζουμε τουλάχιστον μία φορά τήν ήμέρα και να τό διατηρούμε πάντα καθαρό. 6. Να αποφεύγουμε ακάθαρτα μαξιλάρια, σεντόνια, παπλώματα και πρό παντός κουβέρτες. Αυτό να τό τηρούμε ιδιαίτερα όταν ταξιδεύουμε. 7. Εάν ήρθαμε σε επαφή μέ πρόσωπα που πιθανώς έχουν ψείρες, να ελέγχουμε συχνά τό κεφάλι και τό σώμα μας. 8. Εάν πιάσουμε ψείρες, πρέπει άμέσως να εφαρμόσουμε αυστηρά τά συνιστώμενα μέτρα καταπολέμησης.

Σήμερα στίς χώρες μέ ίκανοποιητικό επίπεδο δημοσίας υγείας και μέ πληθυσμό που γενικά τηρεί τούς στοιχειώδεις κανόνες καθαριότητας, δεν υπάρχει λόγος να λαμβάνουμε όλα αυτά τά μέτρα, εκτός από περιόδους που οι ψείρες άφθονούν στον πληθυσμό. Σε τέτοιες περιόδους οι άρμόδιες κρατικές ύπηρεσίες θά κρούσουν τον κώδωνα του κινδύνου.

Έκείνο που ώφελεί είναι ή εγκαίριη διάγνωση και μάλιστα στα παιδιά, που συχνά δεν φαίνεται να ένοχλούνται από λίγες ψείρες στο κεφάλι τους. Συνεπώς, πρέπει οι γονείς να ελέγχουν προσεκτικά τό κεφάλι των παιδιών τους μία φορά τό μήνα και μόλις διαπιστώσουν έστω και μία ψείρα ή κόνιδα, να λάβουν τά κατάλληλα μέτρα καταπολέμησης. Η εγκαίριη διάγνωση και άμεση καταπολέμηση, όχι μόνο θά απαλλάξει τό ψειρια-

σμένο άτομο πριν οι ψείρες του πολλαπλασιαστούν και γίνουν ένοχλητικότερες, αλλά και θά προλάβει τή μετάδοσή τους σε άλλα άτομα που τό συναναστρέφονται.

Η καταπολέμηση των ψειρών σήμερα δεν είναι δύσκολη. Χρειάζεται όμως να γίνει προσεκτικά, για να σκοτώσουμε κάθε ψείρα ή κόνιδα στο σώμα ή στα ρούχα μας. Αυτό επιτυγχάνεται μέ δύο συνήθως επεμβάσεις μέ ένα κατάλληλο έντομοκτόνο. Εκτός από τήν περίπτωση ύπάρξεως έθισμού για τόν όποιο γράφουμε άμέσως πιο κάτω, ένα κατάλληλο ψειροκτόνο φάρμακο σκοτώνει όποιαδήποτε ψείρα του ανθρώπου. Ο τρόπος όμως εφαρμογής του διαφέρει από τό ένα είδος ψείρας στο άλλο. Γι' αυτό, τις λεπτομέρειες τής εφαρμογής των ψειροκτόνων φαρμάκων ή άλλων μέσων δίνουμε χωριστά μέ κάθε είδος ψείρας.

Όταν ένα έντομοκτόνο χρησιμοποιηθεί σε μία περιοχή πολλές φορές, πολλά χρόνια, ή τουλάχιστο σε πολλές γενεές ενός είδους έντόμου, τό έντομο μπορεί σιγά σιγά να γίνει πολύ άνθεκτικότερο στο έντομοκτόνο αυτό από ότι ήταν οι πρόγονοί του. Τότε λέμε ότι τό έντομο αυτό έθιστηκε στο έντομοκτόνο αυτό, δηλαδή τό συνήθισε. Δημιουργούνται λοιπόν σε διάφορα μέρη του κόσμου φυλές (ράτσες) όρισμένων εντόμων έθισμένες (άνθεκτικές) σε όρισμένα έντομοκτόνα. Οι φυλές αυτές, για να καταπολεμηθούν, χρειάζονται ή όλο και μεγαλύτερη δόση του έντομοκτόνου στο όποιο είναι έθισμένες, δόση δηλαδή που μπορεί τελικά να μη συμφέρει ή να μην επιτρέπεται να χρησιμοποιηθεί στο σώμα μας, ή τή χρησιμοποίηση κάποιου άλλου έντομοκτόνου. Τό άλλο αυτό εν-

Συνέχεια στή σελίδα 163

ΔΕΡΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

ΤΟ ΔΕΡΜΑ

Α. Τό φυσιολογικό δέρμα

Αποτελείται από μία εξωτερική στιβάδα, την επιδερμίδα, ή οποία αποτελείται από νεκρωμένα και ζωντανά κύτταρα. Κάτω από την επιδερμίδα βρίσκεται το χόριο, στο οποίο υπάρχουν πολυάριθμοι, σημαντικοί ανατομικοί σχηματισμοί και ο υποδόριος ιστός, ως συνδετικό υπόστρωμα μεταξύ της επιδερμίδας και των ιστών που βρίσκονται στο βάθος.

Η επιδερμίδα

Η διατομή του δέρματος δεικνύει ότι η επιδερμίδα αποτελείται από στιβάδες που διαφοροποιήθηκαν ιστολογικά και λειτουργικά. Αυτές είναι οι εξής:

α) Η κερατίνη στιβάδα, που εύρεται στην επιφάνεια, σχηματίζεται από σωρό απυρήνων κυττάρων που καλύπτονται μεταξύ τους. Τα κύτταρα αυτά συνεχώς ανανεώνονται.

β) Η διαυγής στιβάδα ή οποία είναι ιδιαίτερα συμπαγής και ανθεκτική.

γ) Πιο κάτω βρίσκεται η κοκκώδης στιβάδα μαζί με τα πρώτα ζωντανά κυτταρικά στοιχεία της επιδερμίδας και αποτελείται από κύτταρα που εμφανίζονται πεπλατυσμένα και κοκκώδη.

δ) Η στιβάδα αυτή βρισκόμενη στο βάθος αποτελείται από κύτταρα τα οποία εμφανίζονται τόσο περισσότερο πεπλατυσμένα, όσο πλησιέστερα βρίσκονται προς την επιφάνεια του δέρματος και τα οποία συνδέονται μεταξύ τους.

Η συνεχής καταστροφή των κυττάρων της κερατίνης στιβάδας αντισταθμίζεται διά πλασσιασμού που πραγματοποιείται στη βασική μητρική στιβάδα.

Η ανανέωση των κυττάρων πραγματοποιείται διά μεταναστεύσεως αυτών προς την επιφάνεια.

ε) Στη βασική (μητρική) στιβάδα, υπάρχουν τα κυλινδρικά κύτταρα τα οποία ενώνονται στερεά με την βασική μεμβράνη και τα ειδικά κύτταρα που παράγουν την χρωστική μελανίνη στην οποία οφείλεται το χρώμα του δέρματος.

Του Νικ. Γουσόπουλου Φοιτητή Ιατροχειρουργικής

Τό χόριον

Αποτελείται από κολλαγόνες και ελαστικές ίνες, στά δικτυα του οποίου βρίσκονται αιμοφόρα και λεμφικά αγγεία, νεύρα, άτρακτοειδή κύτταρα, φαγοκυτταρικά στοιχεία, μελανοφόρα κύτταρα, κοκκώδη κύτταρα, θήλακοι τριχών, σμηγματογόνοι αδένες και οι έκφορητικοί πόροι των υδροτοποιών αδένων. Χάρη στην πληθώρα των νευρικών στοιχείων, γίνεται η μεταβίβαση στον εγκεφαλικό φλοιό των αισθήσεων του δέρματος.

Β. Τό παθολογικό δέρμα (έκζεμα)

Η εμφάνιση του έκζεματος εξαρτάται:

α) από έναν έκλυτικό παράγοντα, ο οποίος προκαλεί τοπικά γενική ευαισθητοποίηση του δέρματος. Οι μετέπειτα αντιδράσεις εκλύουν τότε διά της αλλεργικής οδού την σπογγίωση του έκζεματος.

β) από μία προδιάθεση, που ευνοεί τις αντιδράσεις αυτές.

Η σειρά των διαφόρων φάσεων της έκζεματικής ευαισθητοποι-

ήσεως είναι η εξής:

α) Η αύξηση της διαβατότητας των τριχοειδών ή οποία χαρακτηρίζει την πρώτη φάση του έκζεματος, συνεπάγεται την έξοδο υγρού. Τουτό επεκτείνεται προς την επιφάνεια, διευρύνει τους μεσοκυττάρους χώρους εις την άκανθώδη στιβάδα και τεντώνει τις μεσοκυττάρους γέφυρες ως την ρήξη. Για τουτό, τα άκανθώδη κύτταρα στερούνται των συνδέσεων τους και προκαλούνται τροφικές διαταραχές.

β) Η απομόνωση των κυττάρων αυτών και η καταστροφή τους έχουν ως επακόλουθο τον σχηματισμό μικρών κοιλοτήτων εις το ύψος της άκανθώδους στιβάδας, οι οποίες γεμίζουν από ορώδες υγρό. Οι μικρές αυτές φυσαλίδες καλούνται πρωτογενείς φυσαλίδες του Civatte. Διά μέσου των τοιχωμάτων των τριχοειδών αγγείων διέρχονται διά διαπηδίσεως όμοιως κυτταρικά στοιχεία του αίματος κυρίως του τύπου των λεμφοκυττάρων.

γ) Τα κύτταρα αυτά, τα βρίσκουμε στους μεσοκυττάρους χώρους της μητρικής στιβάδας, ως και στην έσωτερική στιβάδα των πρωτογενών φυσαλίδων. Τέλος σχηματίζονται μεγάλες φυσαλίδες, οι οποίες ανέρχονται στην επιφάνεια, ρήγνυνται και έτσι παράγεται ή εξιδρωματική φάση της νόσου.

Τά όξεία έκζεμα (τυπικόν όξύ έκζεμα)

Τά συνιστώντα την έκζεματική βλάβη στοιχεία άθροίζονται σε πλάκες μεγέθους και σχήματος ποικιλόμορφων. Όμοίως ή εξέλιξη των άρχικων στοιχείων προσδίδει στο έκζεμα μία χαρακτηριστική πολυμορφία. Παρά ταύτα

είναι δυνατόν νά σχηματοποιήσουμε εις διάφορες φάσεις τήν εξέλιξη τῆς ἐκζεματικῆς βλάβης.

Φάση ὑπεραιμίας

Στό ἀρχικό στάδιο, ἡ πλάκα, μεγέθους περιορισμένου, ἐμφανίζεται ὡς ἓνα ἐρέθημα θερμό καί κνησμογόνο. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς εἶναι ἐλαφρῶς κοκκώδης κατά τήν ψηλάφηση. Τό ἀρχικό αὐτό στάδιο δίδει γρήγορα τήν θέση του εις τήν χαρακτηριστική μορφολογία τοῦ ἐκζέματος.

Φάση φυσαλλιδώσεως

Ἡ πλάκα καλύπτεται ἀπό μικρά κυστίδια διαμέτρου 1-2 μ.μ., διαφανῶν, πού περιέχουν διαυγές ὁρώδες ὑγρό, τό ὁποῖο ἐκχέεται,

ἄλλοτε αὐτόματα, ἄλλοτε λόγω τοῦ κνησμοῦ, διότι τό στάδιο αὐτό εἶναι ἰδιαίτερα κνησμογόνο.

Φάση διιδρώσεως

Κατά τό στάδιο αὐτό, ἀπό τήν πλάκα ἀναβλύζει ἓνα ὁρώδες ὑγρό, διαφανές. Ἡ ποσότητα τοῦ ὑγροῦ ἐξαρτᾶται ἀπό τόν τύπο τοῦ ἐκζέματος. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς πλάκας εἶναι κατάστικτη ἀπό μικρά στρογγυλά ἀνοίγματα. Ἡ φάση αὕτη συνυπάρχει μέ τήν προηγούμενη διότι ἐμφανίζονται νέες φυσαλλίδες στόν ἴδιο χρόνο πού οἱ παλαιότερες φυσαλλίδες σπάζουν. Ὁ κνησμός ἐξακολουθεῖ καί στήν φάση αὕτη τοῦ διιδρωτικοῦ ἐκζέματος. Ἡ διάρκεια τῆς διιδρώσεως αὐτῆς παρουσιάζει μεγάλη ποι-

κιλία, ἀναλόγως τοῦ τύπου τοῦ ἐκζέματος καί κυρίως ἀναλόγως πρὸς τήν θεραπεία, ἡ ὁποία ἐφαρμόσθηκε γιά τήν ἀντιμετώπισή του.

Φάση ἐφελκίδος

Εἶναι ἀποτέλεσμα πήξεως τοῦ ἐξιδρώματος στήν ἐπιφάνεια τῆς πλάκας. Οἱ ἐφελκίδες πίπτουν ἐν συνεχείᾳ, καί ἔτσι ἐγκαινιάζεται ἡ τελευταία φάση.

Φάση ἀποκαταστάσεως

Τό δέρμα εἶναι γυαλιστερό, κατακόκκινο, στήν ἀρχή κατόπιν βαθμιαία ἡ δερματική ἐπιφάνεια τεμαχίζεται σέ λεπτά λέπια. Ἡ ἀπολέπιση βαθμιαία ἐλλαττώνεται καί τό δέρμα ἀναλαμβάνει τήν φυσιολογική του ὄψη.

Ἡ μονή τοῦ Ἀγ. Ἰλαρίωνος στήν Κύπρο

Τό κάστρο τοῦ Ἀγίου Ἰλαρίωνα στήν τουρκοκρατούμενη ὁροσειρά τοῦ Πενταδάκτυλου μέ τίς πολλές ἱστορικές περιπέτειες καί τούς θρύλους τῆς Ρήγαινας (βασιλίσσα). Χρωστᾷ τό ὄνομά του σ' ἓναν ὁμώνυμο ἐρημίτη πού ἐξῆσε καί πέθανε ἐκεῖ πάνω. Δεσπόζει τοῦ δρόμου πού συνδέει τό λιμάνι τῆς Κερύνιας πού βρίσκεται στά βόρεια τῆς Κύπρου μέ τήν Λευκωσία. Σ' αὐτό τό βουνό μέ τό βυζαντινό φρούριο πού ἐνισχύθηκε καί ἐπεκτάθηκε τό 1228 ἀπό τοὺς Φράγκους προσβλέπουν πάντα οἱ Κύπριοι μέ βαθιά νοσταλγία.

Σταῦρος Σταυρίδης

συνέχεια ἀπό τή σελίδα 144

ἡ καμπάνα

ἡχολογεῖ ἀπό μακρὰ στόν ἡσυχο ἄερα.

Μήπως γιά θάνατο κτυπᾷ, ἢ γιά χαρά σημαίνει; Ἀπόψε Σαββατόβραδο, κι' ἀπό τήν ἐκκλησιά σημαίνει γιά τήν αὐριανήν ἡμέρα ἡ καμπάνα.

Ὡ χωρικοί, σπογγίσετε ἀπό τό μέτωπο σας τόν ἰδρωτα πού ἁγίασεν ἐξ ἡμερῶν σας κόπος.

Αὐριο εἶναι Κυριακή, χαρᾶς κι' ἀγάπης μέρα.

συνέχεια ἀπό τή σελίδα 161

τομοκτόνο εἶναι προτιμότερο νά ἀνήκει σέ μιά χημική ὁμάδα διαφορετική ἀπό τοῦ ἀρχικοῦ ἐντομοκτόνου. Τό ἴδιο ἔχει συμβεῖ καί συμβαίνει κάθε τόσο σέ διάφορα μέρη τοῦ κόσμου μέ τίς ψεῖρες καί τά ψειροκτόνα φάρμακα. Δημιουργοῦνται δηλαδή φυλές ἀνθεκτικές σέ ὀρισμένα ψειροκτόνα φάρμακα.

Τά ψειροκτόνα φάρμακα πού χρησιμοποιοῦνται σήμερα στίς πιό πολλές περιπτώσεις, κατατάσσονται σέ πέντε ὁμάδες σχετικά μέ τή χημική μεταξὺ τους συγγένεια καί μέ τόν ἐθισμό τῶν ψειρῶν σ' αὐτά:

- 1) DDT καί τά ἀνάλογά του (π.χ. μεθοξυχλώρ).
- 2) HGH, λιντεΐν, ντιελντρίν καί τά ἀνάλογά τους.
- 3) Ὁργανοφωσφορικά (π.χ. μαλαθεῖο, διαζινόν).
- 4) Καρβαμιδικά (π.χ. καρπαρύλ).
- 5) Πυρεθροειδῆ (π.χ. πυρεθρίνες, ἄλλεθρίνη).

ΓΛΥΚΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΜΗΛΟ ΚΑΙ ΤΟ ΚΥΔΩΝΙ

Μηλόπιτα

5 μέτρια μήλα.

2 κουταλιές σουπας χυμό λεμονιού.

1 φλυτζάνι τσαγιού ξανθή σταφίδα.

1/2 φλ. τσαγ. μαρμελάδα βερύκοκκο.

1/2 φλυτζάνι τσαγιού ζάχαρη.

1 κουταλιά σουπας κοφτή αλεύρι.

Ελάχιστο αλάτι.

1/2 κουταλάκι τσαγιού κοφτό κανέλα.

Ελάχιστο μοσχοκάρυδο.

Ζύμη για τάρτες.

Ασπράδι αυγού.

Ζάχαρη.

1. Καθαρίζετε τά μήλα, τά πλένετε καί τά κόβετε σέ λεπτές φέτες. Τά ραντίζετε μέ τό χυμό λεμονιού καί προσθέτετε τή σταφίδα καί τή μαρμελάδα.

2. Αναμειγνύετε τή ζάχαρη, τό αλεύρι, τήν κανέλα καί τό μοσχοκάρυδο. Πασπαλίζετε μέ τό μίγμα τά μήλα.

3. Ετοιμάζετε τή ζύμη. Κοσκινίζετε 2 φλυτζάνια τσαγιού αλεύρι μέ 1 κουταλάκι τσαγιού κοφτό αλάτι καί μέ 1 κουταλάκι τσαγιού κοφτό μπαίκιν πάουντερ. Προσθέτετε τά 2/3 από 1 φλυτζάνι τσαγιού φρέσκο βούτυρο ή μαργαρίνη καί τρίβετε ελαφρά τό μίγμα. Τό ραντίζετε μέ 4-5 κουταλιές σουπας νερό. Μαζεύετε τή ζύμη καί τήν ανοίγετε σέ φύλλο στό πάχος ταλήρου. Τό στρώνετε σέ φόρμα μέ σουστά Νο 24 καί βάζετε μέσα τό μίγμα του μήλου. Ίσιώνετε καί γυρίζετε πρός τά μέσα τίς άκρες του φύλλου πού εξέχει από τή φόρμα, αλείφετε στήν επι-

φάνεια άσπράδι αυγού, ελαφρά χτυπημένο, καί πασπαλίζετε επάνω λίγη ζάχαρη. Άνοιγετε μία μικρή τρύπα στό κέντρο καί κάνετε γύρω μερικές κοψιές.

4. Ψήνετε τή μηλόπιτα, σέ μέτριο πρός δυνατό φούρνο, επί 20 λεπτά. Έλαττώνετε τή θερμοκρασία του φούρνου σέ μέτρια καί άφήνετε τή μηλόπιτα νά ψηθεί επί 25 περίπου άκόμη λεπτά.

Της Λευκής Σαμαράς

Μήλα πελτέ

1/2 κιλό μήλα υπόξινα.

5 φλυτζάνια τσαγιού νερό.

4 φλυτζάνια τσαγ., περίπου, ζάχαρη.

1. Πλένετε τά μήλα καί χωρίς νά τά ξεφλουδίσετε, όπως είναι μέ τούς σπόρους, τά κόβετε σέ όγδοα. Τά βάζετε σέ κατσαρόλα μέ τό νερό καί τά βράζετε, σκεπασμένα, σέ σιγανή φωτιά, επί 15 ως 20 λεπτά.

2. Στρώνετε σέ τρυπητό ένα υγρό τουλπάνι καί ρίχνετε μέσα τά μήλα μέ τό νερό τους. Τ' αφήνετε νά στραγγίσουν, χωρίς νά τά πιέσετε. Παίρνετε τό νερό τους καί τό μετράτε μέ φλυτζάνι τσαγιού. Τό βράζετε επί 5 λεπτά καί, για κάθε φλυτζάνι, προσθέτετε τά 3/4 από 1 φλυτζάνι τσαγιού ζάχαρη.

3. Βράζετε τό σιρόπι σέ μέτρια πρός δυνατή φωτιά, ώσότου «δέσει». Άφαιρείτε τόν άφρό καί τό μοιράζετε σέ καθαρά μικρά βάζα. Όταν κρυώσει καί πήξει, τό σκεπάζετε.

Μήλα ψητά άμυγδάλου

6 μέτρια μήλα.

Μαρμελάδα βερύκοκκο.

1 φλυτζάνι τσαγιού άμυγδαλόψιχα.

200 γραμμάρια βανίλια γλυκό.

Ασπράδι αυγού.

Ξύσμα λεμονιού.

Ζάχαρη άχνη.

1 κροκάδι αυγού.

Άμύγδαλα άσπρισμένα καί κομμένα.

1. Καθαρίζετε τά μήλα. Άφαιρείτε τήν καρδιά μέ τό ειδικό εργαλείο. Άφαιρείτε επίσης τό φλούδι κάθε μήλου μόνον ως τή μέση καί γύρω από τό άνοιγμα. Τά βάζετε σέ ταψάκι καί τό γεμίζετε μέ μαρμελάδα.

2. Ζεματάτε τήν άμυγδαλόψιχα καί άφαιρείτε τό φλούδι. Τήν αλέθετε, τμηματικά, στό μπλέντερ καί τήν προσθέτετε στό γλυκό μέ λίγο άσπράδι αυγού, ώστε νά γίνει σάν ζύμη μάλλον σφιχτή. Προσθέτετε λίγο ξύσμα λεμονιού καί τήν πλάθετε σέ 6 μπαλάκια, μέ λίγη ζάχαρη άχνη. Τά πλαταίνετε, για νά γίνουν σάν μικρές πίτες. Βάζετε από μία πάνω σέ κάθε μήλο καί τήν πατάτε για νά κολλήσει καλά καί στίς πλευρές.

3. Άλείφετε τήν επιφάνεια κάθε μήλου μέ κροκάδι αυγού, άφού τό χτυπήσετε μ' ένα κουταλάκι τσαγιού νερό, καί κολλάτε πάνω άμύγδαλα.

4. Ψήνετε τά μήλα, σέ μέτριο πρός δυνατό φούρνο, ώσότου πάρουν χρώμα. Τά σερβίρετε χλιαρά μέ παγωμένη κρέμα βανίλια ή μέ κρέμα σανιγύ.

Κυδώνι πελτέ

11/2 κιλό κυδώνια.

1 λεμόνι.

Ζάχαρη.

1. Τρίβετε με πανί τα κυδώνια, για ν' αφαιρεθεί το χνούδι, τα πλένετε και τα κόβετε σε τέταρτα. Τά σκεπάζετε με νερό, προσθέτετε το χυμό λεμονιού και τα βράζετε επί 1/2 ώρα ή ώσπου να μαλακώσουν.

2. Στρώνετε σε τρυπητό ένα υγρό τουλπάνι και ρίχνετε μέσα τα κυδώνια με το χυμό τους. Αφήνετε να στραγγίσουν μερικές ώρες, χωρίς να τα πιέσετε.

3. Μετράτε το χυμό τους και για κάθε φλυτζάνι τσαγιού μετράτε τα 3/4 από 1 φλυτζάνι τσαγιού ζάχαρη. Βράζετε το χυμό επί 12 λεπτά, ρίχνετε τη ζάχαρη και ανακατεύετε το σιρόπι. Το βράζετε ώσπου να «δέσει», αφαιρείτε τον αφρό και το μοιράζετε σε μικρά στεγνά βάζα. Όταν κρυώσει και πήξει, κλείνετε τα βάζα.

Για να διαπιστώσετε αν το σιρόπι θά έχει «δέσει», το δοκιμάζετε με τόν έξης πρακτικό τρόπο: Παίρνετε με κουτάλι λίγο από το σιρόπι. Το αφήνετε να πέσει άργά από τη μιά πλευρά του κουταλιού. Στην αρχή, θά πέφτει χωρισμένο σε δύο μέρη, σάν δύο μεγάλες σταγόνες. Όταν όμως θά έχει «δέσει» θά πέσει ενωμένο.

Σ η μ.: Αντικαθιστάτε το 1/2 κιλό από τα κυδώνια με μήλα υπόξινα. Για άρωμα προσθέτετε προς το τέλος μερικά κλωνάρια άρμπάρόρριζα, δεμένα μαζί σ' ένα δεματάκι.

Κυδώνια κομπόστα

Τρίβετε 1 κιλό κυδώνια με πανί, αφαιρείτε το φλούδι και τα κόβετε σε φέτες. Τά σκεπάζετε με νερό και τα βράζετε ώσπου να μαλακώσουν. Τά βγάζετε από το νερό τους και προσθέτετε σ' αυτό 2

φλυτζάνια τσαγιού ζάχαρη, το χυμό από 1/2 λεμόνι, μερικά γαρύφαλα, φλούδα κανέλας και ένα κομμάτι φλούδι λεμονιού (τό κίτρινο μόνο από το φλούδι). Βράζετε το σιρόπι μερικά λεπτά και ρίχνετε τις φέτες κυδωνιών. Αφήνετε την κομπόστα να σιγοβράσει μερικά λεπτά και προσθέτετε, προς το τέλος, μερικά αμύγδαλα άσπρισμένα και χωρισμένα στη μέση.

Κυδώνι μαρμελάδα

Κυδώνια.

Λεμόνι.

Ζάχαρη.

1. Τρίβετε τα κυδώνια με πανί, τα πλένετε και τα κόβετε σε τέταρτα. Τά μισοσκεπάζετε με νερό, προσθέτετε λίγο χυμό λεμονιού και τα βράζετε ώσπου να μαλακώσουν. Τά περνάτε μαζί με το χυμό τους από το μύλο των χορταρικών. Μετράτε τόν πολτό με φλυτζάνι τσαγιού. Για κάθε φλυτζάνι, προσθέτετε τα 3/4 από 1 φλυτζάνι τσαγιού ζάχαρη.

2. Ανακατεύετε τη μαρμελάδα σε σιγανή φωτιά, ώσπου να λειώσει ή ζάχαρη. Δυναμώνετε τη φωτιά και τη βράζετε επί 15 λεπτά. Την επομένη την ξαναβράζετε ώσπου «δέσει» το σιρόπι της καλά. Τη μοιράζετε σε μικρά, ζεστά, αποστειρωμένα βάζα και τη σκεπάζετε όταν κρυώσει τελείως.

Κυδώνια στό φούρνο

4 μεγάλα κυδώνια.

3 φλυτζάνια τσαγιού ζάχαρη.

3 φλυτζάνια τσαγιού νερού.

Μερικά γαρύφαλα.

Κρέμα σαντιγύ

(προαιρετικά).

1. Τρίβετε με πανί τα κυδώνια, για ν' αφαιρεθεί το χνούδι, και τα πλένετε. Καρφώνετε πάνω σε κάθε κυδώνι 2 έως 3 γαρύφαλα και τα βάζετε σε γιουβέτσι ή σε βαθύ ταψάκι.

2. Βράζετε τη ζάχαρη με το νερό και ρίχνετε το σιρόπι πάνω στα κυδώνια. Τά βάζετε να ψηθούν, σε μέτριο φούρνο, επί μία περίπου ώρα ή ώσπου μαλακώσουν και ροδίσουν και το σιρόπι πήξει αρκετά, ενώ τα γυρίζετε 2 έως 3 φορές.

3. Όταν τα κυδώνια σχεδόν κρυώσουν, τα κόβετε στη μέση και τα σκεπάζετε με το σιρόπι τους, που έχει γίνει πελτές. Τά σερβίρετε σκέτα ή με κρέμα σαντιγύ.

Κυδωνόπαστο

Κυδώνια.

Λεμόνι.

Ζάχαρη.

Δάφνη.

1. Τρίβετε τα κυδώνια με πανί, τα πλένετε και τα κόβετε σε τέταρτα. Τά μισοσκεπάζετε με νερό, τα βράζετε ώσπου μαλακώσουν και αφήνετε να μείνουν μιά νύχτα. Την επομένη τα περνάτε από το μύλο των χορταρικών, μαζί με το χυμό τους. Μετράτε τόν πολτό με φλυτζάνι τσαγιού και για κάθε φλυτζάνι τσαγιού προσθέτετε τα 3/4 από 1 φλυτζάνι τσαγιού ζάχαρη.

2. Βάζετε σε κατσαρόλα το μίγμα φρούτου και ζάχαρης και το βράζετε, ενώ το ανακατεύετε ώσπου πήξει αρκετά και αρχίσει να ξεκολλά από τα τοιχώματα της κατσαρόλας.

3. Στρώνετε σε ταψί λαδόχαρτο, το υγραίνετε με κονιάκ και απλώνετε μέσα το κυδωνόπαστο. Το αφήνετε να στεγνώσει 3-4 μέρες, το κόβετε σε μικρά κομμάτια και τα τυλίγετε σε ζάχαρη.

4. Βάζετε το κυδωνόπαστο, σε σειρές, μέσα σε τενεκεδένια κουτιά, με λαδόχαρτο ανάμεσα σε κάθε σειρά και με φύλλα δάφνης. Το διατηρείτε σε δροσερό μέρος.

ΠΡΩΘΟΥΜΕΝΑ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΟΔΟΤΟΥΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΤΕ ΔΕΝΔΡΟΚΟΜΙΚΑ ΕΙΔΗ ΣΤΟ Ν. ΗΜΑΘΙΑΣ

Β'

Συνεχίζουμε σήμερα την περιγραφή των προωθούμενων και δανειοδοτημένων δενδρωδών ειδών και ποικιλιών στο Ν. Ήμαθίας. Ή Δ/ση γεωργίας Ν. Ήμαθίας για την καλλιέργεια της μηλιάς έχει καθορίσει μία ζώνη καλλιέργειας που περιλαμβάνει τις περιοχές που βρίσκονται άριστερά του δημοσίου δρόμου Βέροιας — Έδεσσας και δεξιά του δρόμου Βέροιας — Κυψέλης και αυτό γιατί πιστεύει ότι στη ζώνη αυτή εύνοείται περισσότερο ή μηλιά και δίνει προϊόν καλύτερης ποιότητας.

Οι διάφορες ποικιλίες της μηλιάς ανάλογα με το χρωματισμό τους χωρίζονται σε 3 ομάδες.

Ή πρώτη ομάδα περιλαμβάνει όλες τις κόκκινες ποικιλίες DELICIOUS, STARKING κ.λ.π.), ή δεύτερη ομάδα τις κίτρινες ποικιλίες (GOLDEN DELICIOUS) και ή τρίτη ομάδα τη μοναδική πράσινη ποικιλία GRANNY SMITH.

Στην ομάδα των κόκκινων ποικιλιών έχουμε πάρα πολλές ποικιλίες και παραλλαγές που δεν είναι σκόπιμο να τις περιγράψουμε γιατί πολλές από αυτές σήμερα δεν μ'ας ενδιαφέρουν (DELICIOUS, STARK DELICIOUS κ.λ.π.). Θά περιγράψουμε λοιπόν τις σπουδαιότερες από την ομάδα της STARKING DELICIOUS και τις παραλλαγές της, την GOLDEN DELICIOUS και την GRANNY SMITH.

1. STARKING DELICIOUS

Προφορά: (στάρκινκ Ντελίτσιους).

ΜΕΤΑΛΛΑΓΕΣ: DOUBLE RED DELICIOUS (Ντούμπλ Ρέντ Ντελίτσιους), IMPERIAL DOUBLE RED DELICIOUS (Ίμπερίαλ Ντούμπλ Ρέντ Ντελίτσιους).

Προέλευση: Προέρχεται από οφθαλμική μετάλλαξη της STARK DELICIOUS που έγινε τό 1921 από τον MOOD DI MONROEVILLE N.J. Η.Π.Α. Έμπορικά διαδόθηκε από τό 1924.

Του Ή Αναστασίου Γάλλη Γεωπόνου — Δενδροκόμου

ΔΕΝΔΡΟ: Τό δένδρο είναι ζωηρό και παραγωγικό μέ όρθόκλαδη συμπεριφορά. Σχετικά άργεί νά μπει σε καρποφορία. Είναι άνθεκτικό στό ώϊδιο και ευαίσθητο στό φουζικλάδι.

ΒΛΑΣΤΟΙ: Οί βλαστοί είναι έλαφρώς χνουδάτοι, χρώματος καφέ — κοκκινωπού, σκούρου. Τά μεσογονάτια διαστήματα είναι κοντά και λεπτά μέ φακίδια πολυάριθμα.

ΦΥΛΛΑ: Τά φύλλα είναι μικρά έως μέσου μεγέθους. Τά φύλλα στις λαμβοϋρδες είναι πιο μεγάλα, έλλειπτικά και επιμήκη.

ΑΝΘΟΣ: Τά άνθη είναι ένωμένα κατά μέσο όρο, ανά 5 κατά κόρυμβο. Ή άνθοφορία

είναι ένδιάμεση.

ΚΑΡΠΟΣ: Ό καρπός είναι μέσου έως μεγάλου μεγέθους, σχήματος κωνικού ασύμμετρου. Ή έπιδερμίδα είναι λίγο κηρώδης χρώματος έξ όλοκληρου κόκκινου ραβδωτού λαμπερού μέ πιο εύκρινεις κηλίδες στό ήλιαζόμενο μέρος. Τά φακίδια είναι άραιά και εύδιάκριτα. Ή σάρκα είναι λευκή — λευκοκίτρινη, μάλλον συνεκτική, μέ αρκετά σάκχα-ρα, άρωματώδης, όχι υπόξηνη. Ή άντοχή του στις μεταχειρίσεις είναι ύψηλή άκόμη και στά πεδινά μέρη. Διατηρείται καλά στά ψυγεία.

ΕΠΟΧΗ ΣΥΓΚΟΜΙΔΗΣ: 2 ήμέρες πριν από την GOLDEN DELICIOUS (Ίνστιτούτο Δενδρ. Ναούσης 1/9-10/9). Καρπική περίοδος: 150 ήμέρες.

ΕΠΙΚΟΝΙΑΣΤΕΣ: GOLDEN DELICIOUS, GRANNY SMITH, JONATHAN, IDARED.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ: Οί μεταλλαγές της χρησιμοποιούνται σήμερα.

2. RICHARED

Προφορά: (Ρίτσαρεντ)

ΜΕΤΑΛΛΑΓΗ: ROYAL RED DELICIOUS (Ρόγιαλ Ρέντ Ντελίτσιους)

Προέλευση: Προέρχεται από οφθαλμική μετάλλαξη της STARK DELICIOUS που έγινε τό

1920 από τον RICHARDSON (WASHINGTON — Η.Π.Α.). Έμπορικά διαδόθηκε από το 1926.

ΔΕΝΔΡΟ: Το δένδρο είναι πολύ ζωντανό, με όρθοκλαδη συμπεριφορά. Σχετικά αργά μπαίνει στην καρποφορία και η παραγωγικότητά του είναι μέση. Είναι ευαίσθητο στο φουζικλάδι αλλά ανθεκτικό στο ωίδιο.

ΒΛΑΣΤΟΙ: Οι βλαστοί είναι μάλλον χνουδάτοι, χρώματος καφέ — κοκκινωπού σκούρου. Τα μεσογονάτια διαστήματα είναι μέσου μεγέθους με πολυάριθμα φακίδια σφαιρικά έως έλλειψοειδή.

ΦΥΛΛΑ: Τα φύλλα είναι μικρού έως μέσου μεγέθους. Τα φύλλα στις λαμβουρδες είναι πιο μεγάλα.

ΑΝΘΟΣ: Τα άνθη είναι ένωμένα κατά μέσο όρο ανά 5 κατά κόρυμβο. Η ανθοφορία είναι ενδιάμεση.

ΚΑΡΠΟΣ: Ο καρπός είναι μεγάλου μεγέθους, μάλλον ασύμμετρος, σφαιρικοκωνικός. Η κοιλότητα του ποδίσκου είναι μέσου βάθους και χωρίς σκουριά. Η επιδερμίδα είναι λίγο κηρώδης, σκεπασμένη με κόκκινο σκούρο χρώμα, χωρίς ραβδώσεις. Τα φακίδια είναι πυκνά ευκρινή και μέσου μεγέθους. Η σάρκα είναι λευκή — λευκοκίτρινη, συνεκτική, χυμώδης με σάκχαρα, πολύ αρωματώδης, όχι υπόζυνη. Διατηρείται καλά στο ψυγείο μέχρι Απρίλιο, παρουσιάζει όμως μερικές φορές φυσιολογικές ασθένειες.

ΕΠΟΧΗ ΣΥΓΚΟΜΙΔΗΣ: Τέλος Αυγούστου αρχές Σεπτεμβρίου (Ινστιτούτο Δενδρ. Ναούσης 30/8-7/9). Καρπική περίοδος: 145-150 ημέρες.

ΕΠΙΚΟΝΙΑΣΤΕΣ: GOLDEN DELICIOUS, ΠΕΛΛΑ, JONATHAN, KING DAVID, GRANNY SMITH.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ: Από τις

καλύτερες κόκκινες ποικιλίες. Άρκετά έχει διαδοθεί στο τρίγωνο Βεροίας — Ναούσης — Έδεσσης ή ROYAL RED DELICIOUS.

3. STARKRIMSON

Προφορά: (Στάρκριμσον).

ΜΕΤΑΛΛΑΓΗ: RED CHIEF (Ρέντ Τσίφ) από F. CAMPBELL το 1967 WASHINGTON Η.Π.Α.

Προέλευση: Προέρχεται από όφθαλμική μετάλλαξη της STARKING DELICIOUS που απομονώθηκε το 1955 από τον R. BISBEE στο HOOD RIVER του OREGON (Η.Π.Α.). Έμπορικά διαδόθηκε από το 1965. Συνώνυμα: STARKRIMSON DELICIOUS και BISBEE RED DELICIOUS.

ΔΕΝΔΡΟ: Το δένδρο είναι τύπου SPUR, ζωντανό με συμπεριφορά όρθοκλαδη και παραγωγικό. Η καρποφορία εμφανίζεται περισσότερο στις λαμβουρδες. Το δέσιμο των ανθέων είναι ύψιλο. Είναι λιγότερο ευαίσθητο στο ψύχος σε σύγκριση με τις άλλες DELICIOUS. Είναι άρκετά ευαίσθητο στο φουζικλάδι και ανθεκτικό στο ωίδιο.

ΒΛΑΣΤΟΙ: Οι βλαστοί είναι μάλλον χνουδάτοι, χρώματος καφέ — κοκκινωπού σκούρου. Τα μεσογονάτια διαστήματα είναι κοντά και μάλλον λεπτά, με πολυάριθμα φακίδια σφαιρικά ή έλλειπτικά.

ΦΥΛΛΑ: Τα φύλλα είναι μέσου μεγέθους. Τα φύλλα στις λαμβουρδες είναι ελαφρώς πιο μικρά έλλειπτικά, επιμήκη.

ΑΝΘΟΣ: Τα άνθη είναι ένωμένα κατά μέσο όρο ανά 5

κατά κόρυμβο. Η ανθοφορία είναι ενδιάμεση.

ΚΑΡΠΟΣ: Ο καρπός είναι μέσου έως μεγάλου μεγέθους σχήματος σφαιρικοκωνικού, ασύμμετρου. Η επιδερμίδα είναι λίγο κηρώδης με χρώμα κόκκινο ομοιόμορφο και άρκετά σκούρο και ζωντανό στην πλήρη ώριμανση. Τα φακίδια είναι μέσου μεγέθους πολυάριθμα και εμφανή. Η σάρκα είναι λευκή — λευκοκίτρινη με πρασινωπές γραμμές, συνεκτική, λίγο χυμώδης, με σάκχαρα, αρωματική και με όξεία.

ΕΠΟΧΗ ΣΥΓΚΟΜΙΔΗΣ: 27/8-4/9 (Ινστιτούτο Δενδροκομίας Ναούσης). Καρπική περίοδος: 140-150 ημέρες.

ΕΠΙΚΟΝΙΑΣΤΕΣ: GOLDEN DELICIOUS, JONARED, STARK EARLIEST, GRANNY SMITH.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ: Έπειδή εμφανίζει νωρίς το κόκκινο χρώμα συλλέγεται και νωρίς για να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της αγοράς. Αυτό όμως είναι σε βάρος της ποιότητας του καρπού και της φήμης της ποικιλίας.

4. TOP RED

Προφορά: (Τόπ Ρέντ)

Προέλευση: Προέρχεται από όφθαλμική μετάλλαξη της «SHOTWELL DELICIOUS» που έγινε από τον L. HUTCHINSON (Η.Π.Α.) το 1954.

ΔΕΝΔΡΟ: Το δένδρο είναι ελαφρά ζωντανό και παραγωγικό, με συμπεριφορά όρθοκλαδη. Σχετικά αργά νά μπει σε καρποφορία. Είναι ευαίσθητο στο φουζικλάδι.

ΒΛΑΣΤΟΙ: Οί βλαστοί του είναι όμοιοι μέ της DELICIOUS.

ΦΥΛΛΑ: Είναι όμοια μέ της DELICIOUS.

ΑΝΘΗ: Τά άνθη είναι ένωμένα ανά 5 κατά κόρυμβο. Ή άνθοφορία είναι ένδιάμεση.

ΚΑΡΠΟΣ: Ό καρπός έχει μεγάλο μέγεθος, σχήμα κωνικό, χρώμα πολύ έντονα κόκκινο όμοιόμορφο, καλύπτει όλη

τήν επιφάνεια καί πολύ πρίν από τήν ώρίμανση. Ή σάρκα είναι λευκή — λευκοκίτρινη χυμώδης, συνεκτική όχι υπόξυνη, γευστική καί άρωματώδης, άνθεκτική στίς μεταχειρίσεις.

ΕΠΟΧΗ ΣΥΓΚΟΜΙΔΗΣ: 3-5 ήμέρες πρίν από τήν GOLDEN DELICIOUS. Καρπική περίοδος: 150 ήμέρες.

ΕΠΙΚΟΝΙΑΣΤΕΣ: GOLDEN DELICIOUS, GRANNY

SMITH, JONATHAN, IDARED.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ: Είναι πολύ ένδιαφέρουσα ποικιλία, γιά τό έντονο κόκκινο χρώμα τών καρπών της καί τό μέγεθος. Έμπορική ποικιλία. Άργεί κάπως νά μπει σέ καρποφορία. Ευαίσθητη στό φουζικλάδι.

συνέχεια στό επόμενο τεύχος

**ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ
ΠΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ
ΣΤΗΝ ΑΙΘΟΥΣΑ ΕΚΘΕΣΕΩΝ
ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΝΑΟΥΣΗΣ ΤΟ ΕΤΟΣ 1981**

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΘΩΜΑ ΑΛΔΑΚΟΥ

1. Τοῦ Ναουσαίου ζωγράφου Θωμά Σύγγα από 26-2-81 μέχρι 9-3-81.
2. Έκθεση πυρογραφίας τῆς Στέγης Γραμμάτων καί Τεχνών Βεροίας από 20-3-81 μέχρι 30-3-81.
3. Τοῦ Ναουσαίου ζωγράφου Γιώργου Μπαδόλα από 6-4-81 μέχρι 19-4-81.
4. Έκθεση ζωγραφικῆς τῶν ἀδελφῶν Ἀθανασίου καί Κων/νου Ζιάκα Ναουσαίων από 20-4-81 μέχρι 3-5-81 Ζωγραφική — πυρογραφία.
5. Έκθεση ζωγραφικῆς σέ πορσελάνη τῆς Ἀννας Μπελίδου κατοίκου Θεσ/νίκης από 4-5-81 μέχρι 10-5-81.
6. Έκθεση ζωγραφικῆς τοῦ Δημοσθένη Μιχαηλίδη κατοίκου Θεσσαλονίκης από 16-5-81 μέχρι 26-5-81.
7. Έκθεση Χειροτεχνίας τοῦ Κέντρου Ἐργαζομένου Κοριτσιοῦ Ναούσης από 29-6-81 μέχρι 11-7-81.
8. Έκθεση ζωγραφικῆς τοῦ Κων/νου Τσίτου κατοίκου Φλώρινας από 30-9-81 μέχρι 14-10-81.
9. Έκθεση Σπύρου Ζάχου Ναουσαίου Παστέλ — Λάδια από 18-10-81 μέχρι 27-10-81.
10. Έκθεση ζωγραφικῆς τοῦ Νικολάου Μπλιάτκα Ναουσαίου από 2-12-81 μέχρι 10-12-81.
11. Έκθεση Χαλκογραφίας καί Πυρογραφίας τοῦ Δημητρίου Σκούρτα Ναουσαίου από 10-12-81 μέχρι 20-12-81.

**«ΝΙΑΟΥΣΤΑ»
Τό περιοδικό
κάθε Ναουσαίου**

Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι δίχως τήν ἱστορία θά μᾶς ἔλειπε ἕνας οὐσιώδης κρίκος τῆς ἐξέλιξης αὐτοῦ τοῦ ὀργανισμοῦ (τοῦ ἀνθρώπινου πολιτισμοῦ). Ή τέχνη κι ἡ ἱστορία εἶναι τά ἰσχυρότερα ὄργανα κατά τή διερεύνηση τῆς ἀνθρώπινης φύσης. Τί θά ξέραμε γιά τόν ἄνθρωπο χωρίς τίς δύο τοῦτες πηγές πληροφόρησης; Θά ἐξαρτιόμαστε ἀπό τά δεδομένα τῆς προσωπικῆς μας ζωῆς, πού μποροῦν νά μᾶς δώσουν μονάχα ὑποκειμενική ἀποψη καί πού στήν καλύτερη περίπτωση εἶναι σκόρπια ἀποσπάσματα τοῦ σπασμένου καθρέφτη τῆς ἀνθρωπότητας. Ἀσφαλῶς ἂν θέλαμε νά συμπληρώσουμε τήν εἰκόνα πού ὑποβάλλουν αὐτά τά ἐνδοσκοπικά δεδομένα, θά μπορούσαμε νά ἐπικαλεστοῦμε μεθόδους πιά ἀντικειμενικές. Θά κάναμε ψυχολογικά πειράματα ἤ θά μαζεῦαμε στατιστικά γεγονότα. Παρόλα αὐτά ὅμως ἡ εἰκόνα μας γιά τόν ἄνθρωπο θά παρέμενε ἀδρανῆς κι ἀχρωμη. Θά βρίσκαμε μονάχα τόν «μέσο» ἄνθρωπο τόν ἄνθρωπο τῆς καθημερινῆς μας πρακτικῆς καί κοινωνικῆς συναναστροφῆς. Στά μεγάλα ἔργα τῆς ἱστορίας καί τῆς τέχνης ἀρχίζουμε νά βλέπουμε πίσω ἀπό τό προσωπεῖο τοῦ συμβατικοῦ ἀνθρώπου τά γνωρίσματα τοῦ πραγματικοῦ, ἀτομικοῦ ἀνθρώπου.

Ε. Κασσίερ

«Δοκίμιο γιά τόν ἄνθρωπο»

**«ΝΙΑΟΥΣΤΑ»
Τό περιοδικό
κάθε Ναουσαίου**

ΔΕΝΔΡΟΚΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

1. ΜΕΡΙΚΟΙ ΕΠΙΚΑΙΡΟΙ ΨΕΚΑΣΜΟΙ ΣΤΑ ΟΠΩΡΟΦΟΡΑ

Ένας δενδροκαλλιεργητής δέν αρκεί να γνωρίζει τα κατάλληλα φάρμακα για την καταπολέμηση του συγκεκριμένου έχθρου και της συγκεκριμένης ασθένειας. Χρειάζεται ακόμα να γνωρίζει και την κατάλληλη εποχή που πρέπει να επέμβει (ψεκασμός κ.λ.π.) για να αυξήσει τις πιθανότητες της καταπολέμησης των υπόψη έχθρων και ασθενειών που αποτελούν πρόβλημα στον συγκεκριμένο όπωρώνα. Κατάλληλο φάρμακο λοιπόν και κατάλληλη εποχή επέμβασης. Σήμερα η γεωργική έρευνα έχει προχωρήσει αρκετά στη μελέτη του βιολογικού κύκλου των εντόμων και των ασθενειών και είναι σε θέση να δώσει ορθές απαντήσεις και χρήσιμες πληροφορίες για την καταπολέμησή τους. "Ας πάρουμε με τη σειρά μερικούς έχθρους που δημιουργούν πρόβλημα στην περιοχή μας.

α) Κόκκινος τριχτώος τετράνυχος (Panonychus Ulmi)

Πανόνυχους Ούλμι

Αυτός διαχειμάζει υπό την μορφή χειμερινών αυγών. Τα αυγά είναι κόκκινα στρογγυλά και φέρουν στον ένα πόλο ένα μίσχο. Με μεγέθυνση, τα αυγά δίνουν την εικόνα του κρεμμυδιού. Ο Πανόνυχους Ούλμι κατά τη βλαστική περίοδο γεννάει τα αυγά σκόρπια στα φύλλα (και στις δύο επιφάνειες). Αργότερα προς το φθινόπωρο γεννάει τα αυγά σε σωρούς σε διάφορα καταφύγια (ρωγμές, αναδιπλώσεις της φλούδας, στη βάση των ματιών, στις πτυχώσεις των βλαστών και των κλαδίσκων κ.λ.π.)

Η εκκόλαψη των χειμερινών αυγών θα πραγματοποιηθεί την Άνοιξη όταν πιά η θερμοκρασία του περιβάλλοντος ανεβεί ικανοποιητικά. Είναι αυτονόητο ότι τα αυγά του τετράνυχου για την ίδια περιοχή θα εκκολαφθούν την ίδια ημερομηνία ανεξάρτητα σε πιά δένδρα βρίσκονται. Σήμερα μπορούμε να προσδιορίσουμε τον χρόνο εκκόλαψης των χειμερινών αυγών. Αυτό είναι εύκολο.

Του Όδ. Ντινόπουλου

Γεωπόνου

Βρέθηκε ότι τα αυγά του κόκκινου τετράνυχου εκκολάπτονται λίγες μέρες πριν από την άνθηση της μηλιάς. Πιο συγκεκριμένα ο παραγωγός μπορεί να παρακολουθήσει τα βλαστικά στάδια κατά την Άνοιξη των ποικιλιών μηλιάς Starking (Στάρκιν) ή Golden Delicious (Γκόλντεν Ντελίτσιους). Την περίοδο που οι παραπάνω ποικιλίες βρίσκονται στο βλαστικό στάδιο «κόκκινη κορυφή» εκκολάπτονται συγχρόνως και τα αυγά του τετράνυχου (τουλάχιστον το μεγαλύτερο ποσοστό). Οι νέοι ανήλικοι τετράνυχτοι συγκεντρώνονται στα πρώτα νεαρά φύλλα του δένδρου όπου αρχίζουν το φθοροποιό τους έργο. Σ' αυτήν την περίοδο επεμβαίνουμε ψεκάζοντας όλα τα είδη των δένδρων (μηλιές, άχλαδιές, ροδακινιές κ.λ.π.) με κάποιο άκαρεοκτόνο Peropal (περοπάλ), Plictan (πλκτράν) κ.λ.π. Μιά δειγματοληψία επί τόπου θα μπορούσε να μας δεί-

ξει, αν χρειαστεί να επέμβουμε και δεύτερη φορά. Έτσι η έγκαιρη επέμβασή μας θα περιορίσει σε αφάνταστο βαθμό τον πληθυσμό του κόκκινου τετράνυχου και δέν πρόκειται να έχουμε προβλήματα αργότερα κατά την θερινή περίοδο, που οι συνθήκες είναι ευνοϊκές για τον πολλαπλασιασμό των τετράνυχων (ζέστη και ξηρασία).

β) Φυλλορύκτες

Δύο φυλλορύκτες απασχόλησαν αρκετούς παραγωγούς τα τελευταία χρόνια. Η λιθοκολέτις κορυλοφολιέλλα (Lithocolletis Corylofoliella) ή γνωστή «άσπρη νάρκη» και η λιθοκολέτις μπλανκάρντέλλα (Lithocolletis Blancardella). Ο πρώτος φυλλορύκτης προσβάλλει τα φύλλα της άπιδιάς, μηλιάς και κυδωνιάς. Ο δε δεύτερος φυλλορύκτης τα φύλλα της μηλιάς.

Τα δύο παραπάνω έντομα καταπολεμούνται εύκολα αρκεί να επιλεγούν τα κατάλληλα φάρμακα. Αναφέρουμε μερικά: α) Τό Hostathion (χοσταθειό), β) τις πυρεθρίνες και γ) τό Dimilin (Ντιμιλίν).

Τα παραπάνω έντομα διαχειμάζουν υπό μορφή προνύμφης τελευταίου σταδίου. Οι πρώτες πεταλούδες των εντόμων αυτών εμφανίζονται πριν από την άνθηση της μηλιάς (πρώτη γενεά, διαχειμάζουσα).

Ένας ψεκασμός κρίνεται αναγκαίος πριν την ανθοφορία της μηλιάς (βλαστικό στάδιο της Στάρκινγκ, πράσινη κορυφή προς κόκκινη) για τις περιπτώσεις που τό προηγούμενο έτος είχαμε έντο-

νη προσβολή από τους παραπάνω φυλλορόκτες.

Πρέπει να λεχθεί ότι τα παραπάνω φάρμακα καταπολεμούν επίσης με επιτυχία και την *Carpocapsa pomonella*. Έπομένως δε συντρέχει λόγος να πραγματοποιείται ξεχωριστός ψεκασμός για τις λιθοκολλέτιδες. Οι πυρεθρίνες πρέπει να αποφεύγονται κατά το θέρος διότι δημιουργούν προβλήματα τετρανύχων. Εάν είναι ανάγκη να πραγματοποιηθεί ψεκασμός λίγο πριν από τη συγκομιδή, συνιστάται η χρησιμοποίηση πυρεθρινών λόγω της μικρής υπολλευματικής δράσης τους. Το Χοσταθείο θέ πρέπει να αποφεύγε-

ται στις ευαίσθητες ποικιλίες όπως είναι η ποικιλία μηλιάς *Jersey-mac* (Τζέρσεϊμακ).

γ) *Psylla Pyri* (Ψύλλα Πίρι) Ψύλλα της άχλαδιās

Είναι ένα μικροσκοπικό έντομο. Αυτό τρέφεται μυζώντας τους χυμούς των φυτών. Η Ψύλλα μπορεί να προκαλέσει σημαντικές ζημιές στις άχλαδιές. Η μελούρα που παρατηρείται στους καρπούς, φύλλα, βλαστούς κ.λ.π. σε πάρα πολλές περιπτώσεις προέρχεται από την Ψύλλα.

Η *Psylla Pyri* διαχειμάζει ως άκμαίο (τέλειο έντομο) στά διάφορα διαχειμαστήρια κάτω από τις φλούδες, τις σχισμές των δένδρων

κ.λ.π. Νωρίς την Άνοιξη τα άκμαία εξέρχονται από τα χειμερινά τους καταφύγια. Μετά το ζευγάρισμα τα θηλυκά γεννούν τα αυγά τους στην κάτω επιφάνεια των φύλλων ή στους βλαστούς, συνήθως σε γραμμές το ένα δίπλα στο άλλο.

Η Ψύλλα που γίνεται λόγος, όπως και άλλα είδη Ψύλλας εμφανίζουν πολλές γενεές ετησίως και καταπολεμούνται με τον ίδιο τρόπο. Πριν την άνθηση (βλαστικό στάδιο πράσινη κορυφή της ποικιλίας άπιδιάς τσακώνικη) ψεκάζουμε με πυρεθρίνες ή με έλαιοργανοφωσφορικό ή με κάποιο οργανοφωσφορικό έντομοκτόνο.

2. Ο ΠΑΠΥΡΩΤΟΣ ΚΑΡΚΙΝΟΣ

Ο παπυρωτός καρκίνος είναι μία πάθηση των γιγατοκάρπων (μηλιές — άπιδιές) και οφείλεται σε πολλά αίτια. Η φλούδα των δένδρων που έχουν προσβληθεί από τον παπυρωτό καρκίνο αλλάζει χρωματισμό, γίνεται πιο καστανοκόκκινη, πιο λεπτή και αποσπάται εύκολα από το κυρίως ξύλο του δένδρου. Η άλλοιωμένη φλούδα διακρίνεται από μακριά, από το νέο χρωματισμό που παίρνει και από το γεγονός ότι μετά την απόσπασή της κουλουριάζεται. Το κουλουριασμα αυτό δίνει την όψη παπύρου. Τα χαρακτηριστικά αυτά συμπτώματα έδωσαν στην πάθηση το όνομα του παπυρωτού καρκίνου (*Cancro Papyrace*). Ο παπυρωτός καρκίνος μπορεί να προσβάλλει τον βραχίονα ή τον υποβραχίονα, τμήμα ή ολόκληρη την περιφέρεια. Η εμφάνιση του παπυρωτού καρκίνου μπορεί να οδηγήσει το δένδρο σε μία βαθμιαία μαρανση, καχεκτική ανάπτυξη και τέλος, ύστερα από κάμποσα χρόνια, στην ξη-

ρανση. Η εμφάνιση του παπυρωτού καρκίνου σ' ένα δένδρο δεν οδηγεί κατ' ανάγκην στην καταστροφή. Υπάρχουν πολλές πιθανότητες το δένδρο να ξεπεράσει την πάθηση και να αποκατασταθεί πλήρως ή υγεία του.

Ο παπυρωτός καρκίνος μπορεί να οφείλεται σ' ένα από τα παρακάτω αίτια ή σε συνδυασμό:

1. Σε μία άνωμαλία στη θρέψη του φυτού. Η φυσιολογική άνωμαλία μπορεί να προκληθεί στις περιπτώσεις εκείνες που το έδαφος είναι εξαιρετικά συμπαγές, σφιχτό, υγρό και οι ρίζες του φυτού διαβιούν σε περιβάλλον ασφυκτικό. Η κατάσταση χειροτερεύει όταν επικρατήσουν συνεχείς βροχοπτώσεις και ο όπωρώνας νεροκρατάει πολλές μέρες. Το δένδρο παθαίνει σόκ επειδή διαταράσσεται αλότομα ή ίσορροπία των χυμών μεταξύ του υπεργείου τμήματος του φυτού (κόμη) και του υπόγειου τμήματος (ρίζες).

Τέτοιο σόκ παθαίνει επίσης ένα δένδρο όταν έχει την άτυχία να

άποκεφαλισθεί για διάφορους λόγους (περίπτωση έγκεντρισμού κ.λ.π.). Πολλοί δενδροκαλλιεργητές της περιοχής Ναούσης κ.λ.π. που αποφάσισαν να αλλάξουν την ποικιλία του όπωρώνα (παράδειγμα την Ντελίτσιους σε Στάρκιν ή Ίμπεριαλ κ.λ.π.) θά διαπίστωσαν στη νέα βλάστηση της νέας μπουλιασμένης ποικιλίας την παρουσία του παπυρωτού καρκίνου είναι πιο έντονα και πιο έντυπωσιακά στις περιπτώσεις «μετεμβολιασμού» και προπαντός στις περιπτώσεις που τα μητρικά δένδρα ήταν ζωντά και δέχονται άφθονες περιποιήσεις (λίπανσεις — άρδεύσεις κ.λ.π.). Επίσης ο έγκεντρισμός (μέ καλέμι) εμφανίζει έντονότερα συμπτώματα παπυρωτού καρκίνου από τον ένοφθαλισμό (μπόλιασμα μέ το μάτι). Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι μέ τον έγκεντρισμό υποχρεώνεται κανείς να κόψει ολόκληρους βραχίονες (μπράτσα). Στην περίπτωση του έγκεντρισμού καλό είναι να αφήνονται μερικοί

βραχίονες ή υποβραχίονες στα μητρικά δένδρα άπειραχτοι, για να περιορισθούν οι πιθανότητες εμφάνισης του παπρωτου καρκίνου. Οι άφημένοι βραχίονες και υποβραχίονες κόβονται ύστερα από δύο χρόνια περίπου, αφού ή νέα μπολιασμένη ποικιλία έχει ά-

ναπτυχθεί ίκανοποιητικά.

2. Στη μόλυνση του δένδρου από τον μύκητα *Stereum Purpureum* (Στέριουμ Πουρπούριουμ). Ό μύκητας αυτός που είναι υπεύθυνος για την ασθένεια «άργυροφυλλία» μπορεί να φανε-

ρώσει και συμπτώματα παπρωτου καρκίνου στις φλούδες του μολυσμένου δένδρου.

3. Σε μύκητες που ανήκουν στο γένος *Cylindrosporium* (Κυλινδροσπόριουμ). Αυτό αποδείχτηκε και πειραματικά επάνω στη μηλιά.

3. Η ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΚΟΚΚΟΕΙΔΩΝ

Τόν τελευταίο καιρό τά κοκκοειδή (ψώρες) δημιουργούν πολλά προβλήματα στον δενδροκαλλιεργητή. Γι' αυτό χρειάζεται μεθοδική καταπολέμηση. Άλλα κοκκοειδή καταπολεμούνται με επιτυχία σ' όλες τις εποχές του έτους και άλλα μόνο την βλαστική περίοδο (άνοιξη, θέρος, φθινόπωρο). Άνάλογα με την εποχή επιλέ-

γουμε φυσικά και τό κατάλληλο φάρμακο. Τά κοκκοειδή καταπολεμούνται καλύτερα όταν ό ψεκασμός πραγματοποιείται την εποχή που εμφανίζονται οι κινητές μορφές του κάθε κοκκοειδούς (ρόϊσμα της ψώρας). Άν ό παραγωγός λαθέψει την εποχή που ροϊζει τό κάθε κοκκοειδές, ό ψεκασμός που γίνεται δέ φέρνει κανένα απο-

τέλεσμα.

Στην περιοχή μας τέσσερα (4) κοκκοειδή έχουν κάνει έντυπιακά την παρουσία τους. Ό παρακάτω πίνακας δίνει στοιχεία για τις γενεές και την εποχή εμφάνισης των κινητών μορφών (ρόϊσμα) των τεσσάρων κοκκοειδών που έγκατεστάθηκαν στην περιοχή μας.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΟΥ ΔΕΙΧΝΕΙ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΕΜΦΑΝΙΣΕΩΣ ΤΩΝ ΚΙΝΗΤΩΝ ΜΟΡΦΩΝ (ΡΟΪΣΜΑ) ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΚΟΚΚΟΕΙΔΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΝΑΟΥΣΗΣ

Έπιστημονικό όνομα του κοκκοειδούς	1η γενεά	2η γενεά	3η γενεά
1) <i>Parlatoria Oleae</i> Παρλατόρια	Άρχές Μαΐου	Αύγουστος — Σεπτέμβριος	—
2) <i>Pseudaulacaspis</i> (<i>Diaspis</i>) <i>Pentagona</i> (Βαμπακάδα)	Μέσα Μαΐου	Ίούλιος	Σεπτέμβριος
3) <i>Quadraspidiotus Perniciosus</i> (Σάν Ζοζέ)	Τέλη Μαΐου Άρχές Ίουνίου	Αύγουστος	Όκτώβριος — Νοέμβριος
4) <i>Sphaerolecanium prunasti</i> (χελωνάκι)	Μέσα Ίουνίου Άρχές Ίουλίου	—	—

Χημική καταπολέμηση

α) Βλαστική περίοδος (άνοιξη, θέρος, φθινόπωρο): Καταπολεμούνται όλα τά κοκκοειδή. Οι ψεκασμοί πρέπει να πραγματοποιούνται στις ήμερομηνίες που εμφανίζονται οι κινητές μορφές (ρόϊσμα) ύστερα από παρατηρήσεις. Συνιστά κανείς τά όργανοφωσφορικά *Ultraside* (Ούλτρα-

σίντ), *Imidan* (Ίμιντάν), *Azinphos methyl* (Άζινφός μεθύλ), *Zolone* (Ζολόν), *Hostathion* (Χοσταθειόν), *Dursban* (Ντάρσμπαν), *Actelic* (Ακτελικ) ή μείγματα θερινών πολτών με όργανοφωσφορικά κ.λ.π.

β) Χειμώνας: Καταπολεμούνται τά κοκκοειδή *Quadraspidiotus Perniciosus* (Σάν Ζοζέ) και *Sphaerolecanium prunastrii* (χελωνάκι). Συ-

νιστά κανείς τούς χειμερινούς κίτρινους πολτούς (δινιτροορθοκρεσόλη, δινιτροβουτυλοφαινόλη, άλλας τριαθυλαμίνης κ.λ.π.) ή έλαιούχα όργανοφωσφορικά σκευάσματα.

Σημείωση: Δές 1) «Τά κυριώτερα κοκκοειδή των όπωροφόρων δένδρων στην Βόρεια Ελλάδα» του Σ. Παλούκη. 2) «Οί ψώρες (κοκκοειδή), τό ρόϊσμα και ή καταπολέμηση τους» του Όδ. Ντινόπουλου, περιοδικό «Νιάουστα», τεύχος 11, σελ. 76-77, 1980.

ΟΜΙΛΙΕΣ ΤΟΥ ΛΑΪΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΟΥ 1980-1981

Έπιμέλεια Θωμά Άλδάκου

1) «Νεοελληνική ταυτότητα ρίζες και προοπτικές» Γ. Δουδός Δικηγόρος.

2) «Διάφοροι τύποι γάμου κατά την αρχαιότητα» Α. Λεντάκης Συγγίας — Δήμαρχος Ύμηττου.

3) «Περιφερειακή ανάπτυξη» Δ. Βλάχος Δικηγόρος — Οικονομολόγος.

4) «Τό δίκαιο σάν κοινωνικός θεσμός» Α. Γκοϋτας Δικηγόρος.

5) «Οί Πατέρες της Έκκλησίας και ή σημασία τους γιά τό παρόν και τό μέλλον του κόσμου» Θ. Ζήσης Καθ/τής πανεπ/μίου Θεσ/νίκης.

6) «Ή ψυχολογία του άγχους και ή ψυχοθεραπεία του» Ι. Γαλανός Ίατρος — Συγγ/ας.

7) «Ή έλευθερία του ανθρώπου στη σημερινή κοινωνία» Ε. Μπιτσάκης Συγγ/ας.

8) «Ή Μαρξιστική αντίληψη του κράτους και της έξουσίας» Δ. Βαρνάβας Συνερ/της του Κ.Μ.Ε.

9) «Ο κοινωνικός δημοτικισμός και ό ρόλος του Δημήτρη Γληνού» Σ. Ραζής Διδ/ρας κοιν/κών και παιδικών έπι/μών του πανε/μίου Ίλινόις.

10) «Νεοελληνική ταυτότητα και όρθοδοξία» Β. Στογιάννος Καθ/τής Θεο/γίας του Πανε/μίου Θεσ/κης.

11) «Ή λειτουργία της εκπαίδευσης στη σύγχρονη έλληνική κοινωνία» Α. Έλεφαντής Κοινωνιολόγος.

12) «Αναθεώρηση οικογενειακού Δικαίου» Α. Χλωβιά — Μπιζάνη Ψυχολόγος, Ζ. Χρονάκη — Παπαμίχου Δικηγόρος.

13) «Προβλήματα της εργαζόμενης γυναίκας» Β. Τάντου — Μαρκοβίτη Όδον/ος, Εϋδοξία Χατζηανδρέου — Απότσου Οικ/γος.

14) «Αναγκαιότητα και έλευθερία» Α. Μπαγιωνάς καθ/τής πανε/μίου Θεσ/κης.

15) «Ο κοινωνικός έλεγχος: Ίστορία και τρόποι εφαρμογής τους» Σ. Ρασης Διδά/ρας κοιν/κών και παιδ/κων έπι/μών του Παν/μίου Ίλινόις.

16) «Οί βλαβερές συνέπειες του καπνίσματος» Κ. Δημητριάδης Ίατρος — Έπι/τής του άντι/κού Ίν/του Θεσ/κης.

17) «Οί πολιτικοί μας θεσμοί μέ την ένταξη στην ΕΟΚ» Ν. Άλιβαζάτος.

18) «Ή ανάπτυξη της γεωργίας στη Μεσόγειο και οί διεθνείς έπιπτώσεις της» Μ. Παπαγιαννάκης Κοινω/γος.

19) «Έλεύθερος χρόνος, και ποιότητα ζωής» Τ. Πατρίκιος Ποιητής — Κοιν/γος.

20) «Βασικά προβλήματα της νεοελληνικής ιστορίας» Ν. Σβορώνος καθ/τής της ίστ/ας του πανε/μίου τών Παρ/ων.

21) «Πώς μπορούμε νά πλησιάσουμε ένα έργο τέχνης». Α. Χαραλαμπίδης Διδ/τωρ της Φιλ/κής σχολής του πανε/μίου Θεσ/κης.

22) «Τί είναι θεατρικό έργο» Μ. Κατσιγέρας Θεα/γος — Δημο/φος.

23) «Πυρηνική ενέργεια — Παρελθόν — Παρόν και Μέλλον» Κ. Μπλιάτκας Βιο/γος, Π. Χατζηδήμου Φυ/κός.

— Όταν δέν μπορούμε νά πράξουμε εκείνο που θέλουμε, άς πράξουμε εκείνο που μπορούμε

Τερέντιος

— Ή άγορά είναι ένας όρισμένος τόπος, στόν όποιο επιτρέπεται έλεύθερα νά έξαπατά ό ένας τόν άλλον και νά αισχροκερδεί

Άνάχαρσις

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Μ	Α	Ν	Ο	Λ	Ο	Ν	Σ	Η	Σ
2	Α	Τ	Ι	Μ	Ο	Σ		Ο	Τ	Ι
3	Σ	Ι	Ν	Ο		Ι	Σ	Β	Ο	Σ
4	Α	Λ	Ο	Ν	Ι	Α		Α	Ν	Ο
5	Ρ	Α	Κ	Ι	Α		Τ	Ρ		Μ
6	Α	Σ		Α	Σ	Λ	Ι	Α	Μ	Α
7	Κ	Α	Ν		Ι	Ο	Σ		Α	
8	Η	Τ	Α	Ν	Ο	Σ		Η	Ρ	Α
9	Σ	Ι	Ο	Λ	Ι		Α	Λ	Η	Ν

Στό σινεμά

Ένα άντρώγυνο πήγε νά δει κάποιο κινηματογραφικό έργο. Ύστερα από λίγη ώρα ή γυναίκα σκουντάει τόν άντρα της.

Ή σύζυγος: Γιώργο κοίτα νά δεις, ένας κύριος δίπλα μας κοιμάται.

Ό σύζυγος: Βρέ γυναίκα είναι άνάγκη νά μέ ξυπνήσεις γιά νά μου πεις ότι ό κύριος αυτός κοιμάται

Δραστηριότητες Κ.Ε.Κ. Ναούσης 1981

5.1.81: Κόψιμο βασιλόπιττας — ανταλλαγή δώρων.

15.1.81: Ο ιατρός κ. Στ. Γουσόπουλος ανέπτυξε τό θέμα: «Προδιαθεσικοί παράγοντες της Στεφανιαίας Νόσου».

29.1.81: Έορτή «Τριῶν Ἱεραρχῶν».

17.2.81: Ἐπίσκεψη Νομάρχου κ. Γ. Γιαννόπουλου.

20.2.81: Μαθήματα Πυρασφαλείας ἀπό τόν Διοικητή τῆς Πυροσβεστικῆς Ὑπηρεσίας.

2.3.81: Χορευτικό ἀποκριάτικο ἀπογευματινό μεταμφιεσμένων.

11.3.81: Ἐπίσκεψη καί ξενάγηση στούς χώρους τῆς Πυροσβεστικῆς Ὑπηρεσίας.

16.3.81: Στά πλαίσια τῶν ἐκδηλώσεων γιά τό ἔτος «Ἀνάπνου παιδιοῦ» ἡ φυσιοθεραπεύτρια κ. Σ. Ζαπουνίδου ἀνέπτυξε σέ διαλογική συζήτηση τό θέμα: «Αἷτια καί πρόληψη τῆς ἐγκεφαλικῆς παράλυσης».

17.3.81: Ἐπίσκεψη εἰδικοῦ Παιδικοῦ Σταθμοῦ Ναούσης.

1.4.81: Ἐπίσκεψη Διοικήσεως Ἑργατικοῦ Κέντρου καί ξενάγηση στούς χώρους ἐργασίας τοῦ κέντρου.

15.4.81: Ἐκδρομή στόν Ἅγιο Γεώργιο Περιστερώτα, ἐξωραϊσμός περιοχῆς.

18.5.81: Γιορτή Μητέρας στό κιόσκι, μέ συμμετοχή μεγάλου ἀριθμοῦ μητέρων καί παλιῶν μαθητριῶν. Στίς 250 προσκεκλημένες προσφέρθηκε ἀπό ἓνα δωράκι, φτιαγμένο ἀπό τίς μαθήτριες τῆς Σχολῆς.

2.7.81: Ἐγκαίνια 10ης Χειροτεχνικῆς ἐκθέσεως Κ.Ε.Κ. ἀπό τήν Ἀθάν. Βλάχου.

8.7.81: Ἀπονομή διπλωμάτων, ἐπαίνων καί χρηματικῶν βραβείων ἀξίας 19.000.

1.10.81: Ἐτήσιος ἐναρκτήριος ἀγιασμός.

3.11.81: Ἐκδρομή στόν Ἅγιο Θεολόγο — ἐξωραϊσμός περιοχῆς

2.12.81: Ψυχαγωγικό ἀπογευματινό μητέρων στό κιόσκι. Ἐνημέρωση γιά τόν τρόπο λειτουργίας καί δραστηριότητος τῆς Σχολῆς.

22.12.81: Ἡ Χριστουγεννιάτικη «Καλή Πράξη» ἐγίνε μέ ἐπίσκεψη στό Νοσοκομεῖο, ὅπου οἱ μαθήτριες ἐψάλλαν τά κάλλαντα καί μοίρασαν γλυκά πού ἔκανε τό τμήμα Οἰκοκυρικῶν.

23.12.81: Ὁμαδική κοινωνία — «Χριστουγεννιάτικη γιορτή».

24.12.81: Κάλλαντα στά ἐργαστάσια.

Ἡ Δημοτική Βιβλιοθήκη Ναούσης

Ἐπιμέλεια τοῦ βιβλιοθηκάρου Θωμᾶ Ἀλδάκου

Τό Πολιτιστικό Κέντρο τοῦ Δήμου Ναούσης, δημιούργησε τή Δημοτική βιβλιοθήκη. Τά ἐγκαίνια τῆς βιβλιοθήκης ἐγιναν τήν 17η Ὀκτωβρίου 1979 ὁπότε ἀρχισε καί ἡ λειτουργία τῆς. Προσωρινά στεγάστηκε σέ αἶθουσα τοῦ κτιρίου τοῦ Πολιτιστικοῦ Κέντρου Ναούσης, εἰδικά διασκευασμένη γιά βιβλιοθήκη. Τό Νοέμβριο τοῦ 1981 ἡ Βιβλιοθήκη μεταφέρθηκε στή μόνιμη στέγη τῆς, στό ἀνακαινισθέν ἀπό τό Δήμο Ναούσης παλιό κτίριο τῆς Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης, τό ὁποῖο εἶχε καταστραφεῖ στόν ἐμφύλιο πόλεμο τό 1949. Τό κτίριο τῆς Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης, τό δώρησε στό Δήμο Ναούσης τό 1939 ὁ Γεώργιος Δ. Τουρμπάλης.

Στήν πρόσοψη τοῦ κτιρίου ὑπάρχει ἀνάγλυφη σέ μαρμαρινή πλάκα ἡ ἐπιγραφή «ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΝΑΟΥΣΗΣ ΤΟ ΦΑΡΜΑΚΟ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ» ΔΑΠΑΝΗ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΤΟΥΡΜΠΑΛΗ ΕΤΟΣ 1939».

Στό ἀνακαινισθέν κτίριο ἡ πρόσοψη, ἡ ὁποία δέν εἶχε καταστραφεῖ, διατηρεῖ τήν παλιά νεοκλασική τῆς ἀρχιτεκτονική, ἐνῶ ἐσωτερικά διαρρυθμίστηκε κατάλληλα καί ἐγίνε μιά σύγχρονη βιβλιοθήκη μέ τοὺς ἀπαραίτητους χώρους καί τήν κατάλληλη ἐπίπλωση.

Ἡ Δημοτική Βιβλιοθήκη ἔχει μεγάλο καί ἀνετο ἀναγνωστήριο, γιά 200 ἀναγνώστες. Ἐχει τώρα 5.000 τόμους βιβλίων, καί μελλοντικά θά λειτουργήσει καί σάν δανειστική.

Ἐχει διάφορα βιβλία, ἔργα γενικῆς φύσεως, φιλοσοφία, θρησκεία, κοινωνικές ἐπιστήμες, φιλολογία, φυσικῆς ἐπιστήμες, ἐφαρμοσμένες ἐπιστήμες, τέχνη, λογοτεχνία, ἱστορία, γεωγραφία, βιογραφίες, ἐγκυκλοπαίδειες... Ἐχει εἰδικό παιδικό τμήμα βιβλιοθήκης, μέ πολλά παιδικά βιβλία.

Τά περισσότερα βιβλία ἔχουν ἀγοραστεῖ ἀπό τό Δήμο Ναούσης, τά υπόλοιπα βιβλία προέρχονται ἀπό ἐπιχορήγηση τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ καί Ἐπιστημῶν καί ἀπό δωρεές συμπολιτῶν.

Ἡ Βιβλιοθήκη λειτουργεῖ καθημερινά ἐκτός Πέμπτης καί Κυριακῆς τίς ὥρες ἀπό 8 π.μ. μέχρι 12ης μεσημβρινῆς, καί τήν Τετάρτη καί Παρασκευή καί τό ἀπόγευμα τίς ὥρες ἀπό 4 μέχρι 8 μ.μ.

Τά ἐπίσημα ἐγκαίνια τῆς Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης στό ἀνακαινισθέν παλιό κτίριο ἐγιναν τήν 22-11-1981 ἐνώπιον τοῦ Δημάρχου κ. Δημητρίου Βλάχου, τῶν ἀρχῶν τῆς πόλης καί πλῆθους κόσμου.

6. Μονά ή ζυγά;

Πολλαπλασιάστε τόν αριθμό του δεξιού χεριού μέ έναν όποιοδήποτε ζυγό αριθμό καί στό άποτέλεσμα προσθέστε τόν άλλο αριθμό. "Αν τό άποτέλεσμα πού θά βρείτε είναι ζυγός αριθμός τότε ό ζυγός αριθμός αντικειμένων βρίσκεται στό δεξί χέρι. "Η εξήγηση είναι πολύ άπλή.

7. "Ο πρωτότυπος δωρητής

"Αν ϕ, χ, ψ, ω καί ζ οι αριθμοί

'Απαντήσεις

'Από τό προηγούμενο τεύχος

τών αντικειμένων έχουμε $5\phi + 25\chi + 125\psi + 625\omega + 3125\zeta = 9615$ ή αν άπλοποιήσουμε μέ 5 $\phi + 5\chi + 25\psi + 125\omega + 625\zeta = 1923$. Οι τέσσερις τελευταίοι αριθμοί στό πρώτο μέρος διαιρούνται μέ τό 5 άρα τό ϕ πρέπει νά είναι τό ύπόλοιπο της διαιρέσης του 1923 μέ τό 5 δηλαδή $\phi = 3$. "Εχουμε λοιπόν

$5\chi + 25\psi + 125\omega + 625\zeta = 1920$ ή $\chi + 5\psi + 25\omega + 125\zeta = 384$. "Αν σκεφτούμε όπως προηγούμενα έχουμε $\chi = 4$ καί στη συνέχεια $\psi = 1, \omega = 5$ καί $\zeta = 2$.

8. Τό πρόβλημα του ράφτη

Τήν Πέμπτη μέρα μένουν από τό κομμάτι 4 μέτρα καί ό ράφτης τελειώνει τό κόσμιμο μέ μία μόνη φορά. "Επομένως χρειάζονται 5 μέρες για νά κόψει τελείως τό κομμάτι.

ΝΑΟΥΣΑΙΚΟ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										

'Οριζόντια

1. Αυτός δώρισε τό σπίτι της Μητρόπολης
2. Αυτός δέν είναι τίμιος — Σύνδεσμος ειδικός
3. Τά 2/3 άπ' τό καζίνο —

Φημισμένος τσιγγούνης Ναού-
σαίος του 1822

4. Μαχαλās της Νιάουστας
— "Οχι κάτω

5. Φημισμένο Ναουσαϊκό
πιστό (πληθ.) — "Αφωνο τηρώ —
40

6. Δέν πειράζει — Σπορείο
φυτών

7. Καθόλου — Νησί των Κυ-
κλάδων — 1

8. Δηλητηριώδες δένδρο στό
βουνό μας — "Η γυναίκα του Δία

9. Σ' αυτό πίνουν καφέ —
Ζημιά (άντιστρόφως)

Κάθετα

1. Τό επίθετο του Μακεδονο-
μάχου "Ακρίτα

2. Τό σχέδιο εισβολής στην
Κύπρο — Περήφανο άλογο

3. Σκόνην (καθαρ. άντιστρ.
άνορθ.) — Λέμε καί έτσι την "Εκ-
κλησιά

4. Φημισμένο καφενείο μας
(άνορθογρ.) — "Αφωνη Νούλα

5. Μισό λόχο — Οι κάτοικοι
της πόλης πού κήρυξε την επανά-
σταση ό "Άλεξ. "Υψηλάντης

6. "Αγία — Μουσική νότα
(άντιστρ.)

7. "Ερωτηματική άντωνυμία

8. "Οχι άστεία — Τό έχει ό

"Ηλιος
9. «Ποιος... ό φονεύς του ά-
δελφου μου» Γ. Βιζυηνού — Γυναι-
κεία προσφώνηση

10. "Ολοι μαζί — "Υποθετικό

Του Δ. Μπάιτση

"Η Λύση στην σελίδα 172

Στό δάσος της έλπίδας κατέφυγα

Ξέρω, έχεις δίκιο νά βρίξεις

Μά, φίλε μου, σκέψου καί μένα

"Αγαπώ τη ζωή. "Εσύ ζητάς τό Θάνατο

"Η λύτρωσή σου είναι άτοπη

Φίλε, λυπάμαι πού έχασα μέρες άπ' τη ζωή μου

Μετάνιωσα, δέ συμβιβάστηκα

Κατάλαβα τό ύποκριτικό σου ταλέντο

Κρίμα νά χαθείς, έτσι άδικο

Πιστεύεις στό «λευκό θάνατο»

Πιστεύω στό «λευκό περιστέρι»

Ζητάς νά φύγεις, νά γλυτώσεις

Ζητώ νά ζήσω, νά παλέψω

Φύγε άπ' τη ζωή μου

"Αγαπώ τη ζωή, όπως τά λουλούδια, τά πουλιά, τά
δέντρα

Δέ θέλω πιά νά έπηρεάζομαι άπ' τά σκουληκιασμένα
σου μάτια

Τά ζαρωμένα σου χέρια

Είμαι νέα, μόλις στη δύση της έφηβείας μου

Μή μέ καταστρέφεις άλλο

Διάλεξα τό δρόμο μου

Είμαι ελεύθερη κι αποφάσισα

Dum spiro spero

"Ιρις

Μόλις κυκλοφόρησε ένα γεωργικό βιβλίο
"Ένα βιβλίο κατατοπιστικό επιστημονικό μέ χρωματιστές εικόνες
Τί είναι τά κοκκοειδή (ψῶρες) καί πῶς καταπολεμοῦνται
Δέν πρέπει νά λείψει ἀπό κανένα ἀγροτικό σπίτι

ΣΤΕΛΙΟΥ ΠΑΛΟΥΚΗ

Μπορεῖτε νά τό προμηθευτεῖτε ἀπό τά γραφεῖα
τοῦ Ἀγροτικοῦ Συλλόγου Ναούσης

ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΕΩΣ 400 ΔΡΑΧΜΕΣ

ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΟΥ ΤΑΚΗ ΜΠΑΪΤΣΗ

"Έκδοση συλλόγου «Μπουῦλες — Γενίτσαροι»

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΙΤΕ ΤΟ

Βασιλέως Κωνσταντίνου (Νέα διεύθυνση)